

De urinis tractatus duo. Prior quaestio quodlibetica. An ... quispiam possit ex sola urinarum inspectione morborum naturam ad medelam dignoscere? Alter de urinis ut signo. In quo ordinarius et naturalis hominis sani urinae aspectus, ejusdemque ab eo mutatae constitutio morbi tempore proponitur / [Henri Joseph Réga].

Contributors

Réga, Henri Joseph, 1690-1754

Publication/Creation

Lovanii : M. van Overbeke, 1733.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wdyq9yzy>

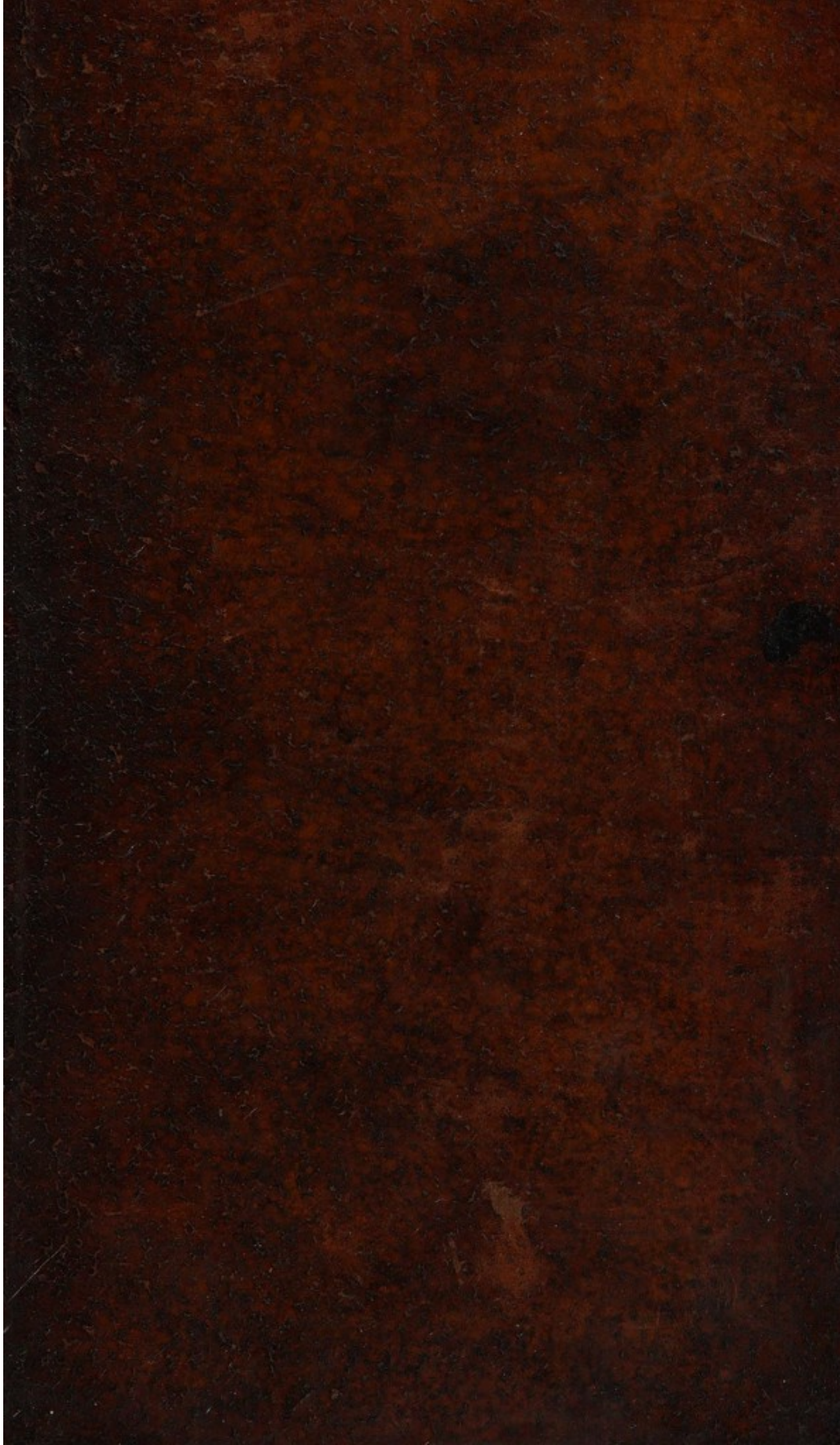
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

4 ~~11~~

43402/A

42550
DE URINIS
TRACTATUS DUO.

P R I O R

QUÆSTIO QUODLIBETICA.

An ullâ scientiæ Medicæ investigatione aut experimento quispiam possit ex sola urinarum inspectione morborum naturam ad medelam dignoscere?

A L T E R

DE URINIS UT SIGNO.

In quo ordinarius & naturalis hominis sani urine aspectus, ejusdemque ab eo mutata constitutio morbi tempore proponitur; in causas inquiritur, & quid singula variationes indicent tam ex veterum; potissimum Hippocratis, quam recentiorum observatione exponitur.

A U T H O R E

H. J. R E G A

In Celeberr. Lovaniensium Universitate
Med. D. P. P.

LOVANIÏ,
Typis MARTINI VAN OVERBEKE,
propè Academiam 1733.

CUM APPROBATIONE.

PRÆFATIO.

Am anni elapsi sunt duo, cum publicè tractavimus de hac quæstione in Schola Artium. Visum tunc fuit inter alias hanc discutere, eo quòd non sine indignatione observarem usque hodie dum absonum & futilem morem obtinere, defendendi urinas ad ædes absentium medicorum, aut aliorum qui tales se venditant; neque solùm ut ex illarum inspectione morbos indicent, verùm ut & pariter congrua remedia præscribant; ideoque tum maris, cum intelligeremus gyrovagos quaqua medicalistros, quin & Me-

P R Æ F A T I O .

dicastras magnum sibi nomen quotidie acquirere ex urinarum inspectione per fallacem ouromanteiam: & , ut Manteias cupidum & credulum est vulgus , non potuimus non aegre ferre impudentius hodie quam umquam alias publico palam eò usque imponi.

Equidem nos non latebat multos viros egregios, eruditos & probe medicos morem illum aspernatos explosisse ac graviter perstrinxisse ; quamvis tolerarint & inscitiae vulgari fuerint obsecuti. At certe palmarie tam ineptæ & pertinaci consuetudini strenuè se opposuit , (ut ceteros omittam) Forestus , Medicus sui temporis Doctissimus ac longè Celeberrimus. Verùm cum vel eorum argumenta operibus vastis

PRÆFATIO.

stis interspersa, in magno diversarum rerum cumulo, ut fit, lectori aliud quærenti elabantur, vel saltem non ità obvia sint, vel eorum libri qui ex professo & seorsim de hac materia egerunt quasi oblivioni sint traditi: operæ pretium facturus videbar, si & firmioribus ex iis, quibus illi usi fuerunt argumentis, aliisque à me fortè adinventis ac novò disputandi modò ostenderem, impossibile esse per ouromanteiam; quàm nihil est fallacius, morbis medelam applicare. Lubens igitur fateor me nonnulla excerpisse ex Foresti libris de urinæ inspectione. Ingenui enim est fateri per quos profeceris.

Orationem porro hanc publicè

PRÆFATIO.

ab annis duobus , ut dixi , pronuntiatam , prælo committi non permissem , nisi percrebruiſſet in civitate quâdam Academiæ noſtræ vicinâ , mulierem peregrinam quâdam tam felicibus auſpiciis ſuæ ouromanteiâs vatem agere , ac ſtrophis ſuis adeò audacter imponere quibuſcumque , ut in ſui partes non modò trahat vulgarem turbam , ſed & quos eruditio & rerum uſus ſtolidæ credulitati minùs habet obnoxios , Eccleſiaſticos , Nobileſque , quibus illa urbs referta eſt , ut ad eam turmatim accurrant , ſcientiam ejus mirentur , deprædicent , authoritatem ei concilient &c. ac denique vitam ſuam ſuorumque ei committere non dubitent. Horum ergò , publici juris facta eſt hæc diſſertatio.

PRÆFATIO.

Conueniens insuper existimavi simul huic adungere tractatum, quem inter alios auditoribus scholæ nostræ non semel dictavi, ne quis fortè illico iudicet me omnem prorsus è Medicinæ praxi proscribere urinarum inspectionem tamquam inutilem aut superfluum; seu quæ infidum dumtaxat præstet signum: quò fieri posset ut tyrones Medici & nondum plenè versati observationem urinarum ipsi negligèrent; tum & ægri Medicis invisentibus urinam exhiberi frustraneum ducerent. Quin econtrariò patebit quanti sit facienda urinarum consideratio debitè adhibita; quantum afferat lucis ad morbos eorumque causas, eventus, sequelas tam pernoscendum quàm præviden-

PRÆFATIO.

videndum ; atque adeò demum
quid continua ab Hippocrate ad
nos usque deducta experientia do-
ceat rationalem & ratiocinantiem
Medicum ex urinae aspectu posse
addiscere.

Quid plura ? Quidquid id est
Benignus lector expendat , scru-
tetur , si probet , utatur. Quan-
tum in me est ad corporum sar-
ciendum salutem elucubravi ; quod
in animarum salutem bene vertat
Deus & nominis sui gloriam.

QUÆ-

Q U Æ S T I O Q U O D L I B E T I C A

An ullâ scientia Medica investigatione aut experimento quispiam possit ex sola urinarum inspectione morborum naturam ad medelam dignoscere?

Am dudum invaluit consuetudo, ut quando infimæ fortis homines & gens potissimum rustica in morbum incidunt, urinam confestim ad Medicum, vel eum quem talem esse sibi persuadent perferendam curent; quâ consideratâ possit ille & debeat tamquam è tripode pronuntiare, quô genere morbi quàmque dudum ægrotus decumbat; quæ corporis pars præcipuè sit affecta; quæ symptomata crudelius illum discrucient: neque hæc tantùm; sed veluti urina esset, ut ita loquar, identificata personæ, sexum ipsum & ætatem languentis internoscere: quin & plura etiam à Medico expectantur, scilicet, ut non minùs ac si præsens ægro assideret, in turbido & fœtido liquido tamquam in speculo defœcato

con-

contemplans, cubile, lectum, cortinas depingat, quò artis suæ fidem nuntio faciat, ut de remediorum, quæ præscripserit, securitate nullatenus possit dubitari. Non est hæc seculi tantùm nostri labes; talia quippe & olim vulgo persuaserunt plures scelerati impostores empirici, qui Medici nomen ac dignitatem falsò & impudenter sibi arrogantes populo fucum fecerunt, ac phaleras suas ità ostentarent, ut eos non erubuerit dicere: nullum esse Medici nomine & honore dignum nisi illum, qui in urinis valeat speculari omnes corporis præter naturam affectiones, atque etiam animorum perturbationes perspicere.

Ex harum officina prodierunt quâcumque tandem famâ celebres libri de urinarum inspectione, invitis Minervâ & Æsculapiô, sed obstetricante pseudologiâ editi, magnò Reipublicæ detrimentò, nec minori jatricês, quamvis immeritæ, infamiâ, qui tot comædis ansam præbuerunt, atque inter eos nugacissimo & humanarum passionum perspicacissimo *Molierio*, ut plausum populi elicerent explosâ hujusmodi blateronum inscitiâ. In ejusmodi libros si incautus Medicinæ Neophytus incidat amplisque promissis inhians ouromysteriis initietur, Delphica discet promere oracula, redivivus sui seculi *Nostradamus*, spectatuque dignissimam brevi exhibe-

exhibebit scenam. Adveniat ergo urinæ lator, subsequamur intrantem, mox adest, postquam vultum & ora composuit magister speculator; en contractô superciliô, capite aliquoties abnuit, suspiria trahit, ut scilicet verbum aliquot ex ore latoris eliciat. Cuperem ego nasutum aliquem latorem hîc prorsus pilce mutum esse magis, ita ut ad omnes ceremonias magistri ipse immobilis non aliud ageret quàm urinam usque & usque indigicaret, tum capta esset vulpes novaque scena priori succederet; nam talos Magistro uromanti manaret ad imos sudor: verùm ad stolidum stolidus aut stolida mittitur, nec potis frœnare buccam quin verbulum elabatur: habet hinc ansam medicaster, ut sermonis multiformi labyrinthô seu abrupti seu parati involvat, ac enumeret temerè, fortuitò, confusè varia malorum symptomata; frigida miscebit calidis, humentia ficcis, mollia cum duris sine pondere habentia pondus: hæc tot inter modò vel unicum attigerit quò æger divexatur (quod fieri debere certum est) illicò fama volat, quâ non aliud velocius viresque acquirit eundo: Archiatrum à superis missum, qui ex urinarum qualitate penitus omnem morbi implexum perviderit; & quod pingui methodô divinandi conjecit, incomparabili ingenio adscribitur, quoque magis callidè exercitus

citus est imponere, eò major delusis accrescit fiducia, ut salutem malè feriato capiti credant. Inter alia ridiculum fertur hoc oraculum: *Aio te Æacidam Romanos vincere posse*; verùm in bivio vocum alterum duorum contingere oportebat: at hic ipse *OEdipus* malit revocare situs foliorum *Sibyllæ* quæ ventus turbarit, quàm ex divinatoris hujusmodi battologia judicium aliquod firmum statuere; aut etiam ex *Ciceronis* libris aliquem tam diu versare Anagrammaticè donec producat libros *Thomæ à Kempis*. Interea miserè delusi sibi gratulantur.

Hæc porrò tam benevola erga ourosopos credulitas non modò infimæ sortis sed & primariæ classis hominum animos infecit & præoccupavit. Rumore ergo communi & quòvis se insinuante deprædicantium & extollentium vaticinandi ex urina scientiam permotus fortè Dominus Præses consultum duxit, ut inter alias Quæstiones Quodlibeticas hanc quoque resolverem.

Amplectendam sanè occasionem & dudum expetitam subministrat proposita mihi quæstio, redarguendi perversum illum morem deferendi urinas inspiciendas ad ædes Medici, ut ex solo earum aspectu judicium suum promat; tum & viam nactus sum ostendendi quàm incertum, fallax & periculosum sit judicium ex ourosopia latum, adeoque illud
inge-

QUODLIBETICA: 5

ingenuô prorsus esse indignum artique Medices probrosum & ignominiosum : ac demonstrandi denique, respondendo ad quæstionem præsentem, fieri non posse, ut ulla scientiæ Medicæ investigatione aut experimentô, quispiam ex sola urinarum inspectione morborum naturam ad medelam dignoscat.

Quod dum conor, vos Auditores Ornatissimi respondententi favete.

Testantur veterum monumenta ourosco-
pian, seu urinæ inspectionem in Medicina
esse antiquissimam. *Aristophanes* Comicus
antiquissimus Medicos ridet quòd fordes &
urinas inspicerent. Quanti *Hippocrates* pri-
mus Medicinæ parens, & deinde sectator
ejus *Galenus* ouromantiam fecerint, quàmque
eamdem judicaverint in Arte Medica neces-
sariam, sufficienter evincunt monita & dog-
mata, quæ circa hanc materiam memoriæ pro-
diderunt. Fuit ergò urinæ inspectio ab ipsis
Medicinæ incunabulis constanter apud Me-
dicos nobiliores in usu. Nec immeritò, si
quidem cedere non debeat aliis quibusvis
signis tam diagnosticis quàm prognosticis.
Quandoquidem ex nullo alio signo Medici
certiores reddi queant de constitutione tam
solidorum quàm fluidorum. Si enim urina
sit sanguinis serum particulis utilibus, gela-
tinosis & nutritiis orbatum, locòque earum
imprægnatum moleculis falsis, sulphureis
terre-

terrestribus, superfluis & excrementiis; sique hoc serum cum chylo delatum fuerit ad sanguinem, & cum eo intimè permixtum per varios vasorum tubulorumque ductus fuerit circumactum, palam est & evidens urinam imprimis futuram variam & diversam, prout chyli fuerit diversa indoles, partiumque eum conficientium varia constitutio: in urina etiam varias observatum iri qualitates secundùm variam crasim ac diathesim massæ sanguinæ ac variatum gradum attritûs: denique eandem variaturam secundum diversam dispositionem partium urinæ secretioni dicatarum. Ex quibus manifestum est posse medicum rationalem ex urina judicare de primarum viarum constitutione, crasi, diathesi ac motu sanguinis; urinariarumque viarum statu.

Quòd autem iudicium illud certum prorsus sit & infallibile, credat *Judaus Appella* non ego. Cùm signum, quod ex urina petitur probabile tantùm sit & à levissimis circumstantiis mutabile facilè fallat. Quod unò alteròve argumentò facilè evictum dabimus. Cum urina differat ratione subjecti, temperiei, ætatis, aëris, anni temporis, somni, vigiliarum, exercitiorum, animi pathematum, victûs, Medicamentorum ac similia, ut ouromantes posset ferre certum aliquod iudicium, oporteret ut ipse notam haberet

QUODLIBETICA. 7

haberet unius cujusque subjecti urinæ peculiarem habitudinem & constitutionem, uti & alterationem quæ à rebus jam prænotatis inducitur in urina.

Deinde quid certi haberi potest ex inspectione lotii, quod eodem modo constitutum apparet in morbis toto cœlo à se distinctis. Eadem v. g. rubedine exaltatam videas urinam in scorbuto, quâ sit in febre ardente; deprehendas pari cruditate & aquositate perspicuam in calculosis, Hypochondriacis, verminosis, cruditate ventriculi laborantibus, phrenitide detentis, &c. Adde quòd in morbis funestis & lethalibus urina sæpe sæpius appareat optima spemque certam salutis faciat, ubi tamen æger moritur; & contra in morbis minùs periculosis indicia certa mortis præbeat. Vultis exempla? In urinis non tantùm peste & pestilentialibus febribus, sed aliis quoque malignis laborantibus, uti etiam in pleuritide, angina, similibusve inflammationibus internis signum, quod apparet salutare non rarò deinceps ægro lethale esse deprehenditur. Ac unum idemque lotium salutem ac mortem, seu hanc sub illius fuce innuit; quemadmodum hydropicos sæpe sæpius ac pulmoniacos cum urina, ut apparet, laudabili suffocari experimur.

Si ergo ouromantia seu iudicium, quod ex inspecto lotio formari solet, nulli certo ac solido.

lido innititur fundamento ; si conjecturam habet ut summum & raro probabilem, ordinariè autem incertam prorsus & fallacem, adeoque ad cognoscendos curandosque morbos inidoneam ; nisi & aliorum signorum accedat consideratio, prout ex dictis patet, nemini jam dubium esse potest, quid sit cogitandum de istiusmodi Medicis, qui ex urinis aliunde ad se translatis simulare non verentur, se morbos omnes eorumque circumstantias ac eventus dignoscere ; quique solâ illa inspectione contenti remedia morbis debellandis convenientia præscribere præsumunt. O indigna honesto viro simulatio ! O fraudulenta nimis vaticinatio ! è re tam dubia & incerta velut è tripode de morbis ejusque omnibus circumstantiis sententias proferre ! næ inanis isthæc & superstitiosa vaticinatio inter maculas, quæ ingenuam Medicinæ faciem deformarunt, haud postrema est !

Mirari equidem subit, quâ ratione mos iste, quô lotium absenti Medico inspiciendum portatur, ut ex eo solo judicium ferat, tam facilè tamque generaliter à toto fere Medicorum ordine receptus fuerit, ac tam altas jam tum jecerit radices. Cum isthæc consuetudo, à tempore quô introducta est, severiores & acriores habuerit censores, ac ortum suum debeat minùs firmis parumque honestis

QUODLIBETICA. 9

honestis licitisque principiis ; nempè vulgi errori ac ignorantiae , agyrtarum similibusque impostorum nequitis , ac fortè quorundam Medicorum avaritiæ , ambitioni & coniventiae. Sufficit profectò recepti istius hodièdum moris , ac nimis proh dolor ! communis , exordium progressusque contemplari , ut eum vir quilibet mediocriter cordatus , ut proximi salutis noxium , arti nostræ & ordini ignominiosum detestetur.

Non sinunt (ut jam diximus) nos antiqua monumenta dubitare , quin Veteres Medici plurimi fecerint urinæ inspectionem eamque habuerint tamquam unum ex primariis signorum Medicorum fontibus. Fidem tamen etiam faciunt hæc eadem monumenta ; Medicos illos urinam apud ægros solummodò fuisse intuitos. Cùm semper & ubique inculcent Medicinæ illi Antistites , ut sedulò observentur & accuratè annotentur omnia & singula quæ circa ægrum contingunt , antequàm diagnosis prognosive instituat vel indicationes curativæ eliciantur. Quod certè inutile fuisset , si hæc ex sola urina potuissent colligi. Undenam igitur iste mos transportandi lotium introductus est ? nempè ignarum vulgus considerans quanti passim Medici urinæ inspectionem facerent , & quàm attentè singulis visitationibus ægri lotium contemplarentur mutationes

tionesque ejus singulas observarent, & nesciens interim præcepta, quibus Veteres Dogmatici Medicinam tam feliciter faciebant, omnem curationis felicem eventum adscribebat urinis, quasi ex iis solis edocti fuissent methodum quâ morbus curari debebat. Solet enim vulgus attendere tantùm ad externa & immorari iis, quæ potissimùm sub sensum cadunt. Idem ipsum igitur vulgus eâ opinione imbutum morbos omnes causasque eorum ex urina cognosci posse, arbitrari cœpit sufficere medico si urina ægroti ei inspicienda exhiberetur. Quam persuasionem fovere potuit accersendi longius sæpe Medicum difficultas & sumptus. En primam mali originem. Hâc porrò in opinione primò confirmatum fuit vulgus à pseudomedicis impostoribusque, qui gratulantes oblatam sibi occasionem per fraudulentiam acquirendi nomen & nummum inœpere ex urina vaticinia formare. Cumque res illa ipsis aliquando ex voto succederet, cùm facile sit vulgo imponere, statim in rem exploratam transit: nihil tam abditum esse, nihil tam occultum, abstrusumque in corpore, quin ejusdem indicia in urina conspiciantur. Quid? An aliquis ea de re addubitet? Vix iste vates perspexerat urinam, cùm cœpit statim enarrare morbum à principio usque ad finem, esculenta & potulenta, quibus usus

fuit

QUODLIBETICA. II

fuit detegere : alter quidam ætatem sexum-
que indicare, itemque motus animi, passio-
nes & vitia ; alter cubiculum designare in
quo æger decumbit, quin & cortinarum
etiam & stragularum colores. Quid plura ?
Insulsus & incredulus audias si contradicas.

Hæc serpens, ut indubitata, per rude vul-
gus opinio invasit paulatim etiam eos, qui
vel munere vel potentiâ supra plebem sunt,
ac tandem apud doctos & litteratos fidem
invenit, utpote tot exemplis per imos & sum-
mos allegatis sufficienter comprobata. Ergò
jam Doctorum & imperitorum, plebis &
Magnatum urinis uroscoporum domus im-
plentur, & is jam solus creditur Medicus,
qui uroscopus seu ex matula Doctor. Quid
hic faciat Medicus rationalis desertus, & de-
spectus praxique penè omnidestitutus ? Quid
non mortalia pectora cogis auri sacra fames ?
Scilicet turpis lucri studium effecit primò ut
degeneres. Medici relictò Patrum suorum
more, qui numquam nisi apud ægrotos lo-
cium inspiciebant, agyrta circumforaneos-
que imitarentur. Tum, ut fieri solet, secuti
etiam aliqui sunt inviti licet & coacti, qui-
bus res erat angusta domi, & quorum fami-
liæ imminere famem vociferabatur uxor, si
urinas allatas, ut inspicerentur, ab ædibus
suis ad alios, qui id libenter facerent, able-
gant. Accessit denique aliorum Medico-

rum ambitio & æmulatio : hi enim honorum cupidi, quos ouroscoopi technis suis & strophis assequerentur, ad eosdem quibuscumque etiam modis pervenire contendebant.

Alia causa cur Medici rationales ad ouroscoporum castra etiam transferint fuit ignavia. Quid enim torpido & ignavo accidere potest jucundius quam ut possit domi desidens ex sola lotii divinatione Medicinam facere, more *Erasistrateorum Alexandrinorum* Medicorum, qui ex sola lectione librorum morbos observabant, & ex picturis herbas exactè dignoscere temerè confidebant; quos *Galenus* ex libro nautas appellat. Atquè adeò perversus ille mos utpotè importunus tyrannus dominari ubique cœpit. Etenim cùm Medici etiam rationales eundem jam morem sequerentur, ouroscoporum fraudes & technæ fuerunt magis comprobatae, atque ità tandem factum est, ut quò aliquis foret callidior in decipiendis hominibus ex lotio, eo medicus haberetur nobilior.

Demùm ultima ouroscopiæ confirmatio & comprobatio velut coronis imposita est per medicorum quorundam scripta, & ea præsertim quæ linguâ vulgari edita sunt, quibus agitur de signis ex urina, eorum cautelis &c. Sic enim ansa data fuit, ut numerus ouroscoporum augeretur, hominesque

in sua opinione magis confirmarentur. Atque ita ille mos infelix prorsus invaluit.

Proximum nunc est ut videamus quam idem ille mos sit probrosus & ignominiosus ipsi arti Medicæ, quamque dedecoret & tantum non infamet totum nobilissimum Medicorum ordinem. Facit enim, ut ars omnium artium præstantissima passim evilescat & despiciatur, atque adeò apud Viros prudentissimos sagacissimosque in contemptum etiam veniat.

Præcipuum argumentum quò Medicinæ præstantiam excellentiamque obscurare laborant hoc est, quòd Medicina sit ars tantum conjecturalis, quæ principiis prorsus incertis innitatur. Hujus falsitatem ostendit Medicorum verè rationalium medendi methodus, quæ dirigitur secundum talia præcepta in quibus quam plurima certissima sunt & indubitata. Quamquam autem Medicina quandoquæ quadam conjectura indigeat, ea tamen conjectura arte non caret; & ideò quoque artificialis conjectura dicenda est, quæ soli illi pollent, quibus acre est ingenii judicium, quique artem Medicam certâ & verâ methodo addidicerunt & exercent. Verum enim verò quis negare possit Medicinam, quæ fiat ex solius lotii inspectione, omnium Artium esse inanissimam, utpotè nullo probabili principio fultam. Si quidem ex re in-

certa prorsus & fallaci hauriri deberet morborum cognitio, quæ est anima & fundamentum omnis curationis morborum. Quod ipsum luculenter evincunt Medicorum uroscoporum ex urinis responsa, quæ si non omnino falsa, dubia saltem sunt, generalia, ambigua & æquivoca, subdolaque mendacia. Prout re ipsa patebit paulo attentius consideranti ordinaria eorum responsa & ex urinis oracula.

Ponamus ergo quòd ad Medicum ex urina sola consuetum de morbis judicare, transportata fuerit urina ambigua, ex qua nihil omnino possit colligi, uti sæpius contingere omnes sinceri mecum fateri debebunt. Quid hìc faciat ille? Si rogetur ut mentem suam aperiat super morbo illius, cujus urinam inspicit, si aliunde expiscari & detegere nihil potuerit. Enarrabit fortè symptomata quæ in omni penè morbo observantur, E. G. accusabit appetitum dejectum, vires prostratas, seu corporis gravitates & lassitudinem, vigiliis, insomniis, dolorem capitis &c. Sed quid si æger labore affectu soporoso an non se artemque suam exponit ludibrio? Verùm cautiùs fortè & callidius imponet hominibus, multa loquendo nihil dicet vaniloquus, vel accusabit talia, quorum nemo contrarium in corpore subesse evincere potest. Verùm quis credat Nasu-
tiores

tiores has non subodoraturos fraudes ac
 technas. Talis impostoris meminit *Lentilius*
Archiater Ducis Wittenbergiae in tabula
 consultatoria Medica. Assidebam, inquit,
 quondam practico cuidam celeberrimo, cui
 à rustico urina inspicienda offerebatur. Po-
 sita fuit è regione Medici rustico sella, huic
 insidere iussus parebat. Tùm aliquandiu
 mox in eum mox in urinale intuens Medi-
 cus, cùm paulum siluisset, Pythiò denique
 furore percitus erumpit : heus bone vir, tu
 jam ab annis retrò multis frequenter come-
 disti legumina, brassicam muriâ conditam,
 rapas, carnes fumò induratas, panem seca-
 linum, super bibitâ plerumque fontanæ
 copiâ (quasi verò rustici phasianis & perdi-
 cibus vescerentur & falernum haurirent)
 ex tam duro victu tibi cumulatae sunt in sto-
 macho multae cruditates; pituita, inquam,
 viscida cum bile acri : ventriculus inde tibi
 perfrigeratus est; cùm autem præcordiorum
 anxietate pressus in adusto vino remedium
 quæreres, jecur nimis incaluit, quod locò
 sanguinis nihil præter aquam coquit. Hæc
 aqua hinc inde in corpore tibi colligitur, &
 ex altera parte bilis tùm in ventriculum ef-
 fusa destruit appetitum, tùm in extimam
 corporis superficiem dispersa lassitudinum
 autor existit. Et cum orificium ventriculi
 post pastum non claudatur vapores ex ista

culina, ceu fumus in caminum, ità in cerebrum ascendunt. & ibi capitis dolores & gravitatem efficiunt. Profectò mi optime si res hæc diutius duraverit icterus tibi cum hydrope sunt expectanda. Nunc si stomachum excalesciendo juvare volueris, eò ipsò nocebis hepatis, sin hepar perfrigerare, mala fors in debilem & quasi chartaceum stomachum redundabit. Opus igitur est, ut omnium primò ventriculus ab istis cruditatibus, quæ sunt instar gelatinæ è pedibus suillis confectæ, liberetur. Nam ipse cogita si carnes in olla sordida & à pridiano nidore squallente coquere velles, nonne tunc ipsa caro inquinaretur? Pari plane ratione quamdiu ventriculus instar ollæ putridæ se habet, quidquid comederis vel Medicamenti adsumpseris temerabitur. Hæc & alia magis incondita quàm sine fine & hæsitatione declamasset, rustico interim ceu caute Marpesia immobili sedente, divinamque tanti viri scientiam stupente, ego vanissimæ loquacitatis impatiens exhibam. Postea verò cum discessus mei causam orator sciscitaretur: non putaram respondi esse cuiquam homini possibile tantas nugas tantâ curâ profari, non igitur me vincere potui, ut mendaciis tuis ulterioribus auscultarem. Ipse verò in cachinnum largissimo rictu solutus, ità, inquit, oportet rusticis opinionem sui facere.

Quis

Quis autem præter rude vulgus has similesque verbosas strophas protinus non detegat? Atque hinc nascitur occasio viro cuiusvis sapienti & intelligenti fugillandi & contemnendi artem Medicam. Pudeat ergo Medicum turpis lucelli, unius scilicet vel alterius *solidi* gratiâ, ita suum totiusque ordinis medici honorem prostituere.

Sed ponamus quòd Medicus ità cautè se gerere possit, ut nemo fraudes ejus detegere queat. Character tamen ipsius & professionis ejus nobilitas faciunt, ut eum magis quàm ullum alium dedeceat omnis simulatio & fictio. Si enim fraus & mala fides intolerabiles sint & meritò detestandæ in iis, quibus hominis fortuna & fors temporalis concreduntur, ut v. g. in tutoribus, causarum patronis, pauperum & pupillorum curatoribus, quis dolum & sycophantiam in Medicis sustineat, cùm ipsis mortalium vita, à qua nempe reliqua omnia pendent, confidatur?

Tolerabilis fortassè foret praxis, si ex sola inspectione urinæ tantùm conjicerent, non etiam mederi vellent. Sed audere etiam medicamina præscribere, velle tollere & curare quod non novisti, quid hoc est? Nisi ludere de corio humano, & pretiosas hominum animas per infandissimæ perfidiæ scelus vel sordido quæstui vel inertis ventris rabiei immolare? Sed

Sed age, dic tu quisquis es de matula, an non fateri debes, quòd ea quæ præscribis possint esse vehementer contraria, noxia & periculosa, quandoquidem nullam notitiam habeas constitutionis ægri? Profectò jam homicidii reus es, etiamsi æger evadat. Verùm, inquires, non dabo ulla medicamina, quæ noxam inferre possint, sed tantùm ea, quæ nec nocere valeant nec prodesse. Fur itaque es, crumenifeca exigens quam non meritus es mercedem. Præterquàm quòd causa sis, quod te vel alium accersiri non curaverit Medicum, qui coram examinatis omnibus curare potuisset ægrum, qui, dum nihil fit, vadit ad plures.

Verùm videor audire qui objiciat: ea quæ sic à nobis disputata sunt, falso inniti fundamento, & supponi id quod non est verùm: nempe urinam non esse sufficientem ad indicandos & significandos omnes & singulos corporis humani morbos, cùm tamen experientia quotidiana doceat, non solùm nostris hisce temporibus inveniri, sed omnibus fere seculis inventos fuisse homines ita versatos ac expertos in inspectione urinæ, ut ex eadem semper cognoscere potuerint constitutionem & morbum illius cujus urina proponebatur. Quæ si fieri possint Medicis incumbendum foret potius, ut scientiam illam aquirerent, quàm ut morem inspiciendi

di lotium aliundè ad se allatum proscribe-
rent.

Pendet igitur ex hac quæstione facti
tota nostra controversia, adeoque ex facti
illius elucidatione potissimùm decidenda est.
De hac ergo videamus. In quam rem illud
ante omnia observatu dignum arbitror, na-
turales experientias & eventus, qui referun-
tur, eò magis fidem mereri & invenire solere
quò sunt rationi magis congruæ & confor-
mes, ut econtrariò factorum fides eò ma-
gis minuitur & suspecta habetur, quò sunt
illa quæ narrantur magis absona & à ratio-
ne aliena. De rebus ago physicis dumtaxat
& Medicis. Quapropter antequàm ad facti
examen procedamus incipiamus controver-
siam hanc à possibilitate vel impossibilitate rei.

Contendo ego fieri non posse ut ex so-
la urina quis possit naturaliter morbos om-
nes eorumdemque causas, symptomata,
circumstantiasque cognoscere. Ut ex sola
urina quis conspiciere possit genus & spe-
ciem morbi quo laborat absens æger, de-
berent in omni urina inesse aliqua indicia
morbi istius propria, quæ non observa-
rentur in urina alio morbi genere laboran-
tis. Hoc est, prout quisque morbus habet
peculiaris symptomata, per quæ distingui
potest ab alio quocumque morbo, ita pa-
riter unusquisque morbus deberet habere
sibi

fibi tam propriam & specificam urinam, ut in nullo alio morbo à priori distincto unquam talis appareret, alioquin significaret eadem urina plures diversos morbos. Atqui tamen hoc est quod indiès fieri videmus; urinarum scilicet conditiones communes esse variis morbis, unam eandemque urinam, quoad omnes suas constitutiones, conditiones & proprietates sensibus manifestas aut perceptibiles, nempe quoad colorem, consistentiam atque contenta sibi omnino similem, ità ut ovum ovo non sit similius, quàm alia & alia urina in morbis toto cœlo distinctis, & à causis contrariis subortis similes observentur. Exemplo sit urina cruda, aquosa, instar aquæ fontis limpida: redditur ea in cachexia, pallidis virginum coloribus, aliisque morbis à cruditate ventriculi pendentibus, item in paroxysmis hysteriis nephriticisque, in febribus acutis ardentibus aliisque malignis, & potissimum ubi deliria imminent. Offeratur igitur uroscopo urina cruda & aquosa; & demus etiam eum scire talem excerni in prædictis morbis, quem jam, amabo, hinc morbum accusabit, si aliundè nihil discere potuerit. Si divinnet cachexiam, fortè erit febris ardentissima; si hanc judicet, fortè tantum erit hysterica. Et quid si urina aquosa fuerit à potu largiore & copiosiore vel magis diureti-

co v. g. Cerevisiæ Hougardicæ, Potûs istius saluberrimi ac sapidissimi. Vide quo sit in periculo ne turpiter aberrantis vanâ jactata scientia ab omnibus explodatur. Idem est si urina sit rubicundior : æquè enim rubram & exaltatam deprehendas sæpè in scorbuto, arthritide &c. quàm sit in febre ardentissima.

Verùm video quid reponant. Quamvis urinæ prima fronte appareant minùs versatis in uroscopia omninò sibi similes, nos tamen inter eas magnam novimus deprehendere differentiam. Pari ferè modo ac hominibus minùs assuetis videre v. g. oves, omnes illæ, quæ sunt ejusdem coloris ac inter quas non intercedit notabilis differentia, apparent esse ità eadem ut eas distinguere non possint, quas tamen pastor ovium facilè distinguit. Ità nos, inquiunt, pariter præ aliis distinguere novimus. Hæc credat qui voluerit, ego saltem scio plures urinas in diversis morbis excretas sibi adeò esse similes, ut non possit gutta aquæ magis alteri guttæ.

Sicuti ergo insufficientia solius urinæ ad morbos omnes & singulos dignoscendos demonstratur, quòd in diversis morbis diversisque ægris eadem urina apparere potest, ita etiam eadem insufficientia probatur & confirmatur ulterius ex eo, quòd in uno eodemque ægro ac tempore, quò idem manet morbus.

morbis ea tam sæpè ac facilè alteretur, variet, immutetur, tamque multiplices larvas ac species induat, ut si æger ille in tantùm etiam mutaretur, eundem esse negares, vel saltem assereres eum laborare alio morbi genere.

Præterèò mutationes notabiles, quas subit urina à mutatione in rebus non naturalibus, puta motu, quiete, somno & vigilia, animi passionibus, assumptorum quantitate, vel qualitate varia. Non tamen prætereunda est summa illa mutatio urinæ, quæ contingit à sola ejusdem excretionem, quæ citiùs vel tardiùs fit à pastu. Urina quæ à copioso, aquoso potu excernitur, cruda est, copiosa, lenis, insipida, aquea; quæ verò redditur à chylo jam confecto, magis cocta est, acrior, falsa, non nihil foetens. Illa verò, quæ chylo jam in sanguinem verso habetur, rubicundior, coctior, longè parcior, falsior foetidior acriorque, contentis saturatior. Quæ vero post diuturnam abstinentiam ex humoribus valde diuque attritis & quasi ex deterfis solidis moleculis excernitur, paucissima est, acerrima, falsissima, foetida, ruberrima putrefactæque proxima. Si ergo nihil de statu ægri vel quo tempore urina excreta sit noveris, dic, quæso, unde scire queas, nùm rubedo, vel cruditas, quæ in urina observatur sint producta ipsius morbi
vel

vel majoris vel minoris in corpore moræ?

Huc etiam facit quod variis morbi temporibus excreta, in uno eodemque ægro varia sit; alia enim est in principio paroxysmi, alia in augmento, alia in statu: quinimo tam varia est in uno eodemque ægro singulisque diebus ita mutatur, ut si hodiè urina ægri Medico afferatur, iterumque die sequenti, nisi aliundè morbum cognoscat, ejusdem morbi urinam esse certè non sit divinaturus.

Quod equidem uroscopi negabunt: five enim, inquiunt, urina sit rubra, cum vel sine sedimento, vel aquosa vel quòvis aliò modò mutata à rebus non naturalibus, conservat tamen illud quod à quovis morbo singulare ipsi imprimitur: conservat, inquiunt, characterem aliquem indelebilem, qui licet obnubilatus videatur istis alterationibus facilè tamen à nobis detegitur. Sic profectò etiam rationibus conantur ludere mortales.

Sed demus etiam in urina semper remanere notam illam unicuique morbo propriam, quæ causam ipsius morbi partemque affectam indicet: adeoque morbos omnes ex solo lotio posse nosci; non erit tamen sufficiens, ut ex ea indicationes curativæ elici possint. Ad has enim ritè eliciendas notæ debent esse Medico morbi magnitudo viresque ægri, debentque ea inter se confer-

ri. An hæc etiam urina indicat? Concedamus paulisper quòd morbi magnitudinem significet idem character qui morbum, sed quis erit alius character in illa urina existens qui virium ægri sit index? Profectò oportet ut firmiter ille sit impressus, qui inter tot alterationes, quas subit perpetuò urina, & cum characterè sibi è diametro opposito subsistat. Quod autem magnitudinis morbi & virium plus minùsve prostratarum index non sit urina, ostenditur ex eo, quòd in peste morbisque malignis aliisve sæpe urinæ appareant bonæ & æger moriatur; sæpiusque urinæ appareant pessimæ, & tamen æger evadat. Profectò quàm foret Medicina felix si tales notæ & indicia in urina existerent. Næ forent inutilia tot tamque laboriosa studia, ad acquirenda morborum signa, ex quibus illi cognosci possint & curari: cum unicè indagandus foret & cognoscendus morbo proprius character in urinis latens.

Sed demus etiam quòd uniuscujusque morbi indicia insint urinæ, sive quòd quisque morbus habeat sibi tam propriam & specificam urinam, ut in nullo alio à priore distincto umquam talis appareat: an creditis signa talia posse dignosci & erui ab ourosco-
pis, hominibus ordinariè omni studio ac omni-
que scientia Medica destitutis, Circulatoribus
Circumforaneis, Agyrtis, & Medicastris.

Ut quis ex sola inspectione lotii possit Medicinam facere, deberet ille noscere morbos omnes, quibus genus humanum affligitur, eorundemque saltem ordinaria & essentialia symptomata perspecta habere. Non enim, credo, dicent, quod in urina etiam descriptæ habeantur omnium symptomatum peculiare notæ. Deberet deinde idem uroscopus omnium illorum & singulorum morborum cognitam habere notam unicuique propriam & specialem, & posse characterem illorum urinæ impressum ritè dignoscere. Deberet idem tenere remedia unicuique morbo in urina designato debellando appropriata: nisi velimus credere, quod urina etiam denotet & exprimat remedium, quod cuique malo conveniens aut necessarium est.

Etiam si ergo concedatur omnium morborum cognitionem ex solo inspecto lotio posse obtineri, quis tamen non videat non alium quam Medicum rationalem, qui morbos omnes remediorumque apparatus noverit, posse esse natum aptumque ad medicinam ex solo lotio faciendam? Sed quot mihi dabis Medicos artem hanc profitentes? Cum enim Medici rationales omnes urinæ insufficienciam abundè novisse queant, ac de meliori luto præcordia conficta habeant, quam ut turpissimis mendaciis & fraudibus hominibus imponant, pauci numero sunt, ique ordi-

C

nariè

nariè magis itupidi & ignari, qui ex uroscopia sola mederi tentent.

Alterius indolis vel conditionis solet esse genus id hominum, qui ad mendacem hanc professionem confugiunt. Omnes quorum res familiares vel incuriâ, vel artificii quod exercebant infelici successu delapsæ sunt; quotquot fortunas suas dissiparunt luxu & dissolutione; quotquot ob vitæ genus parum honestum coacti fuerunt patrium solum mutare, justitiæ ut se subducerent, aliique ejusdem farinae homines, cùm fodere non valeant & mendicare erubescant, Medicinæ professionem tamquàm ultimam post naufragium tabulam arripiunt, & Medicinam ignotô facere incipiunt locô, sicuti sutor ille de quo est hæc *Phadri* brevis & lepida fabella.

Malus cùm sutor inopiâ deperditus
 Medicinam ignotô facere cæpisset locô,
 Et venditaret falso antidotum nomine;
 Verboſis acquisivit sibi famam Itrophis.
 Hic cùm jaceret morbo confectus gravi
 Rex urbis, ejus experiundi gratiâ,
 Scyphum poposcit: fusâ dein simulans
 aquâ,
 Miscere illius antidoto toxicum,
 Hoc bibere jussit ipsum, positô præmiô.
 Timore mortis ille tum confessus est
 Non artis ullâ medicæ se prudentiâ,
 Verum

Verum stupore vulgi factum nobilem.

Rex advocatâ concione hoc edidit:

Quantæ putatis vos esse dementiæ,

Qui capita vestra non dubitatis credere,

Cui calceandos nemo commisit pedes.

Ità multi hunc imitantes futorem, cum sciant vulgo persuasum esse solam inspectionem lotii sufficere, ut quis medeatur, uroscopos se declarant, technisque miris & fraudibus acquirunt sibi famam.

Miranda est equidem vulgi inscitia, ne dicam infania, quem vitæ suæ, cujus conservandæ omnes creaturæ sunt cupidissimæ, ædiô capi dicas: ità enim agunt qui eam committere non dubitant uroscopo insulsissimo, qui relictâ arte futuriâ, fabrili, textoriâ, aut aliâ, quam totô vitæ præcedenti ecurfu exercuit, otii aut lucri causâ, vix unum tribus diebus uromantiæ deditus ut præclarus celebratur Medicus,

Estne credibile existere qui seriô in animum suum inducere possint, ut credant Medicinæ exercendæ aliquem reddi posse idoneum, qui studio Medico numquam operam dedit, nec umquam institutus imbutusque sit præceptis documentisque ad Medicinam faciendam necessariis; sed contrâ pro eo ut nimum applicuisset, ut necesse est, ad studium Medicum, omnem suæ vitæ cursum consumpsit & confecit in laboribus, & ope-

re manuum. An ergo ars Medica facilius & citius acquiri potest quam aliæ omnes mechanicæ & illiberales? Quæ omnes requirunt exercitium plurimum annorum, ut addisci queant, cum tamen tantum circa unam eandemque materiam occupatæ sint; ubi Ars Medica circa tot diversas multiplicisque res easque gravissimas versetur ac innumeris involvatur difficultatibus.

Videtis ergo facile mecum, *Auditores Ornatissimi*, ordinarios illos uroscopos, qui homines sunt sine studiis & doctrina, incapaces esse, ut ex sola inspectione lotii medeantur. Quod, ne cui fortè non satis demonstratum esse videretur, pluribus iisque invincibilibus & peremptoriis argumentis conabimur probare. Hominum quotquot sunt scientiæ & notitiæ vel sunt quasi in animis eorum insitæ, vel innatæ, vel sunt acquisitæ. Scientia Medica non est uroscopis à natura congenita: foret enim alioquin communis omnibus hominibus, cum unusquisque tamen in se ipso facile sentiat & experiatur se eam destitutum esse. Deberet ergo scientia illa acquisita esse. Acquirendi autem notitiam alicujus rei aut aliquid quod ignoramus addiscendi duo sunt media: nempe ut per nos met ipsos aliquid investigemus, & inveniamus; vel ut ab aliis hominibus id doceamur vel accipiamus. Impossibile verò est ut ul-

lus

lus mortalium Marte suo proprio ac propriâ industriâ addiscat & acquirat notitias omnes quæ ad Medicinam faciendam requiruntur. Foret id facilè demonstratu, si omnes & singulas requisitas notitias luberet perlustrare: verùm id nos nimium à scopo deduceret, ad propositum satis erit, si ostenderimus fieri non posse: ut aliquis per se sine adminiculo alterius cujusdam acquirat notitiam requisitam (gratis concessô quod talis detur) ut ex sola lotii inspectione morbos omnes noscere, eorum eventus prædicere, eisdemque curare valeat.

Esto ergo in urina cujuscumque ægroti inesse notam aliquam seu peculiarem characterem morbi, quô æger laborat; adeoque quòd morbi omnes ex inspectione lotii, detectô tali characterem, possint dignosci. Porrò ut quis artem & scientiam characterem illum & notam unicuique morbo propriam cognoscendi & detegendi per se ipsum assequi potuerit, necesse est, ut viderit omnis generis morbos, ac observaverit annotaveritque uniuscujusque morbi in urina latentem specialem notam; idque non tantùm semel, sed iteratò, frequenter ac constanter.

Quis autem non videat quàm difficulter id fieri possit? Præterquàm enim quòd occasio faciendarum talium observationum vix contingere queat ulli mortalium; quodque

diversitas infinita quæ occurrit etiam inter morbos ejusdem generis rem impossibilem reddant : nec sufficiat quantumvis longæva ætas hominis experientis omnibus sumendis, nec ingenium mortalium tam circumscriptum eas omnes capere aut sustinere valeat. Quòd si id nihilominus ab ullo mortalium præstari posset aut in ullo fortassis aliquando habere locum, id profectò minime expectandum est ab uroscopis hominibus plerumquè nimis horrentibus labores tam indefessos, quique ordinariè ne ægrotorum lectos quidem salutarunt.

Cùm nulla ergo via super sit nullusque modus quò per se ipsos isti scientiam illam obtinere potuerint, examinemus nùm alterò mediò, nempe ope & auxiliò aliorum eo pertingere potuerint. Hocce autem auxilium ipsis venerit necesse est vel à lectione authorum ea de re agentium, vel ab instructione magistrorum ejusdem artis peritorum. Nempè jam impossibile esse ostendimus, ut operà unius hominis possint institui necessariæ observationes ad acquirendam scientiam characteris omnium & singulorum morborum in urina latentis cognoscendi & detegendi. At fortè ex pluribus observationes suas mutuo communicantibus id conquistum fuit. Demus id ità esse. Si quis uroscopos sedulo consideret & penitus examinet

minet, deprehendet omnes rudes esse illiteratos atque incapaces, qui authores ullos intelligant. Quid? Quod autorum nullus hactenus talia signa characteris antia designaverit ac descripserit.

Consequitur ergo, quòd si scientiam illam habeant eam ab aliquo præceptore, qui eos docuerit, acceperint. Verùm quis ille fuit præceptor? Ubi traditur illa doctrina? Publicas non frequentarunt Academias; nec ullus etiàm eos privatim docuit, nullum etiàm intercedit ipsis commercium cum viris doctis artisque Medicæ peritis, qui genus id hominum detestantur. Nec ab aliis uroscopis confratribus suis id addiscere potuerunt. Istius enim farinæ homines omnes magnò mysteriò arcanòque jactatam suam scientiam involvere affectant. Nisi fortè existat magister & præceptor tam facundus, discipulus item tam docilis, ut nullo negotio unò alteròve die res tam multas, tam abstrusas & diversas ille tradat, hic vero intelligat, percipiat, teneat. Heri uroscopus noster erat textor, pistor, futor, hodiè verò est è matula Medicus & vates. O miram metamorphosim! Hæc credat qui voluerit, non credet tamen ullus mortaliū, cui modò est mens sana in corpore sano.

Si tamen quis credat eos scientia illa præ-

ditos esse, oportet ut credat eos eandem habere vel à bono vel maligno quopiam spiritu. An ergo credimus in uroscopos nostros scientiam hanc miraculosè esse infusam, atque ità eos oracula pandere ac vaticinari spiritu divino inflante & suggerente? An, inquam, credimus eos accepisse cælitus sanandi Charisma, vel eos esse tales, quorum meminit Apostolus ad Corinthios : *Quibus data est gratia sanitarum in eodem spiritu.* Ne me ridere putetis. Invenias profectò uroscopos qui scientiam suam dono cuidam peculiari Dei adscribere non verentur. Vivit hodie dùm celeberrimus quidam uroscopus, ex urina morborum quorumlibet curam suscipiens, homo illitteratus, qui totò tempore vitæ anterioris textor fuit : à quo dùm familiarius quæritur, undenam ipse, qui litterarum omnium rudis est scientiam illam acquisiverit, respondere non erubescit : undenam addidicerunt Apostoli? Itane vero? non sufficeret tam turpiter imponere hominibus ludendo de eorum corio, nisi etiam tentarent sacra miscere profanis. In ædificationem Ecclesiæ & confirmationem Evangelii signa & miracula olim à Spiritu Sancto frequenter *donabantur* : olim, inquam, frequenter; at jam fundatâ semel & consolidatâ fide ac religione donantur rarius, sed modò decentiori, & alterius speciei

ciei hominibus, aliumque planè ob finem, quàm ut indè quæstum faciant, aut paupertatem devitent. Etenim si munus Dei est, si Spiritûs Sancti afflatus, cur sæpius hallucinantur? Cur tam turpiter aberrant? Cur non nisi dubia & æquivoca proferunt & non morbum ipsum determinant?

Sed fortè arte diabolica ex urina vaticinantur? Diabolum ipsis posse morbum illius, cujus sit urina, manifestare, & fortè etiam remedium morbo eodem debellando aptissimum indicare nullus dubito. Infausti spiritûs scientiam & experientiam ingentem esse confiteor. Verùm id hodiedum fieri non facilè credidero. Ut cessant à *Christi* morte & crucis triumpho oracula, ità quoque diaboli potestas & dominatus valde restricta & arctata sunt, ut in prodigiorum & præternaturalium rerum productione & efficacia nihil sine speciali Dei permisso amplius valeat. Idque tantùm ferè in genere nocendi ad hominum perniciem aut supplicium. Quapropter quis credens uroscopos diaboli tantùm esse ministros hisce sese vitamque suam vellet confidere?

Impossibile ergo est, ut ordinarii illi uroscopi ullâ vel naturali vel præternaturali scientiâ præditi sint, quâ ex sola lotii inspectione queant cognoscere constitutionem
&

& morbos abientis, cujus urina inspicienda proponitur. Quod vel solùm sufficere deberet ut decideretur Quæstio facti, quod ii qui uroscopis fidem adhibere solent in rationem fidei suæ allegare non desinunt: nempe indubitatum esse, aiunt, non solùm hijs nostris temporibus, sed omnibus etiam sæculis, inventos fuisse qui scientiæ hujus sese peritos esse invictis comprobarunt testimoniis. An non contigit, inquiunt, Lovanii, ut cùm mulier quæpiam urinam, quam decem Philosophi in eandem fortè matulam reddiderant famoso tum temporis uromanti inspiciendam offerret, ut uromantis, priusquam suum ederet oraculum, totidem *solidos*, pro unoquoque Studioso scilicet unum, ab illa petierit? Quis adhuc dubitet quin uroscopus videat semper in urina *solidum*? Cùm ancilla quædam Dominæ suæ urinam ad alium celeberrimum uroscopum ut iussa erat, perferret, tandem deprehendit in via, suâ fortè incuriâ, totum pene liquorem esse diffusum. Nesciens igitur quid factô opus, hæret, cogitat: cum ecce vaccam tunc forte non procul inde mingentem conspicit: nec mora, procurrit salubremque lympham vase suo exceptam pro lotio Dominæ suæ portare non dubitat ad uroscopum. Cui ille continuo: patiens iste nimium vescitur herbis & graminibus.

Quid?

Quid? Quod alteri cuidam uroscopo obditissimi foeneratoris consideratam urinam tres asses offerenti, exprobraverit ille, se ex eo quòd ægrotantis urinam sanguine & sudoribus aliorum hominum permixtam solam ab his secretam humoribus rectè perspexerit, ut minùs centum aureos meritum esse?

Lepida profectò responsa & simul scientiæ uromanticæ fide digna testimonia; hoc solùm dolendum, quòd hæc, aliaque similia multa variis in regionibus variisque in locis contigisse ac de diversis uroscopis asserantur: itemque quòd eadem semper alicui jam vitâ functo uroscopo, cujus similis superstes nullus amplius reperiatur, numquàm verò alicui vivo adscribi soleant. Quæ animum fabularum solent esse characteres. Unde non plus apud me hæc valent, quam id quod *Diogenes Laërtius* & *Suidas*, authores alioquin graves, memoriæ prodiderunt de *Democrito*: ad quem cum venisset *Hippocrates*, eum aiunt iussisse afferri lac, eoque inspectò dixisse: *Capellas & primi partus, & nigras esse.*

Solent hæc similiaque responsa ab uroscopis ipsis eorumque asseclis fingi & in vulgus spargi, ut jactatæ suæ scientiæ fidem concipient. Non est tamen quòd quis putet me obstinatè velle negare hæc responsa numquam

quam esse data. Credo etenim & scio uroscopos plures sæpius eorum, quorum urina ipsis proponebatur, morbum constitutionemque palam declarasse, vel saltem visos fuisse intimè novisse & protulisse. Verùm novi quoque, quòd ea quæ proferunt non ex inspecto lotio, sed aliundè addidicerint, vel quod incautis & minùs circumspèctis imposuerint. Mille sunt ipsis profectò modi & artes quibus id exequantur.

Hæc tamen artes omnes, fraudes, & imposturæ, quibus hominibus illudunt, & quæ de lotio mentientes è tripodè proferunt reduci possunt, ut ego conjicio, ad duo. Si morbum & constitutionem ejus, cujus urinam inspiciunt, determinare possint, id aliunde cognoverunt & addidicerunt. Estque hæc prima fraudis species. Alia est: quod dum id rescire non possunt, merè divinent, ambigua, incerta tantùm proferant. Quapropter si veritatem fortè dicant & declarent morbum, dico, ejusdem eos notitiam vel per se vel per alios ab ægris ipsis, vel ab iis, qui ægrorum urinas adferunt, callide affecutos esse.

Per se imprimis id facere possunt, dùm cum iis qui urinam proponunt multa confabulantur, dùm varias proponunt quæstiones, atque ità ab iis nihil minùs cogitantibus & non animadvertentibus expiscari noverunt,

verunt; quæ deinceps vel more psittacorum, vel verbis utcumquè mutatis facile referunt. v. g. ut possint texum, cujus urina est, cognoscere, rogabunt subdolâ quâdam cautione, quandò persona lotium reddiderit, vel quid simile, atque ex responsione ob prænominum generis masculini vel foemini differentiam, *ille* vel *illa*, facile norunt nùm vir sit vel mulier. Committi solet & usurpari hæc fallacia omnium frequentissimè cùm facillima sit. Homines enim uroscopos consulentes non solent esse ex acutionibus. Quod si verò uroscopis nostris dolus prænотatus non succedat ex voto, quas non adhibent machinas ut per alios fideles ministros id quod quærunt resciant? Sunt nonnulli qui latent in loco aliquo vicino cubiculi, in quo cum urinam adferentibus uxor, filia, aut domesticus alius uroscopi (qui fingitur non esse domi & expectari) confabulantur, & à quibus de morbo, undè quæstio, inter discurrendum expiscari callidè omnia noverunt. Intereà noster uroscopus, quasi foris superveniens, rogat quid sit negotii, & habita diligenti inspectione declamat, quæ jam audierat, plenis buccis. Narrat *Forestus* Medicus quondam *Delphis* Celeberrimus, hóc artificiò *Medicam* quamdam olim magnam sibi comparasse famam. Hæc seorsim in cubiculo propè ostium
fitò

fito sedebat, dum filia morbos doloresque à legatis cum lotio altiore voce expiscabatur. Quod mater fatidica in propinquo latibulo sedens audiebat. Quæ postea per remotius ostium evocabatur ut urinas inspiceret: illa verò ut *Delphica Python* celebris, quæ antea per filiam audierat ex urina divinabat & recensabat cum magno stupore multorum, ut quæ parem in divinandis lotiis non haberet.

Habent alii impostores subornatos suos homines, qui intermiscentes se iis, qui uroscopum adeunt, fingunt se famam uroscopi & bono successu remediorum ab ipso præscriptorum allecctos venire, ut eundem consulant. Exponunt hi homines aliis morbos & constitutionem eorum quorum se fingunt afferre urinam, ut ab aliis tantumdem edoceantur: quod deinde variis modis & signis noverunt indicare uroscopo.

Ars denique alia est nomen sibi acquirendi divini ex matula vatis ac Medici. Corruptunt hi *Æsculapii* & in partes suas trahunt eos qui ægris sunt à ministerio: vel eosdem sæpius visitant, ut ab hisce hujus vel illius patientis morbum & constitutionem addiscant; ac deinde impetrent, ut fidi isti imposturæ complices efficiant, ut lotium ad eos deferatur.

Verum obijciat aliquis: quò fieri potest ut quàm sæpius ad amissim respondeant,
nec

nec ipsum verius sit Apollinis responsum?
 Cùm tamen constet nihil eos potuisse aliunde
 expiscari & ne vel per rimulam introspi-
 cere quidquam. Vah ineptias! Illud ipsum
 enim est de quo jam quæritur, & quod nec
 factum esse, nec fieri posse contendo & se-
 curus affirmo. Agitur de re gesta: audia-
 mus. *Mævius* misit urinam ad *Bavium* uroscopum
 ejus arcanæ scientiæ experiundæ gratiâ,
 tantâ quidem circumspèctione sedulâ-
 que curâ, ut de persona uromantis ne per
 somnium quidem intelligere quidquam po-
 tuerit; exhibetur lotium, quô repente visô
 ita animum ipsi veris implevit *Apollo*, ut
 celebris magister ceu è libro legeret, enun-
 tiaverit ordine quidquid attinebat ad statum
 & constitutionem ejus cujus lotium pervi-
 debat. Ut antè dixi, est hæc quæstio facti
 factumque factô, detur mihi copia, potero
 refellere; non lecus ac in re non absimili
 fecit Pastor non ita pridem aliquis *Bruxel-*
is, hæc nempe occasione: cùm obiret un-
 dequaque civitates & pagos quidam ignarus
 & imperitus sacerdos, hic *Lovanii* probè no-
 us, prædicans se possidere virtutem exorcis-
 morum potentium potentiorum potentissi-
 morum, dementaretque plurimos, mulier-
 culas maximè, adèò ut quocumque iret
 anquam secum advexisset legionem dæmo-
 num, illicò reperirentur magnò numerò

vel intoxicatæ vel energumenæ : ut miserè credulus est sexus foemineus, quod mirùm ejus artificio conveniebat, unam de harum grege nactus pastor, de quò hæc memoro : faxo, inquit, ut omnes intelligant quò hæc misera dæmonio vexetur; cumque omnia jussisset apparari quæ ad solemnem exorcismum peragendum videbantur requiri, ipse habitu sacro indutus mandat induci infirmam : erat in propatulo vas aquâ communi plenum, quam mulier putabat esse benedictam, quâ simul ac copiosè aspersam se sensit, ejulare ipsa primum ac lamentari : jam satis hoc erat Pastori; jam de suo exorcismo securus, velut acrius instans Stentorea voce ingeminando profequitur, *Barbara, Celarent usque ad Ferison* : inter hæc cum spumaret, fureret, & in pavimento se volveret, circumstantes affatus pastor, idem quod rusticus in *phædra* ait : en hoc declarat quales sitis iudices. Tum expectatio omnium soluta est in cachinnos, & irrisione sic ejectus est dæmon impostor iste, quem exorcismi fugare non potuerant.

Quid hoc ad rem nostram? Multum per omnem modum pro praxi quam meditor : primùm exorcistæ isti & uromanti communis est seu malitia seu inscitia, aut utrumque forsitan; in energumenis talibus & ægris nostris par stultitia & credulitas : itaque pastoris

storis dicti imitabor astutiam : designetur uroscopus, thaumatologus scilicet ne utiquam thaumaturgus ; instruam ego hominem comicè aptum, qui luctu faciem suam norit exterminare ; huic tradam deferendum lotium hominis juvenis athleticè pancraticè valentis, aut lotium aquâ mixtum aut urinâ, animalis jumentis putâ, ut ovis, aut lotium pueri sani, quod diebus aliquot subsederit ; aut faciam ipse compositum quoddam quò illudi possit ; atquè intrepidè assero (modò nemo prodat dolum bonum nempè contra pseudojatos structum) novam scenam tum parari ; prùis enim mutum & ligneum exploratorem qui miseram, jam callidum & loquacem adhibebo, cujus nutus, gestus, anhelitus, suspiria illiciant divinantis audaciam : tunc enim, velut primùm aperta sit *Pandora* pixis, in omnes morborum calamitates verborum effluvium dilatabit. Quale sit lotium exposui, restat ut de Medico & ejus scientia, de leone ex unguibus, de asino ex ungula feratur judicium.

Si quem piget tali stratagemate **Medicò** detegere uroscoporum fallaciam, hunc scire velim primum artis illusoriæ hoc esse principium, quodque præ omnibus unum sollicitè observant, quod nec studio nec librorum lectione, sed nequitiâ & philargyriâ instruente didicerunt ; nempè dum limis vi-

dentur urinam, lynceis oculis examinare personam, ut titillantes solent qui ex oris deductione de impressione judicant; ita prorsus uroscopi totum habitum consulentis observant: & quia fieri non potest quin in enumeratione vaga pathematum (quæ tamen semper velut dubitantes recentent) affine aliquod attingant ægritudini medicandæ, advertunt cautissimè, quo fortè verbo prolato commoveatur, annuat, gemat quæsitorem colligentes se rectè divinasse, locum hunc quæquà dilatant. Si ex obstinato vultu nihil augurentur, protinus ad generalia se convertunt, omnibusque ægris passim communia & nemini ignota; memorabunt capitis gravedinem & dolorem, vigiliam, somnum interruptum, somnia tetra, fastidium ciborum, prostratas vires, animi angustias &c.

Talibus cavillis primum tyrocinium exercent uroscopi, sed qui heroës inter eos evadunt, aliâ methodo, experimentis suæ confusionis edocti, utuntur, quos sæpè nimium falsa divinasse poenitet, qualia numquam sit æger conquestus: cùm in lethargo quandoque accusarint vigilias, in furioso debile corpus, in bulimia nauseam &c. hinc retorridentes laqueos & muscipulas effugiunt: nec jam aliquid certi figunt cùm respondent: sed oracula potiùs effutiunt gentilium sacrificulis

ficulis similes, talia utpotè quæ diversos & quandoque contrarios admittant sensus : & ineptâ ambiguitate dum illudant publico, inveniunt tamen favorabiles suarum divinationum interpretes, quos præconcepta opinio de admirabili uroscoporum scientia dementat : tanta est apud homines vis præjudiciorum, quibus nulla ratione ducti pertinaciter imbuuntur.

Hic autem maximè adnotandum est circumforaneos istos qui cautiùs rem suam agunt numquàm speciem ipsam morbi proprio nomine exprimere, providè quidem, ne turpiter hallucinati & toto quandoquè cœlo aberrassè videantur. Plurimas itaque allegant causas quæ cùm plurimos natæ sint morbos producere, nemo tamen, ne *Hippocrates* quidem, statuere possit talem vel esse vel non esse causam ægritudinis; quod sola nempè anatome posset demonstrare, dum æger remediis non egeret ampliùs. Habete speciem divinationum : accusant obstructions viscerum; acida & acria plus æquò copiosa; sanguinem viscosum, lentum, evanidum; motus ejus fermentativos vitiatos; affectiones viscerum occultas; interna modò hâc modò istâ labe contaminata, &c. Atque etiamsi Medicus qui longos vitæ suæ annos jatricæ ediscendæ & excolendæ inpendit afferat nulla istiusmodi signa adesse, rationibus

nil proficit: nam veluti cæcæ fidei hîc meritum esset, mavult populus piè credere infallibilem esse uroscopum, aut saltem non minùs certa ex lotio habere indicia, quàm ex aggregato totiùs constitutionis humanæ Medicus valeat colligere.

Transeo ad aliquid magis intolerabile, quippe inter varias affectiones & pathemata quæ recensent, quorum forsàn aliquà fuerint nonnumquam observata, assignari ab iis etiam audias mira & absurda, quin etiam talia quæ nec visa umquàm, sed & impossibilia ut facta sint vel aliquandò fiant. Commenta horum propono: stomachum è sede sua motum & prolapsum: hepatis innatas vesiculas aquâ turgidas: aut idem hepar nimio potu penitus esse absumptum, vel ità contractum ut fabæ magnitudinem non excedat: pulmonum fistulas obstructas, hinc sonum deficere: lienem sic exhaustum ut nihil supersit; cerebrum concidisse: morbidis papulis cor vitiatum esse: renes eliquatos per vesicam diffluxisse: vesicam laceram & disruptam. Ceterum similibus verborum præstigiis spondent intrepidè se hæc quæ defecerint redintegraturos, quæ absumpta fuerint de novo creaturos; licet internorum viscerum locum, situm, constructionem minùs norint quàm pecudum laniones. Nummos emungere hoc præ omnibus

norunt

horunt unicum ; hæc est ipsorum magna
 Diana propter quam omne vulgus valent
 commovère, dum verbis nemini intellectis
 sic non tantùm aures sed & oculos fascinant,
 ut idiotæ in urina se manifestè vidisse reli-
 quias pulmonum & hepatis ægrotorum cum
 perjuris agyrtis audeant ipsi stolidè jurare.

Tædet me tot ineptiarum & mendaciorum,
 à ut fastidiens penè dicam : qui vult de-
 cipi decipiatur. Attamen pinguis rerum in-
 citia patrocinator credulitati populari, ut ex-
 usationem mereri posse videatur : verùm
 quis sine indignatione ferat etiam eos, qui cla-
 um Reipublicæ moderantur, scientiâ, mu-
 nis, gradu, natalibus illustres, eò usquè
 um turba abripi, ut & tam obscuros ho-
 mines protegant & insuper vitam suam pu-
 lico utilem & necessariam, dum ipsis com-
 mittunt, immaturè prodigant.

Eritne quispiam qui his perlectis seu au-
 tis rursùm dicat : quid factô opus? Sug-
 eratur tandem medium quô uroscoporum
 aus, impostura, inscitia detegantur. In-
 rrogabo ego vicissim quæsitorem : Credis-
 e esse aliquos ubicumquè tandem, qui in-
 enio, studio, auctorum lectione, expe-
 mento verè scientiam medicam acquisie-
 unt; aliunde viri sinceri, probi, cordati?
 existimet non reperiri tales, huic quod
 spondeam non suppetit, præterquàm ut

46 QUÆST. QUODLIBET.

naviget Anticyram. Si agnoscat tales esse in quacumque alicubi medica facultate, coram his producat uroscopum, illis curæ erit, ut subjiciant medicastri examini lotium alicujus aut plurium laborantium e. g. pleuritide, dysenteriâ, variolis, febre ardente, aut apoplexiâ; & si, quisquis ille fuerit uroscopus, sepositis nugis & ambagibus morbum in sua specie designarit, hic mihi jam non Pseudomedicus, sed *Æsculapius* esto.

Atque hoc facere prorsus illos decet, quibus incumbit prospicere ne Respublica quicquid detrimenti patiatur, quorum potestati commissa est cura compescendi perniciosam licentiam: cum in publicam vergant perniciem, & familiarum exitium imposturæ hominum, qui mortem per experimenta accelerant: quæ sanè non tam est privatorum quàm totius humani generis injuria.

Sed tandem aliquando finis fit, ne & vobis *Auditores Ornatissimi*, molestior sim, & de rebus tam abtonis nimium diu disputando eis videar autoritatem aliquam conciliaffe.

Apparet equidem, Doctissime Dominæ Præses, argumenta satis multa ac firma allegata esse, ut ad propositam Quæstionem negativè respondendo concludamus: Quòd nullâ scientiæ Medicæ investigatione aut experimento quispiam possit ex sola urinarum inspectione morborum naturam ad medelam dignoscere. Dixi.

CENSURA ORDINARII.

Questionem hanc Quodlibeticam sive Clarissimi D. Rega Tractatum de Urinis priorem, non sine voluptate perlegi. Judico eruditum, nihilque continere quod Orthodoxæ Fidei, bonisve moribus sit adversum, Datum Lovanii die 13. Aprilis 1733.

P. L. DANES S. Th. D.
Prof. Reg. & Regens,
Librorum Censor.

TRACTATUS
DE URINIS UT SIGNO.

*In quo ordinarius & naturalis hominis sani
urinae aspectus, ejusdemque ab eo mutata,
constitutio morbi tempore proponitur; in cau-
sas inquiritur; & quid singulae variationes
indicerent tam ex veterum, potissimum Hip-
pocratis quam recentiorum observatione ex-
ponitur.*

APHORISMUS PRIMUS.

Uroscopia seu urinae inspectio,
uti & ouromantia sive iudicium,
quod Medicus ex inspecta uri-
na format de morborum indo-
le, natura, statu, specie, cau-
sis, successibus, eventibus &c. non est in
Medicina res nova, sed perantiqua & à pri-
mis Medicinae parentibus in usum adhibita:
minimè tamen neglectis aliis signorum fon-
tibus.

A P H. II.

CUm indubitatum sit urinam sanorum normam esse ac regulam, juxta quam ad examen revocari debeant urinæ omnes ægrotantium, evidens est requiri ante omnia, ut uroscopus ac uromantes notitiam habeat habitudinis ac naturalis constitutionis urinæ hominis sani.

S C H O L I O N.

Princeps Medicorum *Hippocrates* scribit in Aph. 66. & 76. sect. 7. Oportere Medicum ea inspiciere, quæ per vesicam prodeunt an sint talia quæ à sanis redduntur. Quæ si ita fuerint minimè ea tum morbosa esse: eo magis autem hæc morbosa, quo magis illis dissimilia fuerint.

Huic notitiæ nullatenus adversatur (ut objiciunt nonnulli) quòd lotium sani hominis in eo ipso & in aliis illi comparatis varium sit pro varietate ætatis, sexûs, temperiei, usûs rerum non naturalium; quibus sæpe ita alteratur (ut verbis utar *Fernelii*) ut nec partium affectiones, nec qualitates expressas referre possit. Præterquam enim quòd pleræque sanorum urinæ in præcipuis attributis conveniant (quia plerique nostrum, ait *Bellinus* de urinis fol. 3., dum bene valemus ejusdem,
saltem

saltem ad sensum, naturæ urinam emittimus)
 varietates illæ etiam inductæ à rebus seu in-
 ternis seu externis urinam mutare solitis non
 semper tantæ sunt, ut distingui non facilè
 possint à Medico in hac arte versato ac ad
 omnes circumstantias urinam mutantem se-
 culo attendente. Versatum porro in hac arte
 dum dico, qui non solum novit ordinariam
 hominis sani urinæ constitutionem, sed va-
 rietates quoque quas subit urina ex rebus
 singulis quæ eam alterare & mutare solent.
 Res voco cum *Martinio* in Anatomia urinæ
 ap. XV. *mutantes*.

Talem igitur volo uroscopum ac uroman-
 em, qui non judicat ex urina foris ad eum
 relata sine ulla instructione constitutionis
 illius, cujus urina conspicienda ipsi exhibe-
 ar; vel sine relatione ullarum circum-
 stantiarum &c. verum qui non nisi præ-
 sente ægrò vel patefactâ per litteras aut
 per nuntium morbi historiâ, qui, inquam,
 non nisi ægrum coram viderit, vel plena-
 re edoctus sit omnia ab aliquo qui viderit,
 quid de morbi natura & exitu judicat.
 ut dum unò oculò intuetur urinam, al-
 terum intentum habeat in ægri statum, præ-
 sentia, ac præsentia.

Quod si vero idem Medicus deprehendat
 rebus mutantibus urinam ita alteratam,
 nec partium affectiones nec qualitates ex-

4 DE URINIS
pressas referre potis sit, hōcce signō hac vi-
ce neglectō, certiora inquirat indicia, qui-
bus morbum ejusque naturam, indolem,
magnitudinem viresque ægri cognoscat.

A P H. III.

NE verò Medicus Rationalis ex mera
aut levi solummodo conjectura judicet
non solum cognoscere debet, quæ sit urinæ
ab homine sano excretæ constitutio, singu-
lasque urinæ hominis ægri differentias per-
spectas habere; sed oportet eundem quo-
que intelligere, unde hæc dependeant, seu
pro singulis differentiis urinarum præterna-
turaliter constitutarum alterationum & im-
mutationum causas cognoscere. Urina enim
ut effectus causam suam indicat in corpore.

S C H O L.

Certissimum est ab urinis indicari posse
omnes illas causas à quibus permutatur; &
ita quidem ut quæ eam mutant per se, uri-
na indicet illa per se, quæ verò illam mutant
per accidens ea quoque tantum indicet per
accidens. Nam prout unumquodque habet
vim causæ erga suum effectum, secundum
hoc quoque effectus habet vim signi erga
illam. Dum itaque urina ab una tantum
causa solet permutari illam solam indicat, cum
verò à variis causis tunc nullam illarum
præ-

præcise indicat, sed omnes simul, id est indicat unam ex illis omnibus. Quarum autem omnium illarum sit, ex aliis causis & circumstantiis investigari debet. Ita quoque quæ per se non habent vim urinas permutandi de iis etiam urina non potest indicare, quia talium non est effectus. *Ficinus Semeiotices* parte alterâ Cap. 5. de urinis §. 4. fol. 303.

Qui ergo cognitum habet, inquit *Sennertus* de urina Cap. 12. in fine, ex qua causa quælibet urinarum differentia provenit, ille eadem operâ intelligit quid quælibet urina significet.

Sunt tamen nonnulli qui arbitrantur non esse necessarium, ut quis ex urina rectè iudicaturus intelligat singularum differentiarum, quæ in urinis observantur, rationes & causas; sufficere si cognitum habeat quid experientiâ & observatione constat hanc vel illam præternaturalem urinæ constitutionem significare. Verùm infundatè. Siquidem enim urina ut effectus nata sit indicare proximè suas causas, evidens est quod hæc indicatio non poterit umquam formari nisi ab eo, qui intelligit quæ sint istæ causæ, quomodo effectus suos producant. Atqui hoc ab experientia disci non potest, sed à justa idæa œconomix animalis.

Sed objiciunt ulterius : non conveniunt

Medici in designandis causis singularum urinæ differentiarum. Afferit unus differentiam hanc oriri ab hac causa, dum alter eam negat aliamque profert. Ergo Medicus qui ex aliqua differentia urinæ ut effectu judicat de ejus differentia causa non nisi leviter conjecturat, utpote innixus solummodo cuidam opinioni.

Fatendum profecto est, quod Medici hypothesebus nimium addicti ac indulgentes, quique rationes (quæ sæpe aliud non habent fundamentum quàm ficta quædam & supposita principia) præferunt constanti & fideli experientia, non nisi leviter conjectent: secus verò est de Medicis, qui non fidunt rationibus, nisi quæ innitantur principiis indubitatis ac ab omnibus admittendis; quique noverunt rationes ità jungere experientia, ut illæ huic numquam dominentur sed famulentur perpetuo: adeo ut solummodo interserviant ad ea, quæ experientiã jam sunt confirmata, explicanda & magis illustranda.

Cavendum ergo hîc est, ne quis nimium fidens & tribuens alicui opinioni circa rationem mutationum quæ observantur in urinis, turpiter sæpè aberret ac fere perpetuo fallatur.

A P H. IV.

URina alia potûs est, alia sanguinis. Illa est, quæ à potu magis diluto aut tenuiore intra breve temporis spatium affatim hausto copiosius quoque ac fere aquosa, citò & sine notabili mora, potûs introsumpti copiæ correspondens excernitur.

S C H O L.

Urinam hanc per vias particulares, insalutatio sanguine, per poros scilicet ventriculi & intestinorum transpirare & ad vesicam sub forma vaporis delatam parietes ejus quoque penetrare non modo docent recentiores, sed opinati quoque sunt veteres nonnulli. Hujus enim opinionis imprimis videtur fuisse primus Medicinæ parens *Hippocrates*: ut colligitur ex libro de ossium natura. *Asclepiades*, qui Romæ Medicinam fecit tempore *Pompei* magni ac in vivis adhuc existente *Mithridate* Rege, ejusdem quoque fuit sententiæ: ut constat ex *Galen* Lib. 1. Cap. 13. de naturalibus Facultatibus.

Porro tam hi quàm illi hanc amplexi sunt sententiam, quod imaginari sibi vix possent tam copiosam urinæ quantitatem tam brevi temporis spatio per viam ordinariam

posse ad vesicam pervenire. Verum, etiamsi ab eorum opinione omnino alienus non sim, gratis mihi videtur proponi breve temporis istud spatium: ut patet si sequenti modo computare lubeat. Supponatur ergo singula systole cordis expelli in aortam uncias duas sanguinis; una duodecima sive scrupuli quatuor intrabunt arterias emulgentes. Supponatur deinde, quod in singulo rene scrupulus semis ab istis quatuor scrupulis secedat in urinam; item quod tempore mediæ horæ fiant solummodo mille & quingenti pulsus, adeoque totidem cordis systoles; mediô horæ spatiô fecernentur urinæ mille & quingenti scrupuli seu drachmæ quingentæ, quæ faciunt uncias sexaginta duas, & hæc libras circiter quinque quæ sufficiunt &c.

Hiscæ adde, quod bibentes lautius vinum, cerevisiam, vel aquas etiam minerales, pulsus soleant habere frequentiores.

Sed hæc tantum per transennam & obiter. Parum enim interest an urina, quam dicimus potus, per vias particulares an ordinarias transferatur ad vesicam. Ad rem nostram magis facit, quod constet talem urinam vix aliud esse, quam potulentorum aquosiorum partem minimè alteratam; aliarum materiarum expertem; & cui ad summum admixtum sit nonnihil humoris

moris lymphatici ad digestionis negotium concurrere soliti; & forte (si venas scilicet transiverit lacteas) lymphæ aliquid in hæc confluere solitæ; vel pauxillum tum etiam serosi laticis ex sanguine communicati. Ita ut tamen, quidquid sit, pars potulentorum aquosior longè prædominetur,

A P H. V.

URina verò sanguinis est illa, quæ pluribus horis ab ultimo cibo potuque excernitur: adeoque illa, quæ aliquandiu cum sanguine intimè commixta circulaverit; ac tandem per tenuia vascula renum uropojetica transcolata per ureteres demissa fuerit ad vesicam; ex qua denique, ubi vel ob quantitatem vel acrimoniam molesta est, per uretram foras exprimitur.

A P H. VI.

URina hæc sanguinis est ejusdem feri portio aquosior, quæ, postquam vehiculi munere functa fuit, laudabili, nutritiâ ac gelatinosâ substantiâ suâ privata, jam locó ejus imprægnata est succi nutritii seu feri sanguinis particulis superfluis, excrementitiis, inutilibus, redditis scilicet jam magis salinis, oleosis, penè putridis, ac terrestribus.

S C H O L.

Quod urina sanguinis sit feri sanguinis pars vel ex eo solo demonstratur, quòd, etiamsi potus non assumatur & diuturna edilium & potabilium abstinencia præcedat, urinæ tamen aliquid semper excernatur.

Differt verò urina à sero sanguinis, quod aqua, quæ ejus partem longè maximam constituit, non sit infarcta & repleta particulis gelatinosis, mollibus, lubricis, albiginosis, mitibus ac nutritiis; sed locò earum in sinum suum receperit moleculas sanguinis magis falsas, sulphureas terrestresque.

Urina itaque est serum à totius corporis coctionibus secretionibusque omnibus superstes; sanguinis lixivium, recrementorumque ejus vehiculum, quò ille elotus purgatur, dulcescit, mitescit ac balsamicam illam suam conservat crasim.

Sed operæ pretium videtur hæc per analysim chymicam eamque quo simpliciore eo tutiorem confirmare. Per solam igitur urinæ exhalationem vel potius per lenissimum etiam ignem ex cucurbita vitrea destillationem innotescit imprimis: quod urinæ pars maxima sit aqua, ita ut hujus partes triginta deprehendantur ad unam partem solidæ commixtæ. Vide *F. Hofmanni Med.*

Ratio.

Rationalis T. 3. sect. 1. cap. 13. de urinis
 . 6. pag. 289.

Addiscitur deinde quod pars hæc aquo-
 rior exhalans, donec vicesima pars super-
 sit, collecta pura putâ fit aqua limpida,
 omnis alterius qualitatis expers; nisi quod
 foetore ingrato, nauseoso singulari se pro-
 lat.

Est tamen hæc aqua nec alcalina, nec
 acida, nec salina, nec spirituosa ut vina.
 Vide *Boerhave* Operationum chemicarum
 parte secundâ processu XCIII.

Commemoratu dignum hîc est experi-
 mentum (quod primus videtur instituisse
 Doctissimus *Bellinus*, quodque refert in
 tract. de urinis fol. 7. & 8. & deinde *Boer-
 have* locô proximè allegatô) experimentum,
 inquam, quô exhibentur omnes mutationes
 colorum quas successive subit urina ex-
 halans.

Hoc igitur in actu lotium ex colore natu-
 rali straminis fit sensim & sensim rubicun-
 dius; & prout plus aquæ illius pellucidæ
 ascendit, eo semper profundius rubrum co-
 lorem accipit, perque varios gradus altius
 inctâ tandem fere redditur nigra, ferrugi-
 nosa, valde spissa, turbida, opaca, spumæ
 tenax. Quod si ad singulas illas colorum
 mutationes urinam ad libram expenderis,
 atque ita intellexeris quantum liquidi eva-
 poret,

poret : ut eadem mutationes contingant ac absolutâ evaporatione , tantum communis aquæ sedimento successivè affundas , quantum ad singulas mutationes admiscendum eidem esse sedimento per ponderationem didicisti : videbis (dictu mirabile) videbis , inquam , urinam ex nigerrima & plane viscida per eosdem diversorum colorum & fluxilitatis gradus transire versus citream flavedinem & fluxilitatem aqueam , ad quam postremò aptâ communis aquæ super affusione redigetur rursus ; nempe videbitur urina plane naturalis & ab animali emissâ non per communem aquam comparata : simile etiam gustu deprehendens in sapore contingere , qui ex acerrimo sensim fit mitior , quo usque sit qualis naturalis urinæ.

Cùm ergo per affusionem aquæ fontis locô aquæ ex urina evaporatæ urina producatur in omnibus qualitatibus cum priori omnino conveniens , palam fit serosum urinæ laticem puram esse aquam.

Sal verò manifestatur vel solo sapore ipsius urinæ & potissimum sedimenti post exhalationem relictî. Cujus spiculis implexos & irretitos esse quosdam tenuissimos sulphuris seu olei ramulos ex fœtore , quem urina spirat , detegitur : uti ex eo quoque , quòd massa post urinæ exhalationem relictâ non
facile

facilè ad siccitatem constantem deducatur, sed quantumvis arida in aëre tamen liquefaciat, instar omnium salium neutrorum, quibus multæ particulæ oleosæ, sulphureæ admixtæ sunt, ut terra foliata tartari & sassa vegetabilia neutra. Confirmantur denique prænotata ex tinctura quæ ope spiritûs vini extrahitur ex urinæ evaporatæ residuo. Vide Hof. MR. T. 3. sect. 1. cap. 13. §. 7. art. 3. & 5.

Terreæ denique, quæ insunt urinæ, particulæ insipidæ, tum corruptione, quam subiens urina fæces pollinis instar tenuissimi deponit, tum factâ elixivatione sedimenti ad oculos demonstrantur.

Ex hac ergo simplici urinæ analysi quæ principia ejus immutare nullatenus apta est, sed eas sistit ante oculos in ea forma quâ ipsi insunt, patet : urinam componi ex sero lactice, cui innatent particulæ falsæ, sulphureæ & terrestres : atque hæc esse ejusdem elementa seu principia constitutiva. Nec me morantur ea, quæ vi ignis ex lotio educta sistuntur ut ejusdem elementa. Sunt enim hæc ipsius ignis solummodo producta : & ex quibus aliud addiscere non possumus, quàm in urina existere talem materiam quæ summa vi ignis torta & agitata suppeditare valeat v. g. spiritum alcalinum, salem alcalinum volatilem, oleum foetidissimum

simum, foecem salinam. De quibus qui sincerè instrui cupit videat processum 95. operat. chymicarum partis secundæ *Boerhave*.

Malè ergo ex hisce & similibus vi ignis elicitis inferunt nonnulli, ea formaliter urinæ inesse, & inde varias adscribunt urinæ proprietates, e. g. eam esse acidam aut alcalinam, copioso scatere sulphure aut sale volatili &c. Sed quam vana illa sint quisque addiscere poterit ex chemia illa Celeberrimi *Boerhave*, omnium quæ hæctenus prodierunt docta, accurata & completa magis, & potissimum in parte secunda operationum chemicarum, ubi urinæ instituitur analysis. Cùm verò hoc opus non sit in manibus omnium, quod tamen exoptandum foret, lubet ex eo aliqua ad rem hanc nostram spectantia huc transferre.

Probæ omnes, quæ institui solent ad explorandum an corpus aliquod sit vel alcali vel acidum, institutæ imprimis cum urina pura hominis sani reddita post ultimum cibum potumque (quæ videri possunt in processu 92.) deinde cum aqua hujus destillata (quas vide processu 93.) & denique cum sedimento (vide processum 94.) evincunt urinam nec acidum esse nec alcali.

Tandem hinc scimus, ait *Boerhave* ubi usus exponitur processûs 95. salem fixum alcalinum non deprehendi in humoribus nostris

osttris, quia numquam in maximâ copia
rinæ etiam per retortam destillatæ & igne
lucinata potui reperire vel granum.

Et in usu processûs 92. sic loquitur: sci-
Alcali numquam in ullo humore sano be-
valentis hominis nasci, sed quidem in-
eri posse aliunde. Scivi ne in morbis qui-
em putridissimis id umquam fieri sive acuti
erint sive chronici....

Certi fumus nihil falsi alcalini nativi in
rina hæerere. Ergo neque in ullo humore
corporis humani, quia urina tenet sales ma-
s quàm ullus alius humor; tum quia sales
rinæ sunt magis acres alcaliscentes, citius
re alcalini reddendi quam alterius humo-
; in toto corpore.

Quam falluntur ergo artifices qui altum
amant, sales alcalinos oleosos volatiles na-
rales esse homini. Error quem chemia mi-
is prudenter exculta introduxit in Medi-
nam, quem sana chymia unice iterum cor-
git.

Sicuti nihil acidi vel alcali, ita nec spiri-
osi quidquam in ea deprehendas. Urina
im destillata nil subministrat spirituosum vi-
si: ut docet processus 92.

Pars, inquit *Boerhave* in usu ad hunc pro-
fuum, humorum salubrium maximè le-
, tenuis volatilis est aqua fere elementa-
; nisi quod in illa inseparabiliter cohæret
illud

illud alterum æquè leve, tenue, volatile, foetidum, putridi quid referens, non natum de salino principio, sed ex oleoso potius & tamen neutiquam spirituosum, fermentatum inflammabile. Nulla igitur in iis fermentatio, qualis in fermentatione deprehenditur, nulla confectio spirituum talium, qui tam facilè ab aqua separari possunt: dum foetidum hoc nulla arte queat separari.

Nullus igitur spiritus inflammabilis in nostris humoribus volatilis. Oleum in corpore humano, per vires vitæ longè volatilius conficitur quàm sal ullus in eodem corpore; cujus contrarium creditur. Foetidum id oleosum singulare vix usquam, nisi in perspirabili Sanctoriano, sudore & vapore, qui naturaliter in cavitatibus naturalibus corporis...

Hinc & novimus nullum salem volatilem esse in corpore humano qui gradu aquæ ebullientis inde ascendit: quidquid contra sentiant autores chymici & Medici. Nihil alcalini volatilis aut simplicis aut oleosi. Acidi volatilis nihil. Quam ergo erit corrigenda circa hæc hodierna Medicina!

Verùm petet aliquis, cum sedimentum relictum post aquæ ab urina exhalationem fieri maximè acre, saporemque habeat valde fæsum, adeoque indubitate contineat quoddam sal, quod nullatenus dici potest esse
ignis

gnis productum, cujus est tandem illud naturæ & indolis? Respondemus: sal urinae nativum imprimis longè minùs volatile esse quàm aquam; utpote cum ebullitionis calore non ascendat: deinde sal illud singularis esse naturæ (vide processum 98) speciemque esse salis neutri accedentis fere ad naturam alcalini seu potius salis ammoniaci. Si enim magmati ab evaporatione relicto misceas oleum tartari per deliquium, penetrans, urinosus, volatilis foetor nares nox ferit. Ita tamen ut in omni urina hominum sanorum sale communi vescentium manifestè deprehendatur hoc ipsum sal. Coëx enim ultima sedimenti igne aperto calcinata; deinde per aquam in lixivium inducta verum salem marinum redit, si homo illo usus fuit. Ita ut inde sciamus, salem marinum ingredi sanguinem, ubi misceri, indè per vias lotii exire & tamen non mutatum manere, agere itaque per vasa pleraque corporis, sed reactione sanorum non mutari. *Boerhave* chemiæ processu 95.

Hæc confirmantur quoque experimentis institutis ab *Hofmanno* quæ refert *Medic. Rationalis* Tom. 3. fol. 290. Sedimentum, inquit, nonnihil igne cremavi, & cineres relictæ sunt nigri, qui saporem salis communis linguæ imprimebant. Ci-

neribus his affudi quidquam aquæ, ut sal in se reciperet, & liquamen instillavi solutioni lunæ, unde facta est præcipitatio. Alteri residui hujus portioni in vitro affudi oleum vitrioli & vehemens facta est turgescentia & ebullitio, cum denso & albo ascendente vapore, odoris penetrantissimi qualis solet emergere, quando oleum vitrioli admiscetur sali communi vel sali ammoniacali. Et foliô sequenti ita loquitur: & culinare quidem sal cum alimentis ad massam sanguinis transit ac per renes, ceu congruum salium emunctorium cum urinifero colatur. Quod verò sal urinæ ad communis naturam accedat ex eo patescit, quòd non solum urina inspissata cum oleo vitrioli spiritum & vaporem salis communis volatilem in auras emittat; sed etiam lixivium ex cineribus combusti residui cum aqua factum solutionem argenti præcipitem det; item que per destillationem (quod sæpius à me factum) sal enixum culinari in omnibus quoque effectus simile educi queat.

Sed hæc plusquam sufficientiant ut urinæ componentia, quantum opus est, ab uroscopo cognoscantur. Concludimus ergo cum iis quæ *Boerhave* habet fol. 307. Fœtor urinæ sanæ individuus oleo attenuato putrido, hinc & volatili, non sali volatili alcalino debetur. Sapor autem amarus

ingratus falsus, fali lotii composito & oleo simul debetur tenui fali marino, qui plerumque adest.

A P H. VII.

URina sanorum, quæ norma esse debet & regula juxta quam ad examen revocari debeant urinæ omnes ægrotantium (vide aph. 11.) sit urina sanguinis; quæ scilicet, ut loquebantur veteres, post coctionem in corpore absolutam redditur. Vide Aph. IV.

S C H O L.

Per coctionem in toto corpore absolutam, intelligere debemus: postquam chylus cum sanguine intimè commixtus aliquoties circulatus fuerit.

A P H. VIII.

URina porro hæc apta nata est indicare chyli primarumque viarum constitutionem; massæ sanguinæ motus ac crases; partium se-& ex-cretioni urinæ inservientium statum & conditionem.

S C H O L.

Quisquis novit urinæ genesim, ac in œconomia animali, ut decet, versatus est facile percipit, urinam imprimis futuram variam

& diversam, prout chyli diversa fuerit indoles partiumque eam conficientium varia constitutio : in urinis varias quoque observatum iri qualitates secundum variam crassim ac diathesim sanguinis humorumque, nec non variatum gradum attritus ; eandem denique variaturam secundum diversam dispositionem viarum urinariorum.

Causæ ergo proximæ differentiarum urinæ à Medicis non sine fundamento statuuntur tres : facultas, humores, & viæ urinariæ. Quas tamen aliqui reducunt tantum ad duas ; ad facultates scilicet & humores. Cum tertia, viæ scilicet urinariæ non immutent nisi ratione duarum aliarum. Vide *Plempii* institutiones fol. 332.

Triples est omnis urinæ materia, inquit *Ducretus* fol. 509. una de cruditate rerum quæ assumuntur ; altera de liquore seroso eorum qui sunt in venis humorum ; tertia de humoribus atque liquoribus qui liquuntur seu colliquantur.

Notandum denique est, partes illas urinæ duriores ac solidiusculas non solum ex partibus fluidis sed & solidis machinæ nostræ sequestrari ac desumi. Dum enim per partes omnes & singulas totius corporis perpetua fit non tantum fluida inter & solida, sed inter solida & solida, fluida fluidaque allisio, attritio, & transpressio, mixtæ moleculæ

eculæ dissolvuntur, ex poris partium plures exprimuntur, ac tandem in prænotata principia convertuntur.

A P H. IX.

IN contemplatione & examine cujuscumque urinæ tria potissimum occurrunt consideranda : nempe ejus quantitas, qualitas & contenta.

A P H. X.

SAnorum urinæ quantitas fere æquat copiam potulentorum, quâ tamen non nihil minor est.

A P H. XI.

Ratione qualitatis urinæ potissimum considerari solent ejusdem consistentia seu substantia, color & odor.

A P H. XII.

IN statu naturali urina mediocriter fluida est; ad fluxum ferè tam facilis quam sit aqua communis; aliquanto tamen lentior.

S C H O L,

Major ille urinæ lentor seu minor facilitas ad fluxum quàm in aqua communi dependet ab eo, quòd urina non sit purus serosus aqueus humor, sed qui imbutus sit

particulis duris, crassis &c. (Schol. 6.) unde exfurgat liquidum magis compactum atque cohærens partibus suis, quod vi substantiæ mediocriter crassum sit.

A P H. XIII.

Qualitas altera urinæ, ad quam potissimum attendi debet, est ejus color: qui communiter in sanis, post coctionem in toto corpore absolutam, observatur dilutè flavus seu citrinus. Qualem præ se ferunt colorem mala citrea cum maturuerunt; vel qualis sunt lixivina mediocriter imprægnata & cocta.

A P H. XIV.

Citreus ille seu dilutè flavus urinæ color non dependet ab ejus perfecta coctione, nec à bilis permixtione cum liquido aqueo proficiscitur (ut opinati sunt veteres) sed à particulis duris, solidiusculis huic liquido commixtis: quæ serolum urinæ laticem non tam tingunt, quòd salsæ & sulphurææ sint, quàm quòd in certa existant quantitate varièque modificatæ.

S C H O L.

Quòd urinæ color dependeat à certa permixtione determinatæ quantitatis aquæ & particularum solidiuscularum comprobatur,
ut

ut cetera omittam, modernorum physica
cultura quam plurimum & exornata; quæ
docet colores non esse aliquid reale, sed co-
lorum diversimode apparentium & variè im-
mutatorum, nec non opacitatis & diapha-
neitatis in urinis v. g. causas (veluti in li-
quoribus aliis quibuscumque) unicè depen-
dere à varia incidentia ac emersione radio-
rum lucis. Dum v. g. liquoris compages
rarior est & tenuior, poros & meatus habet
apertos, ità ut radii lucis facile pertran-
seant, pellucidus erit & instar aquæ fontis
limpidus liquor: sin verò contentis seu cor-
pusculis innatantibus laticis pori implean-
tur, adeo ut radii luminosi in transitu suo
refringantur, utcumque demum emergant,
juxta varios istiusmodi refractionum & emer-
sionum modos color citrinus, croceus aut
rubicundus in liquore diaphano apparebit.
Quod si pororum spatiolis plus occupatis
lux minimè pertranseat opacitas inducitur.
Si verò radii immerfi parum aut minimè re-
flectantur fusci aut atrii coloris liquor appa-
rebit: sin verò repercutiantur, pro diversò
reflexionis modò color albus, cineritius aut
alterius generis inducitur. Non requirun-
tur ergo semper salia & sulphura ad diver-
sos representandos colores. Juxta quod uri-
næ liquor modo partibus duris diversimodè
modificatis imprægnatus fuerit, modicè aut

valde refertus radios incidentes aut in transitu distorquet, aut penitus imbibit, aut de novo repercutit, facile est colorum phænomenon rationem invenire.

Horum veritas demonstratur ex diversitate colorum, quæ observatur in evaporatione urinæ & rursus ejusdem quantitatis aquæ reaffusione. Vide Schol. Aph. 6. Comprobant hæc quoque multiplices & variæ mutationes, quas subeunt in colore urinæ sponte sine alterius cujusdam miscela. Urinæ quæ rubræ redduntur aëri expositæ sæpius albi aut fusci coloris ac deinde aliquo tempore post citrini evadunt. Urina minus tincta vel etiam turbida aut opaca tempore frigidioris si igni admovetur statim intensè saturatur colore rubro.

A P H. XV.

Numerus autem & modificatio particularum durarum variant. A diversitate chyli partes illas subministrantis. 2. A variato gradu diversi attritus earumdem particularum. 3. A diversa dispositione partium earum secretioni dicatarum.

S C H O L.

Attritus ille idem est qui veterum calor natus. Variat vero ratione tum variati motus intestini fluidorum tum pressorii solidorum.

A P H.

A P H. XVI.

Tertia denique urinæ qualitas est ejusdem odor, quem habet singularem si non foetidum saltem inquinantem, nidorosi quid & fracidi olentem.

S C H O L.

Aqua urinæ leni calore destillata donec vicesima pars supersit foetore ingrato, nauseosô singulari, non alcalinô volatili ei indelebiter adhærente distinguitur. Nulli autem rei magis similis est quam halitui gravi, qui ab abdomine vivi hominis per vulnera aperto spirat, aut de recentissimo cadavre hominis violentâ morte subitô extincti.
Boerb. proc. 93.

A P H. XVII.

Non communicatur peculiaris hic odor urinæ (ut arbitrabantur veteres, & inter alios *Henricus Martinus Anat. Urinæ Galeno Spagyrica cap. 3. fol. 51.*) à vesica humana, aut ejus proprio temperamento ut loco inquinante, sed ab oleo quodam volatili, tenuiore subputridô inter circulandum ab humoribus ei admixto. Vide *Boerb. usum ad process. 93. fol. 309.*

S C H O L.

Foetidum id oleosum singulare vix usquam

quam nisi in perspirabili sanctoriano, sudore & vapore, qui naturaliter in cavitatibus naturalibus corporis reperitur. Cæterum fætor ille lotii semper crescit pro virium incremento in corpore sano & decrescit contra. Quò etiam plus labore quis & motu corpus exercuerit, eò etiam semper augetur fætor & contra. *Boerh.* locò prænotatò.

Convenit ut uroscopi odorem urinæ proprium dignoscant, ne aliquando à mulierculis (ut loquitur *Martinus* annotatò mox locò) quæ per fraudem eorum peritiam nonnumquam exploratum aut delusum eunt, decipi velint. Nam & Hydromel, Syrupus Acetosus, jus cicerum, aqua crocea Myrrea urina bovis, Ovis &c. urinæ humanæ perquam similes sunt; à quibus fere omnibus non aliter quàm odoratu distinguuntur.

A P H. XVIII.

URinæ specifica gravitas dependet à particulis solidis seroso ejus laticij innatantibus.

S C H O L.

Etiam si usu receptum non sit ponderare urinas, liceat tamen aliqua de gravitate ejus ex *F. Hofmanni Medicinæ Rationalis Tom. 3. sect. 1. Cap. XIII. §. VI.* hic annotare. Perpetuæ observationis est, quò quò major

or est in corpore perspiratio & interior calor, quò minus fluidi aquei, quò plus potus spirituosus assumitur & corpus motu agitur, eo gravior semper est urina; levior vicissim si hæc dicta contraria sunt. Ego itaque per aliquot septimanas memoratâ vitæ ratione (vide §. IV. loci citati) utens & tempore brumali domi degens, sanus ætatis ætatis & valens, emissam, posteaquam surrexissim, urinam ad lancem Hydrometricam exegi ac notavi libram ejusdem minimum unciam dimidiam, interdum etiam drachmas quinque complecti; & factâ aliquoties evaporatione pariter ex libra dimidia drachmas duas vel dimidiam adhuc obtinui. Eandem quoque solidæ in urina substantiæ esse quantitatem notavit *Antonius de Heyde* lib. 89. qui ex urinæ unciis tribus per evaporationem drachmam unam materiæ ficcæ produxit. Porro ad specificam explorandum gravitatem fluidorum, sive quantitatem solidi in fluido contentam nihil aptius est, inquit, cylindrici statici hunc in finem artificiosè confecti usus.

Urinam puerorum etsi crassiolem & à subjugalium lotio non multum differentem leviolem deprehendimus, ait *Martinus Anatomix urinæ fol 55.*, urinam senu tenui, ob spirituum copiam majorem. Definitè autem *Van Helmont* urinam hominis juvenis &

& sani annorum novemdecim, qualis media est, aquæ pluvix pondus 96. granis superasse ex propria experientia affirmat. *Joannes* autem *Rhenanus* urinam moderatam ponderare sex unciarum circumscribere videtur.

A P H. XIX.

URinæ contenta vocantur ea, quæ in ejusdem inspectione ab ejus substantia aliquid separati constituere videntur.

A P H. XX.

Sunt autem vel universalia vel particularia. Illa latici seroso circulanti per omnes corporis partes ubique generaliter admiscuntur: ideoque etiam censenda sunt urinæ partem constituere, & potissimum cum in omni ferè urina conspiciantur. Hæc verò specialiter in hac vel illa solummodò parte ei communicantur: ut pus, arenulæ, calculi, semen, &c. Verum de hisce hîc non est quæstio: cùm ea in urina hominis sani non insint vel saltem non nisi per accidens, ut semen.

A P H. XXI.

Contenta generalia nunc in superficie urinæ vitrò inclusæ, jam in medio, jam verò in fundo apparent. Quæ in fundum resident Græci hypostases, Latini subsidentias, residentias, sedimenta aut subjecta appellant.

ant. Quæ medium locum occupant æneoremata, sublimationes, suspensa dicunt. Quæ in supremo loco juxta superficiem cernuntur nubes aut nubeculas vocant. Ergo:

In summo est nubes, subsidet hypostasis mō.

Ast enæorema permanet in medio.

A P H. XXII.

COntenta hæc manifestè conspiciuntur esse minutissima quædam filamenta, seu cretes quædam ac oblongæ particulæ, quæ inter urinæ jam recens redditæ & adhuc calentis substantiam dispersæ & interfluctuantes aciem visûs subterfugiunt quidem; ast urinâ frigidâ fiente, atque ita motu ejus intestinô diminutô ordinariè in forma nebulæ cujusdam per urinam dispersæ primùm se manifestant, donec tandem plures sibi invicem implicitæ & cohærentes ad locum suum insitô sibi gravitatis motu seu propriô pondere feruntur: si quidem graviores fuerint fundum vasis petunt; si minùs graves medium; si verò leviores in summo urinæ hærent.

A P H. XXIII.

HÆc verò filamenta vel sunt particulæ illæ fibrosæ quæ vi vitæ ex chylo in sanguine perpetuò conficiuntur; nutritioni
tamen

tamen minùs aptæ, quòd non sint gelatinosæ ac albugineæ fatis : vel sunt particulæ quædam in sanguine attritu ejus diuturniore aut vehementiore generatæ ; aut denique à partibus solidis abratæ aut earumdem poris expressæ & à seroso latice absorptæ molculæ, quæ foras ut superfluæ excluduntur. Ita tamen ut priores sint frequentiores in homine sano, corpus moderatè exercente, &c.

S C H O L.

Plurimorum Medicorum est opinio hypostasim non esse nisi portionem succi nutritii superfluam. Hypostasis, inquit *Galenus* in prognosticis, est portio alimenti quæ solidarum partium assimilationem subterfugit.

Juvat de hisce contentis audire differentem *Zypæium* nostrum *Fundamentorum Med. part. 5. art. 19. de urinæ contentis.* Contenta, inquit; generalia nihil aliud sunt quàm plurima quædam minutissima filamenta seu oblongæ ac teretes particulæ tam ex chylo quàm succo eo, in quem sanguis noster mutatur antequam in corporis nutrimentum cedit, quas serum sanguinis in sua per omnes partes transcolatione secum rapit, & quæ in urina inter se à spiritu & materia subtili commotæ sese invicem suis asperitatibus ramisque apprehendunt, intrincant : & sic pro majore suâ gravitate & corporis,

poris, quod per eam constituunt vel nubes-
culam faciunt vel enæorema vel hypostasim:
ad hoc tamen multum etiam faciente urinæ
majore vel minore crassitie.

Ejusdem est sententiæ *Willisus* de ortu
& generatione contentorum urinæ cap. 3. de
urinis: quamdiu, inquit, sanguinis massa serô
& humore alibili perfusa in vasis continuò
circulatur, ex ea succus quidam nutritius per-
petuâ digestionem elaboratur: qui in nutrimen-
tum solidis partibus continuò adponendum
faceffit: hic primò in humorem glutino-
sum instar ovi albuminis, postea in tenuia
filamenta excoquitur, quæ poris & spatiosis
solidarum partium intertextatis novæ usque
substantiæ accretionem præbent: dum verò
sanguini commixtus universas corporis re-
giones perluit ultimi hujus alimenti solidis
partibus adponendi portionem quamdam su-
perfluum in se absorbet & secum foras edu-
cit; atque hoc est quod in urinis hyposta-
sim constituit.

Quod hujusmodi filamenta in urinis sano-
rum hypostasim faciant verisimile est, eo
quod sanguis bene constitutus & ad nutrien-
dum dispositus fibris seu filamentis albis
quam plurimum fit refertus. Humor om-
nis, inquit *Zyphæus* fol. 190. nutritioni
jam vicinissimus vergit ad albedinem cum
crassitie quâdam & fibrositate, ut non malè
ovi albumini assimiletur.

Non absolum ergo est credere, quòd tenuia quædam ramenta cum seroso latice abrepta sint flocci istius in urina subsidentis materiæ.

Confirmantur hæc quoque, quòd hypostasis in sanis omnino desit post longam inediã, immodicos labores, sudorem copiosum : materiã nutritiã aut penitus absumptã aut per diaphoresim evaporatã.

Est tamen cum grano salis accipienda hæc sententia. Credibile enim non est, quòd pars quædam succi nutritii laudabilis interservire apti è corpore per urinas perpetuo eliminetur, quantumcumque etiam abundet.

Addite quòd urinæ examen chymicum succi istius gelatinosi & albuginei nullum præbeat indicium. Neque enim sollicitissime intentus, inquit *Boerhavius* chymix processu 93. umquam reperit vel minimum coagulati illius apparere, in quod lymphæ de vasis lymphaticis & serum de sanguine ad calorem semper coeunt. Rursum nihil caseosi quoque adfuit quomodocumque tractaretur. Mirabile, ait in usu ad hunc processum, nihil materiæ nutritioni aptæ contineri in hac (nempe sanorum post duodecim horas redditã urinã) umquam : nam chylus, lac, caseus, serum, lymphæ, igne coagulanda hinc absunt, quæ medici jure agnoscunt pro sola originali nutritionis materie. Ergo nutrimenti nihil cum lotio exit de corpore.

Ut ut sit sedimentum non observatur in urinis nisi chylus ad sanguinem delatus in eum, ut ajunt, conversus fuerit.

Ex præmissis facilè deciditur Quæstio, quæ inter medicos agitur, num hæ particulae sint portio succi nutritii ex alimentis elaborati laudabilis? Num verò sint portio chyli crudior indigestibilis & insanquificata, seu crudior pars chyli nutritioni inepta, inutilis, utpote quæ subigi decenter & in sanguinem converti non possit?

Item an in omni sanorum urina contentum aliquod apparere debeat? Vide *Plemium* 134. *Capivacc.* fol. 215. *Heurnium* T. fol. 51.

Sciendum est, inquit, *Willis*, nihil præter hypostasim debere urinæ sanæ inesse.

A P H. XXIV.

Sedimentum verò optimum, & quò existente existimandum est, sanquificationis nutritionisque opus bene perfici, illud est, quod non sit nimis paucum, neque nimis multum, sed mediocre, potius exiguum quàm copiosum; acuminatum, figuræ rotundæ seu pyramidi similis; album, læve & æquale, substantiæ tenuis; versus fundum subsidens, minimè verò planum contra fundum maculæ jacens, sed quasi in fundo ejus volitans ac suspensum, facile mobile.

C

Confus

Consule *Capivaccium* 218. *Fienum* fol. 361.
Bellin fol. 5.

S C H O L.

Lævis & æqualis dicitur hypostasis, quæ sibi est continua & coacta in unum & continuum corpus, cujus partes non videntur esse veluti rugis inter se conjunctæ & constrictæ neque à se invicem divisæ, nullis hic illic exstantibus portiunculis ejus: cujus partes denique sunt ejusdem conditionis ubique ferè sibi similes ejusdem tenuitatis &c. vide *Actuarium* lib. de urinæ differ. c. XIII.

A P H. XXV.

L Otium ergo optimum est, ut scribit *Theophilus* in suo libello de urinis fol. 105., quando sedimentum album fuerit læve & æquale omni tempore: consistentiæ mediocri, colore aureum aut subaureum alicujus flavedinis particeps.

S C H O L.

Urina oritur optima, ait *Martinus* in Anatomia urinæ, quæ scilicet est consistentiâ mediocri & clarâ, colore subaureo; quantitatè moderatâ; odore acri, eoque inquinantè potius quàm foetidô; sapore falsô; gravitate aquam pluviam haut multum superante.

Ut verò de qualitate urinæ rectè judicetur
 necessè

neceſſe eſt ut ad ſequentes ejus variatio-
nes à *Boerhaave* annotatas *Inſtitution Aph.*
368. reflectatur perpetuò. Quæ à copioſo,
aquoſo potu fit cruda, copioſa, lenis, inſi-
pida, inodora, aquea, facile retinenda. Sed
quæ redditur à chylo jam factò eſt magis
coctà, parcior, acrior, falſa, parum foetens
plus urgens. Illa iterum quæ chylò jam in
ferum verſò habetur, rubicundior, coctior,
longe parcior, falſior, foetidior, acrior, val-
de ſtimulans, adeoque diu retineri non po-
tens. Tandem vero hæc, quæ poſt diuturnam
abſtinentiam ex humoribus valde & diu at-
tritis ut & deterſis ſolidis partibus oritur,
hæc demum pauciſſima, acerrima, falſiſſima,
foetida, ruberrima, vix retinenda & putre-
factæ proxima, deprehenditur.

A P H. XXVI.

HUc uſque de urinarum in ſanis naturali
habitudine & conſtitutione. Proximum
eſt ut ordine proponatur, quomodo urina
ægrotoꝝ à naturali illa conſtitutione de-
ſlectat; deinde quæ ſit iſtius immutationis
ratio; & denique quid ſingulæ alterationes
& immutationes indicent ſive præteritum
ſive præſens, ſive futurum.

A P H. XXVII.

URina ergo à debita menſura ſeu quan-
titate deficit interdum; non numquam
verò eandem excedit. C 2 APH.

A P H. XXVIII.

Fit imprimis solito parcior excretio ob potius penuriam. Sed hoc parum ad rem. Examinandum potius hic est, cur lotium potulentis ingestis interdum longè parcius excernitur? Fit hoc primò quia aliæ excretiones per alvum e. g. aut habitum &c. vel auctæ sunt vel fuerunt. 2. Quòd latex aquosus alibi in corpore subsistat, ut in hydrope, affectibus catharrofis. 3. Quod vasa urinæ se & ex-cretioni dicata sint obstructa vel spasmodicè constricta.

A P H. XXIX.

Parciorem urinæ effluxum sequi solent repletiones, salivæ sapor urinosus, corporis gravitas, torpor, sopor, tremor convulsivus, apoplexia, mors.

S C H O L.

Ut non solùm hæc sed & cætera omnia, quæ à variis urinæ constitutionibus significari docebo, majoris sint pretii & ponderis; constetque ea non tantùm esse producta alicujus imaginationis aut theoreticæ speculationis, eadem numquam non, ubi potero, auctoritate *Hippocratis* aliorumque Principum Medicorum, qui in arte observandi claruerunt, munire conabor.

Notan-

Notandum hìc obiter est, quòd textus quos citamus ex *Hippocrate* sint secundùm versionem quam fecit *Vander Linden*; in citatione verò locorum unde desumpti sunt, ubi citamus articulum intelligamus numerum secundùm *Foesium*: ubi verò citamus §. & versum intelligamus secundùm *Vander Linden*.

Sed ad rem. Urinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones pessimæ. *Hipp.* lib. prim. prædictorum art. 51. vel §. 7. vers. 15.

Urinæ suppressio, quibus rigores & in convulsoriis affectionibus. *Ibidem* art. 110. §. 15. vers. 6.

Urinæ cum rigore suppressæ malæ & convulsoriæ, tum aliàs, tum si quis antea gravi sopore pressus fuit. *Hipp.* coacar. art. 25. vel num. 34.

Vesica intercepta tum aliàs, tum cum capitis dolore habet quid convulsorium. *Ibidem* art. 588. vel §. 5. vers. 68.

Renum dolor repentinus, cum urinæ suppressione calculorum aut urinarum crassarum mictionem significat. *Ibidem* art. 589.

Urinæ suppressio & gravitas in imo ventre plerumque stillicidium urinæ significat futurum. Sin minùs alium morbum ex quo egrotare solet (vesica scilicet, ut interpretatur *Duretus* fol. 540.) *Hipp.* *ibidem* art. 591.

Et versu proximè subsequente : in biliosis (seu potius ileosis ut legit *Foesius*, & ut etiam confirmat Aph. 45. sect. 7.) Quibus ex stranguria ileos supervenit in septem diebus pereunt. Urinæ interceptio brevi occidit.

Hydropico febricitanti urina parva & turbata perniciosa est. Coac. art. 456. vel §. 3. vers. 284.

Urinæ suppressio interdum criseos per sudores imminentis indicium est, præsertim si prægresso sudore superveniant.

A P H. XXX.

Copia urinæ augetur ultra solitum : vel quia major serosi laticis est in corpore abundantia; vel quia secretorii tubuli copiosius dimittunt & exprimunt.

A P H. XXXI.

FIt primum : primò ob abundantiam potûs assumpti & præcipuè aquosi. 2. Ob alias evacuationes imminutas, ut perspirationem &c. 3. Quòd liquidi prius coacervati fiat solutio : E. G. si lotii succedat profluvium hydropicis aut laborantibus urinæ diminutò effluxu. 4. Propter cruoris imperfectam miscelam, quâ aquosus latex facilè secedat & dimittatur à reliqua massa. 5. Vel denique major excernitur copia, quia cor-
poris

poris aliquid colliquatur, uti contingit in diabete.

Augetur verò ejusdem se- & ex-cretio ob laxitatem singularem fistularum renalium; vel ob tubulorum fecernentium systalticos & expressivos motus auctos; E. G. à diureticis assumptis, affectibus nervosis, hypochondriacis &c.

S C H O L.

Vidi non numquam hypochondriacis nimiam certis temporibus contigisse urinæ profusionem; idque verosimiliter à stricturis quibusdam spasmodicis ferique tendentia ad vias urinarias: quibus fortè etiam juncta erat sanguinis quædam fusio.

A P H. XXXII.

URinæ evacuatio copiosior, si critica non fuerit, præfagit. 1. Crassitiem remanentis. 2. Acrimoniam ejus. 3. Sitim. 4. Anxietates. 5. Obstructiones harumque effectus. 6. Tabem ex diabete.

S C H O L.

Cæterum, inquit Hipp. lib. prædict. 2. art. 37. §. 10. ψ. 1. urinam juxta potionis copiam mingere oportet & semper æqualem, & quàm maximè acervatim, & momentò paulo crassiolem quàm id quod in

potu acceptum fuit. Si verò fuerit aquosa & copiosior quàm pro eo quod bibi imperatum est, significat hominem non obedire, sed copiosiore potu uti, aut non posse renutriri quàm diu talia urinam faciunt.

Æqualis dicitur urina dum excernitur æque multum omni tempore; ita ut non cogatur unâ horâ frequentius aut copiosius mingere quam alterâ. *Martianus* in comment.

Acervatim verò dicitur excerni ea, quæ non prodit per stillicidium.

Mictio noctu multa contingens parvam dejectionem significat *Hipp. sect. 4. aph. 83.*

Non numquam multæ urinæ magnò ægricum solamine criticè prorumpunt.

In quantitate mediocri mingere optimum est, nisi cum crisis agitur, tunc enim optimum est mingere quantitate magnâ. *Valsus* de urinis cap. 4. fol. 1056.

Urina copiosa post ejus suppressionem à calculis, hydrope &c. salutaris est & morbi solutionem indicat.

Vocis interceptio seu linguæ & dextrarum partium siderationes solvuntur urinis multis acervatis derepentè prodeuntibus *Coac. 359.*

Quibus urinæ pauca, grumosa, non sine febre, copia ex his progressa tenuis prodest. *Coac. art. 597. Confer. Aph. 69. sect. 4.*

Grumosa sunt in quibus corpuscula quædam crassiora furfuracea ferè innatant.

Per

Per tenues non debent intelligi urinæ quæ pellucidæ, sed ut à grumosis & crassis per comparisonem condistinctæ, quæque edimentum aliquod ostendant continuò.

Quibus spes est abscessum fore ad articulos, eos liberat ab abscessu urina multa & rassa & alba prodiens, qualis in febribus laboriosis quartâ die quibusdam fieri incipit. *sect. 4. Aph. 74.*

Febres diurnæ & cum lassitudine solent abscessus facere : verùm si urina multa &c. non suborientur, sed per hanc evacuationem solventur criticè.

Urina liberaliter emissâ quæ habet pinguem hypostasim febrim abire denotat. *Du-rr. fol. 528.*

Antiquum in Medicina receptum dogma est : multas urinas in die decretorio apparentes crifim salutarem indicare. Hisce sane urinis copiosis multos iudicatos commemorat Hipp. lib. epidem. Ita iudicati referuntur. v. g. ægrotus primus, quintus lib. 3. *epid.*

Multæ verò tenues, inquit *Alpinus* lib. de præfag. vita & morte ægrotant. fol. 505. quosæ sine contentis nihil juvantes aut quosæ modò vitiosæ in acutis morbis plurimum sunt timendæ. De his *Hipp.* lib. 3. *epidem.* art. 43. ita loquitur : urinæ multæ, tenues nihil neque decretorii neque boni habentes.

bentes. Et art. 68. Urinæ prodeuntes multæ quidem erant, non pro potûs ingesti ratione, sed multum excedentes. Verum multa quædam malitia urinarum ejectarum erat: neque enim crassitudinem, neque concoctiones neque purgationes bonas habebant. Nam in multis morbis purgationes per vesicam contingentes bonæ sunt. Significabant autem plurimis colliquationem & turbationem & dolores & nullam judicationem. Et ibidem art. 83. Multitudo urinarum non bonarum, colliquationes malæ.

Multæ quoque (pergit *Alpinus*) crassæ aut turbidæ non residentes aut quidquam non juvantes maximè damnantur. Multæque urinæ omnes in morborum principiis damnantur, & merito inutiles habentur; quoniam tunc temporis nihil concocti excerni, nullamque probam purgationem fieri posse aliàs à nobis fuit demonstratum.

Ut ut sit, largior mictio potissimùm tamen tenuium urinarum in acutis plerumque mala: copiosior verò qualiumcumque urinarum diuturnior excretio in intermittentibus aut aliis chronicis morbis hæctica est prodromus.

A P H. XXXIII.

Perversa urinæ qualitas consistit potissimùm in ejusdem consistentiæ vel coloris vitio

vitio Duplex hocce vitium rectius junctim, quam quodque seorsim ob mutuam ab invicem dependentiam, & ad evitandam repetitionem, examinatur & proponitur.

S C H O L.

Cum omnis colorum diversitas dependeat præcipuè à liquidi cum particulis duris & solidis ei innatantibus diversa proportione, quâ certe oritur quoque ejus substantia seu consistentia; atque adeo secundum varietatem consistentiæ variare debeat ejus color (Aph. XIV.) cumque de urinæ consistentia plerumque non aliter quam visu ex perspicuitate & opacitate dijudicari soleat: (in usu enim non est explorare crassitiem urinarum ex pondere) duplex hoc vitium non nimis scrupulosè distinguendum, sed simul comprehendendum esse judicamus.

A P H. XXXIV.

Cum color naturalis urinæ hominis sani sit citrinus, erit illa in statu morbofo vel pallidior, seu minus tineta, vel tineta magis & saturatior.

A P H. XXXV.

Omnis verò minus tineta erit vel purè aquea, tenuis scilicet & excolor, fontis ad instar limpida ac pellucida; vel erit pallida, alba,

alba, crassior, turbida, vix transparens, opaca.

A P H. XXXVI.

Differentiæ quæ sunt inter substantias seu consistentias urinarum duæ primæ sunt: tenuitas & crassities, & ex his mixta. Et quoniam & albus color alios præcedit, sicuti tenuis cæteras etiam præcedit consistentiæ qualitates, tenuem & albam prius componere convenit.

Vide *Theophilum*, quem hîc imitamur.

A P H. XXXVII.

URinæ, quæ aquea est & tenuis, duo statui possunt causæ generaliores: prima tubulorum renalium spasmodica contractio & crispatura: altera verò vel nulla vel imperfecta & debilior humorum, ut veteres loquuntur, coctio.

A P H. XXXVIII.

HÆc urina ratione primæ suæ causæ indicat & portendit nephritidem; in genere nervoso spasmodicas affectiones, insultus epilepticos, hystericos, hypochondriacos, phrenitidem &c. Ratione alterius causæ viscera coctioni imparia; motum attritûs debilem & languidum; particularum durarum sanguinis majorem tenacitatem, cohæsi-

nem

em intimiorem, difficiliorem excrementi-
 arum particularum à laudabilibus segrega-
 onem; feri à reliqua massa secessum; ob-
 ruptiones &c. Et ex his oriri solita: puta
 uditates in primis viis, appetitum prostra-
 m, cachexiam, hydropes, pallidos virgi-
 m colores; morborum crises & solutio-
 s difficiles vel adhuc longius remotas.

S C H O L.

Cum urinæ tenuitas & crassities uti &
 asdem color dependeant à particulis fo-
 iusculis ac duris latici urinoso interflu-
 vantibus & interspersis; patet urinam te-
 em & excolorem seu minus tinctam ex-
 ni, ubi particulæ illæ tingentes defi-
 nt. Sed hoc imprimis fit; ubi tubuli re-
 es vel per se vel per consensum crispati
 corrugati admittunt & exprimunt solum-
 do particulas aquosas seclusis extensiori-
 s. Hanc ob causam, urgente dolore ne-
 ritico, urina, quæ excernitur, tenuis est
 excolor & aquea. Urinam splendidissimam,
Hipp. lib. de aërib. aquis & locis art. 41.
 §. 23. vers. 8., calculosi mingunt, ad si-
 tudinem feri: eò quòd id quod crassissi-
 m est ac biliosissimum, isthuc manet &
 cervatur ac concrefcit.

Comitali morbò laborantibus urinæ te-
 s & crudæ præter morem, sine repletio-

ne (h. e. dum non prægressa fuerit alimen-
torum satietas) morbi invasionem signifi-
cant, tum aliàs, tum si quis dolor aut con-
vulsio in summum humerum aut collum
aut dorsum incidat, aut torpor corporis fiat
aut turbulentum somnum viderit. *Hipp*
coac. 599.

Et quod probè notandum est, inquit
Hoffm. T. 3. fol. 294., tenues & aquosæ ejus-
modi urinæ non modo in ipso statu & exa-
cerbatione horum morborum prodeunt, sed
& aliquot dies ante, ac paroxysmos immi-
nentes nuntiant. Unde non mirum est quem-
dam apud *Tulpium* lib. 2. obs. 19. ex tenui
lotio triduo ante præfagire potuisse cordi
palpitationem.

Tenues cum aliquantula nubecula in me-
dio consistente rigorem significant. *Coac*
532.

Familiare mihi in praxi est latentes & mi-
nùs manifestas hystericas passiones deteger
& cognoscere ex urina fontana crystalli æmu-
lâ. Hanc *Zydenham* habet pro signo fere pa-
thognomonico in maribus hypochondriaca
in foeminis hystericae passionis.

Observatur quoties adest colica hypor-
driaca, toties urinam reddi copiosiore &
aquosam. Quòd primus fere annotavit *Zy-
denham* tractatu de affect. Hysterica & me-
lancholica, & nos frequentissimè sumus ex-

parti

berti, inquit *Lentilius Etiodromo Medico practico* fol. 142.

Docent denique observationes Medicæ ab animi passionibus, à quibus genus nervorum solet convelli & spasmodice affici, similes urinas excerni.

In initio paroxyfmi febrium intermittentium, quò tempore apparent omnia spasmodicè contracta, si quæ excernitur urina, tota limpida, tenuis & aquea est.

Pessimæ vero sunt hæ urinæ aqueæ sub febribus continuis prodeuntes. Urinæ tenues, inquit *Baglivus* lib. 1. prax. §. de urina in acutis, semper suspectæ in acutis. Cum illis ne purgandum, ex *præcepto magni senis*, quia inflammatoriam viscerum labem fere semper sequuntur, in quo casu omnis purgatio suspecta.

Febres ardentes, inquit idem Author, semper habent urinas tenues & coloratas: nunc si tales urinæ fiant albidiores tenuioresque & adsint vigiliæ, oculorum perturbatio, lingua balbutiens, prognosticare poteris delirium. Hoc ipsum aliò locò clarius exponit: pessimum, inquit, signum erit, si circa initia statûs morbi urina rubicunda & contentorum excrementitiorum copiâ valde atatura sensim mutetur in tenuem & pallidam: si pulsus evadat celerior, debilis & vacillans: denique si tendinum sub-

fultus

sultus, præcipuè dum pulsum ægrotantis tangimus, loquacitas, insomnia horrenda & hujusmodi alia superveniant. Si quidem in tali rerum statu breviter erunt exspectanda funesta capitis symptomata, utpote deliria, vigiliæ, comata, vel etiam aliarum partium mala; sed præ cæteris febris in malignam mutatio. Confer. *Hoffm. M. R. T. 3. fol. 294.*

Alba vero & diffusa, pellucida urina mala est, maximè si in phreniticis comparet coac. 579. Et in sect. 4. Aph. 72. ita docet: quibus urinæ pellucidæ, albæ, malæ. Maximè autem in phreniticis observantur.

Dixit verò pellucida, ait *Martianus* fol. 483. h. e. statim excreta, ad differentiam illius quæ statim miçta lucida non apparet, fit tamen inde clarescens, postquam refrigerata est deposuitque contentum: quæ tantùm abest, ut mala dicatur, ut inter bonas condiciones reponenda sit. Imo urina quæ, postquam depositionem fecit, non exacte clarescit, perfectam coctionem indicare non potest, etiamsi contentum sit optimum.

Sed de hisce urinis pellucidis juvat audire *Galenum*. Cujus hæc sunt verba: qui è phreniticis convaluerit, cui talis urina fuerit in conspectu, novi adhuc neminem.

In febre ardente stupefactoriò modò decubantis pessima est urina, valde alba. coac. 581.

Per stupefactoriô modô detentos intelli-
git *Duretus* fol. 527., eos ; qui cum febre
sunt catochi. Illi scilicet, qui catochorum
nore, palpebris numquam connivent, oçu-
osque ostentant firmiter fixos atque immo-
biles ; tùm coeptis immanibus efferi somnum
nire non possunt oculisvè aut pectore no-
ctem accipiunt, & sunt phrenitici, quales de-
scripti sunt prorrhético. Caput vehemen-
ter dolentes, deliri, alvo suppressa, oculis
ferocientes, rubentesque facie, opisthoto-
nici fiunt.

Sed ad alteram causam progrediamur.
Dum urina mingitur tenuis & clara, ita ut
talis etiam permaneat, tam secundùm vete-
res quàm recentiores est signum maximæ
cruditatis, hominemque non nutriri sæpe
sæpius significat. Urina inculpata est, in-
quit *Galenus* commentar. 11. in lib. prædi-
ction. *Hipp.* §. 1., ea quæ colore flammeola
& constitutione est media, id est nec nimis
tenuis nec nimis spissa : cruda verò est quæ
nec nubeculas in summitate nec suspensa in-
medio nec subsidentia in fundo habet, ac in-
super colore alba & tenuis est aquæ instar.
Cruditatis autem pessima nota est, ubi uri-
na fuerit exquisitè aquosa : collapsâ, ut ait
Duretus fol. 532., virtute coquendi signa
præ se fert omnia cruditatis. Hujusmodi
urina in puellis, ait *Willis* fol. 159. chloro-

sim plerumquè denotat, in plerisque cachexiam aut hydropem; in quibusvis aepsia & cruditatis indicium est. Qui tenuè & aquosum aliquandiu mingunt qualicumque ægri- tudini obnoxii sint, sæpissimè adjunctam habent respirationem difficilem & à motu crebram, atque circa regionem ventriculi distensionem & à partu veluti intumescenciam: debiliùm ventriculorum & cruditatum ordinarios comites; quorum item urinæ limpidae sunt effectus & signum. Quare, inquit idem Author, tali urinâ conspectâ non ineptè hariolari poteris, quòd sit gravitas in ventriculo, inappetentia, & dyspepsia, tensio in hypochondriis, ineptitudo ad motum, somnolentia, respiratio difficilis & crebra intrâ exercitandum, palpitatio cordis, pedum & abdominis intumescencia; dicas periculum esse, ne fortè incidat aut jam inciderit in cachexiam aut hydropem, & si virgo sit quòd picâ vel malaciâ afficiatur. Docet equidem experientia Lovanii non infrequens, cachecticorum urinam aqueam esse omnino similem magnorum potatorum, quæ similiter nullo colore tineta est. Quare ægrè eas quis distinxerit, nisi, ut docet *Walsmidt*, per coctionem & alcali alicujus præcipitationem, quibus illa cachecticorum immutatur, altera vero eadem manere solet. Consule *Hofm. M. R., T. 3. fol. 296.*

In febris longis, tenuibus, erroneis urinarum tenuium mictiones splenicæ sunt. Coac. 594.

Aquosa & alba perpetuò, in diuturnis morbis difficulter judicat, & secura non est. Coac. art. 576.

Plerumquè si crudæ sint urinæ & alia signa non secundum rationem eveniant, morbus in die judicatoria recidivat. *Hipp. de judication. §. 33. seu. §. 10. v. 1.*

Urina cruda ante & post crisim lethifera est docente *Galen.* Initio quidem morborum talem mingi perniciosum non est; in morbi tamen augmento seu potius statu talem permanere malum est: in morbis acutis ordinariè mortem in aliis morbi longitudinem significat. *Fienus in Semeiotice.*

Quibus in peripneumonia, urinæ crassæ in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale est. Coac. 415. Peripneumonice perniciofa est, quæ in principio quidem cocta est post quartum vero diem attenuatur. *Ibid. 580.*

Peripneumonia est pulmonis systrophica inflammatio: cujus symphomata hæc sunt; febris assidua; difficilis respiratio parva & frequens, calida exspiratio; pectoris gravitas; dolor sub homoplata, qui prorepat ad jugulum & ad mammas; angustia & anxietudo, delirium quoque ipsum. *Duret. fol. 525.*

Crassa intelligenda est respectivè, seu mediocris consistentiæ. Sic enim res eunt, ait *Duretus*, principio peripneumoniæ, ut in pulmonis vitio maneat sæpe integritas œconomix naturalis.

Urina cruda multo tempore manens, aliis signis salutaribus, abscessum & dolorem significat, & magis in partibus sub septo transverso: si verò dolores in lumbis oberrant ad coxam & in febre & sine febre. *Coac.* 582. Quod etiam ex *Pithione* ægroto primo lib. 3. epid. patet: cui cum tenues per totum morbum fuissent urinæ, morbi solutio contigit per abscessum factum circa sedem cum stranguria.

Crises morborum, quibus eorum discessio est, suscipiuntur & absolvuntur; aliæ quidem excretionem humoris morbifici; aliæ verò abscessu. Ac sanè diuturnorum morborum, nisi post exacerbentur, ut in *Cleanactide* octogesimo; proprii sunt abscessus ad inferas partes, quando eorum diuturnitas in pepasmi difficultate consistit, meatuumque angustia; validæ autem adhuc sunt vires, alioquin pro abscessu corruptio expectanda quæ cachexiam inducit. Vide *Duret.* fol. 527. ubi ulterius agit de Crisibus.

Dicit autem *Hippocrates* *urina cruda multo tempore*, ut nulla, inquit *Duretus* fol. 528. sit excusatio nec ineuntis morbi, nec paroxysmi:

xyfmi : quibus temporibus cruda meiendo redditur, & aquosa.

Præterire nequeo, inquit *Dekkers* in exercitationibus practicis circa purgantia Titulo *Signa purgantia indicantia* fol. 338., urinas in phtificis ac tabe affectis sæpius esse limpidas, claras & maximè quasi crudas. Verùm observavi hæc igni impositas mox lactescere, imò lac redolere & lactis dulcis saporem habere; instillatâ verò guttulâ unâ vel alterâ aceti acidioris aëri frigido si exponatur, mox coagulum album, particulas nempe casearias fundum petere, & oleosas, seu butyratas particulas superficiem innatare, serumque dulce dictis jam particulis orbatum non tantùm non æmulari, quod & omnes adstantes mecum judicarunt: quare non tam urinas quàm chylum seu chymum limpidum valdè dissolutum vel aquosum esse concludere debemus.

A P H. XXXIX.

EX iis quæ de urinæ aquosæ & limpidae causis & per eam indicatis dicta sunt, facilè erit unicuique judicare, undè reliquæ omnes urinarum tenuium colorisque alterius infrâ citrinum species orientur & quid indicent.

S C H O L.

Colorum porrò aliorum infrâ citrinum apud authores sequentes reperio citari spe-

cies. 1. Dicitur exacte aquea ut crystallus & aqua fontana. 2. Lactea dicitur quæ coloris est similis feri lactis. 3. Est quæ dicitur glauca, estque instar cornu transparentis. 4. Græcè dicta Charopos est coloris ravi seu cineritii, qualis pili camelorum subalbidi sunt. *La Grise*. 5. Denique est subspicea seu coloris citrini pallearis, quæ quidem videtur colorem aliquem citrinum admisisse sed multò remissiolem.

Pallidula seu subspicea pallidi seu spicei (*Bleekgeel*) diminutionem significat. Hi enim colores si exquisitè tales sint ita appellantur, si verò non exactè tales exstiterint, sed remissiores sub particula, addi solet: unde urina subalba significat remissè albam.

Et hi quidem sunt præcipui colores juxta qualitatem albi seu potiùs pallidi & tenuis secundùm magis & minùs differentes. Vide *Actuarium* de urinarum differentiis cap. 8. fol. 46. Item *Martini* Anat. urinæ fol. 56.

A P H. XL.

ALtera sequitur urinæ citrinæ pallidioris atque coloris subalbidi species; verùm minimè tenuis, sed crassa, turbida, confusa plus minùsve opaca.

Urinæ hæ triplicis deprehenduntur esse generis: quædam claræ ac pellucidæ minguntur, ac deinceps perturbantur & crassæ fiunt: aliæ fluunt crassæ, subsidentes verò
tenues

venues evadunt : aliæ funduntur spissæ & manent ita : & hæ sunt quas subjugales vocant, eò quòd jumentorum urinis similes sint quòad crassitiem, colorem atque perturbatam & confusam substantiam.

A P H. XLI.

EX dictis de causa & ratione consistentiæ & coloris urinæ facile colligitur, causam proximam crassioris ac perturbatæ urinæ consistentiæ, uti & ejusdem coloris subalbidi esse particulas duras, solidiusculas, alterius fortè etiam modificationis quàm in urina sanorum, largius & in majori copia reliquæ aquositati innatantes & interagitatas.

A P H. XLII.

URinæ turbidæ & confusæ tria potissimum significant : 1. In primis viis excrementorum copiam, digestionem læsam & præcipuè infarctus mezenterii. 2. Motum attritum plurimum perversum & plerumquè languidum, sive crasim ac diathesim sanguinis multum alteratam. Hoc est : magnam confusionem & imperfectam miscelam particularum sanguinem componentium vel jam adesse vel præcessisse. 3. Tubulorum renalium ante constrictorum relaxationem notabilem. 4. Fluorem album, gonorrhœiam, seminis prægressam emissionem, ulcera &

abscessus viarum urinariarum, vel etiam
aliarum partium.

S C H O L.

Trium istarum differentiarum rationes fu-
sius profsequi cum nimis foret prolixum &
fortè non magnæ utilitatis, paucis eas tantum
attingemus. Docet experientia quotidiana
magno aëris externi frigore omnem ferè uri-
nam perturbari: item multas urinas turbi-
das calore reddi tenues transparentes & co-
loratas. En urinam hanc, inquit *Boerhave*
chemiæ part. prim. fol. 726., ante paucas
horas à fano, jejuno, homine redditam. Illa
frigido hoc tempore crassum hoc deposuit,
quod in fundo urinalis subest. Videte autem
dum igni appositum urinale sensim cum lo-
tio hoc calefacio, incipit pellucere iterum,
atque omnes illas fœces crassas, quas in fun-
dum dimiserat, dissolvi denuo ita, ut brevi
evadat iterum talis qualis fuerat dum redde-
batur. Atque hinc est quòd asserant aliqui
turbiditatis urinæ, quæ supervenit ejusdem
tenuitati & perspicuitati, unam tantum esse
causam frigus aëris externi, & omnem uri-
nam quæ ex perspicua turbatur talem fieri,
quòd frigus aëris eam congelet & conden-
set, & sic condensata evadat turbida. Verùm
eos falli patet ex eo, quod urinæ quædam
etiam turbentur in media æstate vel soli
etiam expositæ. Quam-

Quamobrem statuendum potiùs est cum *Fieno* fol. 321. quòd causa præcipua perturbationis urinæ sint particulæ aliquæ solidæ ei permixtæ, quæ non sunt sufficienter à calore excoctæ neque in aqueis substantiis perfectè incorporatæ, adeo ut tandem per malam illam dispositionem urina evadat turbata. Quò urina autem, inquit, ferius conturbatur, eò perfectioris urinæ concoctionis & consequenter humorum in corpore existentium, ac majoris roboris ac perfectioris attritûs indicium est.

Hùc etiàm spectant ea quæ *Riverius* de tribus speciebus urinarum perturbatarum docet: urina, inquit, quæ clara meitur primùm, deinde per aliquod tempus conturbatur, bona. Subintellige scilicet respectivè. Quæ urina crassa, turbida & confusa meitur, deinde per se ipsam clara evadit & limpida, bona. Urina crassa turbida talisque permanens, ut igni apposita clarescere non possit, mala. Hæc antonomasticè *confusa* vocatur.

Recepto nomine, inquit *Fernelius*, confusa appellatur, in qua nihil innatare manifestò deprehenditur, sed est tota sui similis nec tamen hypostasim nec aliud quidpiam (etiamsi diutiùs quiescat) deponens quo magis inclarescat; igne omnique calore manet indissolubilis.

Porro cum urina aliquando turbida sit ex
indispo-

indispositione interna, aliquando à frigore ambientis, ne Medicus in iudicio fallatur & ut cognoscat an sit turbida micta an verò postea turbida evaserit, *Rhases 23. continent cap. de urinis* ponit duo ejus signa. Primum quod urina quæ mingitur clara & postea turbatur, nullam habeat transparentiam, sed sit alba ac instar pinguedinis congelatæ, & si calefiat ad ignem clara reddatur: contra quæ turbida mingitur est transparens. Secundum signum est: quia quæ turbatur post mictionem à causa externa, illa facit in matula circulum album, quæ verò turbida è natura sua non facit. *Fienus 325.*

Turbida differt à crassa, quòd crassæ lucidæ esse possint ut myrrhina vasa, quæ ex crassa materia constant, perturbatæ autem urinæ numquam sint claræ. *Heurn. fol. 52.* Crassa urina & alba indicat cruditatem & stomachi debilitatem; alimenta non perfectè subigi sed indigesta relinqui, & sic multum crudi & pituitosi generari. Præcipuè autem talis urina hoc indicat cùm diù talis perseverat. *Fienus fol. 319.*

Quamobrem in sanis si observetur portendit & præfagit ordinariè instantem morbum.

Multiplici experientia constat pueros excernere urinam pallido-turbidam, dum lumbricis scatent.

Qui-

Quibus in principio urinæ nebulosæ aut etiam crassæ sunt, tales depurgare oportet, si etiam alia contulerint. Quibus verò in principio tenues, tales ne purgato, sed si visum fuerit infusum per clysterem adhibeto. *Hip. de vict. acut. art. 39 §. 44. vers. 4. fol. 304.*

Martianus hujus dogmatis hanc asserit esse rationem: quòd concocta medicari oportet, & non cruda, nisi turgeant, plurima autem non turgent.

Quandoque, teste *Willisio*, in febribus præcipuè puerorum urinæ albicant ob vitiatam hæmatosim, quâ fit ut indigestæ unâ foras emittantur particulæ chylosæ.

Perpetuum est, ait *Hofm. M. R. Tom. 3. fol. 298.* turbidam in febre continua urinam, quæ nec igne nec quiete clarescit aut sedimentum ponit, multum periculi minari.

Quibus autem in febre urinæ conturbatæ sunt qualis jumentorum, his capitis dolores adsunt aut aderunt. *Hippocrates Aph. 70. sect. 4.*

Frequentissimè & constanter id ab *Hippocrate* observatum fuisse colligitur ex plurimis librorum ejus locis, in quibus legitur consuetas fuisse decolores, albas & turbatas seu densas urinas iis, qui phrenitide, capitis dolore & convulsionibus torquebantur. Plurima similia exempla videri possunt in fine libri septimi epidemiorum, & inter cætera
art.

articulo 121. §. 121. vers. 8. Eualcidæ, inquit, famulæ, quum multo tempore densæ urinæ prodiissent & capitis dolores adessent, phrenitica facta mortua est, eodem modo ex vehementibus doloribus. Nam urinæ densæ ac conturbatæ certum signum sunt doloris capitis & convulsionis ac mortis. Videantur hujus in rei confirmationem historiarum aliorum ægrorum huic proximè junctæ.

Urinæ, inquit *Baglivus*, subjugales id est crassæ & turbidæ in acutis morbis ferè semper morbos capitis post se trahunt: ideo si apparentibus illis æger in somnum propendat, pulsus sint parvi & similia signa coaguli adsint, futurum lethargum infallibiliter prognosticato adstantibus: si verò cum talibus urinis vigiliæ sæviant, dolores capitis, linguæ aridæ, & ardores viscerum, prognosticato brevè delirium. Ut nos fecimus in Zenodochiis per Italiam.

Turbatæ urinæ, inquit *Heurn.* c. 3. de urinis fol. 53. cum virium robore ad diurnitatem, cum infirmitate ad mortem apparent & cum delirio & convulsionis metu. Quod deindè probat pluribus exemplis ex *Hippocrate* desumptis.

Aetnarius vetus Medicus, qui composuit septem libros de urinis, docet quoque, urinam flavescentem turbidam, confusam, jumentorum similem vertiginem & affectus hystericos prodere.

Walsmid

Walsmidt asserit eas in febribus semper portendere periculum.

Si crassiores & pallidiores fuerint meliores sunt, si verò tenuiores ac nigriores deteriores. *Hipp.* de vict. acutor. art. 40. vel §. 45. v. 1.

Urinæ crassæ & subjugales, si non sint albæ, sed alterius coloris pessimæ, ut in febribus pestilentibus. *Galen.* Comment. 10. libro 1. prog. & com. 72. sect. 3. epidem.

Urina crassa & turbida in febre tenuem & limpidam insequens sæpiùs morbi declinationem significat teste *Actuario* de urin. c. 4. idque confirmante quotidianâ experientiâ. Talis enim, inquiunt Veteres, separationem fieri & coctionem imminere denotat. Sæpè & aliàs crassæ urinæ sunt bonæ & indicant robur facultatis expultricis pravos corporis humores expellentis. *Fienus* fol. 320.

Quæ urina turbida mingitur & postea clara redditur optima est inter turbidas, nam brevem fore morbum denotat: quæ autem turbida permanet longum morbum. *Heurnius* de urinis c. 3. fol. 53.

Urina crassa alba, qualis *Archigenis*, familiaris erat in lassitudinosis febribus. Quarta die aliquandò prodit & liberat ab abscessu. *Hippocrates* lib. 6. epidem. sect. 4. art. 1. Item lib. de humorib. in fine art. 74.

Unde

Undè cuidam articularibus doloribus, inquit *Mayerne conf. medicinal. de arthritide.* per intervalla obnoxio, dum incipiente malo crassa multùm & copiosa mingeretur ab eo urina, prædixi dolorum sævitiem & minorem & breviorẽ omninò futurum paroxysmum quàm antè. Et reverà contigit.

Crassa verò urina albam subsidentiam habens, aut circa articulos, dolorem aliquem aut tumorem significat. *Predict. l. 2. art. 40.*

Num & aquosæ urinæ alba innatantia habentes & quæ variè exalbidæ sunt ac foetidæ abscessus juxta aures faciunt? Num quibus tales urinæ frequentes sanguinis è naribus stillæ profluunt? *Hipp. Predict. 1. art. 163.*

Verùm tenuis valde urina si densa fiat num sudorem futurum indicat? *Hipp. coac. 583.*

Interrogando, inquit *Duret. fol. 532.*, illam dubitanter proposuit quam affirmando non potuit absolutè extulisse. Vide eundem fol. 533.

In febre densitatem habens divulsam, recidivam aut sudorem significat. *Coac. 593.*

Subsidentiam habens turbata desinens rigorem circa judicationem significat: fortassis autem & in tertianam aut quartanam transitionem. *Coac. 585.*

Urinas turbidas & sedimentosas excerni solutò paroxysmò nephritidis res omnibus nota est.

Urina

Urina crassa, lactea si per dies complusculos talis processerit, renum aut vesicæ calculum ostendit. *Theophil. de urin.* fol. 95.

Urina lactea vermium præsentiam indicat. Vide *Lentilio Miscell.* fol. 366.

Albescunt quandoque & non nihil spissiores sunt urinæ ex fluore albo, gonorrhæa, feminis emissionem prægressa, vel ob pus ei admixtum.

Undecumquæ id fit, ait *Willis* fol. 160. cum color urinæ albus ab ejus contentis producat, hisce demùm subsidentibus & ad fundum depositis liquor plerumque evadit coloris subflavi & pallidi. Verùm plura alia sunt signa & quidem Medico scitu valde necessaria, quibus dignosci potest utrum urina à contentis generalibus, an vero à particularibus & à quibus crassior sit & albicantior?

Contenta imprimis generalia sæpe, ubi urina recens reddita adhuc calet, sunt inconspicua urinamque reddunt solummodò turbidam dum frigida est, tardèque ad fundum descendunt: postquam verò subsederunt à calore matraccio adhibito eorum apparentia rursus deletur. Si vero isthæc contenta à particulari foco amandata sint, urinam recens emissam illicò turbant & incrasant, citò præcipitantur & calore minimè evanescunt. *Willis* de urinis c. 6. fol. 169.

Et

Et ut ad particularia descendam : dum urina, in cujus fundo jacet contentum album è seminali materia, agitatur & commovetur, prænotatum contentum instar quorundam floccorum seu potius filorum oblongorum conspicitur dispergi.

Si à femine, inquit *Walens* institut. lib. c. 6. de urin. fol. 80., filolum magis & agitatam dissolvitur.

Hoc tamen in urina virorum solùm vel potissimum locum habet. *Eygel* enim in libro flandrico, cui titulus *Apologema pro urinis humanis contra Forestum & Stratenium*, fol. 261. asserit, se numquam contenta albicantia in urina mulierum apparentia & quæ à fluore albo, gonorrhæa, aut alia quacumque effusione seminis (si liceat ita cum vulgò nominare sero-pituitosam illam materiam quæ ex vagina non numquam stillat) producta erant instar filamentorum quorundam vel floccorum, sed potius ad instar parvularum quarundam & albarum squammularum conspexisse : vel si quæ filis similia apparerent, fila non visa fuisse longa nec rotunda, sed ordinariè non nihil plana eaque admodum pauca.

Ut ut sit, *Joel* Tom. 1. fol. 208. docet : semen quod subsedit fieri filamentosum, dum matula commovetur ; & per hoc distingui à materia viscida & pituitosa, quæ urinæ
etiam

etiam non numquam inest. Illud certum est, ait *Martinus* fol. 200., semen si corruptum non sit urinæ semper innatare, tamquam tenue & leve, quò ipsò etiam à pure & pituita, quæ subsident, distinguitur.

Savonarola fol. 105. asserit, urinæ aliquando innatare viscida filamenta quæ nequam sint feminis. Ab invicem autem discerni posse per hoc, quòd feminis fila sint transparentia, alba, nec ita ad fundum depressa uti filamenta illa viscosa & glutinosa, quæ etiam non sunt ita albida ac pellucida ut priora.

Urina, inquit *Albertus* introductionis in Medicinam parte secunda fol. 61. remissius citrina cum nubecula referta, quæ instar tenuioris lanuginis paulum ad fundum se dimittit, excernitur post prægressam stranguriam, spermatis ejaculationem ac pollutionem nocturnam, nec non post gonorrhæam benignam: ubi non numquam subtilis mu- ciditas intermixta & interfluctuans consp- itur, quæ urinam paulò turbulentam red- dit.

Oblatae sunt mihi, inquit *Eygel* fol. 258., non numquam urinæ, in quibus mihi vide- bar percipere quosdam vermiculos albican- tes, quos propius tamen intuens deprehen- debam non esse nisi quasdam feminis parti- culas per malignos & corrosivos humores ab-

rasas urinæ interfluctuantes. Indicant hæ particulæ gonorrhæam : &, quod mirandum, quò gonorrhæa est virulenta magis eò vermiculi apparent majores.

Dum verò urina crassa & alba est ex pure, id dignoscere docent Medici ex foetore. Verùm illud signum esse valdè incertum docuerunt *Fienus* & *Plempius* nostri quondam Prædecessores.

Pus, inquit *Plempius* fol. 335 urinæ permixtum, non reddit necessariò urinam propriè foetidam, sed aliquando gravius solùm olentem, ut fit dum pus est bene coctum album & æquale. Etenim experientia docet pus optimum ab ulcere exiens & abscessibus ruptis erumpens non sensibiliter foetere : quomodò ergò foetebit urinæ permixtum ?

Deinde si quantitas puris sit parva, non debet necessariò urinam reddere foetidam : quia multa aquositas permixta foetorem facile tollet.

Foetet denique aliquando alia materia, pituita v. g. quæ diu in vesica fuit retenta. Urina autem hanc à pure distinguere valeas, si nenda est urina primùm quiescere, donec totum crassamentum subsederit, tùm decantanda est urina clara. Quod si sedimentum tunc sit tenax & viscidum, est pituita : si dissolvatur facile, est pus. Et hoc verùm

est quando pus venit ab alia parte quàm à vesica : quando enim à vesica prodit tùm pus est valdè viscidum & foetens. Pus, inquit *Boel T. 1. fol. 208.* commotum funditur minutim per totam urinam, minimè verò pituita, quæ commota agglutinata manet.

Hic notent juniores Medici, ait *Henr. Ab Heers lib. 1. observ. medicinal. obs. 18.*, à paucis enim observatum invenio practicis; semen, pus, pituitam, etsi sæpè eodem candore in urina sese exhibeant, facilè tamen à perito ità discerni: semen ab aliis separatum circa summa natat constanter nec idit agitatum ne quidem in gonorrhœa: pus & pituita fundum petunt, sed ad minimum motum pus omninò diffilit, ut visum penè fugiat, urinamque galactoidem exhibet. Pituita gyratur: puriformia partim diffiliunt partim rotantur; cæterùm utraque quiescente lotiô statim subsident, semine semper nante, nisi magnam à virulentia putredinem contraxerit.

Non minimùm etiàm interest noscere ex qua parte pus prodeat. Cognoscitur autem ex vesica procedere, quando nullus dolor aut nulla signa ulceris aut inflammationis in ulla alia parte præcesserunt; sed signa quasi calculi vesicæ adsunt, & urina cum maximo dolore emittitur, dolorque percipitur in extremitate virgæ, & pus copiosum, foetidum

viscidumque, ut jam dictum est, effluit. Quod si verò venit ex renibus non ità albi-
cat sed potiùs rufescit nec ità foetet. Si ve-
niat ex ulcere aut abscessu aliarum partium,
ex dolore aliisque symptomatibus abscessum
talem concomitari solitis dignosci debet. Ad-
dite, si pus sine urina solùm aliquandò ex-
cernatur, illud ex vesica vel urethra venire;
ubi numquam sine urina prodit, sed exactè
cùm ea commixtum est dum à supernis par-
tibus ducitur: sin verò obiter mixtum sit è
renibus fertur.

A P H. XLIII.

URinæ coloratiores, sive intensioris &
saturatoris coloris quàm sit citrinus,
vel flavæ sunt, vel rubræ, vel nigræ.

S C H O L.

Plures quidem colorum magis saturato-
rum species reperiuntur apud authores, ve-
rum omnes facilè reduci possunt ad unum
ex tribus prænotatis.

Prima igitur urinæ magis coloratæ species
est urina citrinâ flavior. *La Faune. 1. Hoog geel.*
Cujus coloris rursus species sunt, color lu-
teus, qui est perspicue flavus seu potiùs di-
lutè rufus ut in floribus cheri. *Licht-geel.*
Faune clair, comme dans le souphre. 2. Cro-
ceus. Saffranée. 3. Fulvus qualis observatur
is

in auro Arabico. *Gout-geel, Roussatre, fauve.*

1. **Rufus.** *Rouffe. Ros.*

Altera species rubra est, cujusmodi coloris sunt sanguis bonus & purus, cerata & poma rubea. Hujus rursus species sunt 1. *Hammea, rutila, spadicea* ut *Galenus* vocat, *Phoenicia*; quæ synonima sunt. Rubedo tenuis est & coruscans *Hoog-rood vlammig. La Rouge* 2. **Rubida** quæ plus habet nigredinis quam præcedens. Ad hanc quoque referri possunt vinea, Græcè *Oenops*; qualis est vino rubro, vel hepatis novissimè ex vivo animali exempto. 3. Denique est nigra. Hujus species sunt: 1. **Fusca.** *Doncker Bruyn, Swartachtig.* 2. **Badia.** *Kastanie verwig.* 3. **Livida**, quæ obscurior est fusca. Et quarta denique est viridis. Viridis autem, inquit *Theophilus* fol. 87., ut porraceus ad brassicæ colorem vergens & **Herbaceus**. Latitudo certè in eo consideratur; æruginosus enim, **Smaragdinus**, & **glasteus** omnes virides sunt secundum majus & minus. Vide collecta *Med. pract. Barchusen* fol. 260. & *Theophil.* fol. 85.

A P H. XLIV.

CUm autem omnes coloris flavi & rubri species solummodò differant (exceptò fortè croccò) quoad majus & minus; quoad rubedinem scilicet magis vel minus inten-

iam, suffecerit urinam rubram in genere examinasse, ut reliquæ species comprehensæ sub rubro vel flavo colore intelligantur.

A P H. XLV.

URina rubra tenuis est vel crassa; & cum sedimento vel sine sedimento. Urina tenuis vel sine sedimento indicat; motum validum attritûs inter partes humorem constituentes; inter vasa & humores. 2. Tubulos renales magis constrictos. 3. Cruorem fervidum, particularum salinarum & sulphurearum vel summam attenuationem & volatilisationem, vel intimiorem & tenacem permistionem. Portendit autem morbi magnam cruditatem, crism difficilem summum periculum, utpote vasculorum & fibrarum attritionem, debilitationem, destructiones gangrænosas ac corruptiones sphacelosas.

A P H. XLVI.

Rubra verò crassior, seu potius cum sedimento ordinariè gravi lateri rubro contrito aut bolo rubræ simili designat. 1. Prægressum motum attritûs vehementiorem. 2. Vasa jam laxata. 3. Cruorem acrem, salinum solutum. 4. Febres intermittentes validò paroxysmò defunctas. 4. Scorbutum in oris septentrionalibus. Præfagit verò morbi longitudinem; vasculorum attritionem, debilitatio-

ationem, destructionem, evacuationes colliquativas, hydropes quoscumque.

S C H O L.

Rufa seu rubicundula in juvenibus monstrat eos vel rebus acrioribus usos fuisse, vel nimium exercitationibus indulgisse. Idem indicat flammeola in muliere inque sene. Ductæ urinæ non numquam præsentiam febris indicant: verum flammeola vel subflava in adolescentibus sanitati congrua est. *Barchusen* in collectis Medicinæ practicæ fol. 276. ex *Actuario*.

Cum constantis sit observationis urinam excerni eò rubicundiolem, quò fervidior est sanguis, seu motus ejus intellinus intensior; mirum non est quòd ubi cruor febriliter æstuat ac quasi effervescit lotium reddi intense rubrum. Prout, notum faciunt febres imprimis ardentes, in quibus plerumque urinæ rubicundæ sunt.

Lotium quò inspissatur magis igne eò simul acrius, profundius coloratum evadit sensimque ita, per gradus varios colorem, spissitatem, acrimoniam auget mutatque, quò magis incrassescit, ut ita percurrat omnem diversitatem lotii, quæ solet observari in morbis acutis chronicisque, ut nobilis *Belinus* pulchrè observavit: in acutis sanè quò fervidior febris, magisque dissipans humi-

da, eo simul rubicundior, acrior, spiffior urina habetur. *Boerhave* chem. Process. 93.

Porro in omni calore, ait *Hofman*. M. R. T. 3. sect. 1. cap. 13 de iudicio in morbis ex urina &c. §. 15. præter naturam aucto & æstu febrili, urinæ pauciores & coloratiores flavo & rubro colore plus minùs saturato tinctæ profluunt, eò quòd internus accensus calor partes sanguinis sulphureas, à quibus color, valde exaltat, auget, humidum insensibiliter consumit ac dissipat. Tales urinæ febricitantium plus minùs rubicundæ, vel tenues & leves, vel crassæ & ponderè graves, tam in intermittibus, quàm etiam continuis, manant. Scilicet ipfo in paroxysmo, sive motuum febrilium, & intermittentium, & continuarum, exacerbatione atque vigore, urinæ redduntur tenues, perspicuæ, sine sedimento, uti obvium est in tertianæ continuæ aut intermittentis paroxysmo, in ardente, item cholericæ febre, ubi ordinariè urinæ pellucidæ, sed flammeo colore, qualis in destillatione spiritus nitri apparet, tinctæ conspiciuntur. In intermittibus verò, aliquot horis post intermissionem & die à febre vacuo crassiores secedunt, & quam facillè, si quiescunt, vel levi tantùm frigori exponuntur, sedimentum dimittunt, quod etiamsi sit in febribus continuis, circa dies præsertim criticos, febrem solutam & salutem portendit.

Cur.

Cur urinæ tenues rubræ sint malæ. Vide
bidem §. 18.

Urina rutila aliter flammea calorem cor-
poris esse adauctum vel inflammationem sig-
nificat *Rhasis*.

Oris ventriculi dolor cum præcordio di-
stento & capitis dolor malignum & quidpiam
anhelosum, num hi repente moriuntur?
veluti in *Dysode*. Huic etiam urinæ vehe-
menter fermentatæ, erant valde rubicundæ.
Hippocrates prædict. lib. 1. art. 72. §. 9. vers.

4.

Præclara est *Baglivi* de hisce urinis do-
ctrina. In curatione febrium, inquit praxeos
Med. lib. 1. de urina 71. nullas vidi peiores
quàm nimium rubras. Magnam enim salium
in sanguine apparatus denotant. Si cum ta-
libus urinis lingua sit humida, adsit inap-
petentia signa sunt apparatus crudorum hu-
morum in primis viis & præcipuè mezenterii.
Cave hic ne rubedinis causâ sanguinem mit-
tas. Sin autem cum talibus urinis lingua sit
arida, sicca, calor acris per totum corpus, vis-
cera intenta cum hypochondriorum calore,
quæ singula significant incipientem visce-
rum inflammatoriam crispaturam & oscilla-
tionem morbosam ab exaltatis salibus depen-
dentem: tali casu venæsectio potest prodesse
ad capitis prævenienda mala.

Periculosa est urina Biliosa non subru-
bra,

bra in acutis. Coac. art. 578. Quod sic interpretor : periculosa est rubicunda non inducta à cruditatibus nidorosis in primis viis latentibus.

Quàm diu verò fulva fuerit urina & tenuis morbum incoctum esse significat. Si verò & diuturna talis fuerit existens, periculum est ne sufficere hoc possit donec urina concocta fuerit. Lib. prænot. art. 31. Idem docet lib. de judicat. art. 21. Si verò fulva ac tenuis fuerit urina multo tempore, periculum est, ne homo sufficere possit donec concocta fuerit urina : & si aliàs superstitis futuri signa fuerint, his abscessum affore expecta ad locos infra septum transversum. Hæc *Celsus Hippocrates* dictus latinus ita latinè exprimit lib. 2. c. 6. fol. 56. Urina verò fulva & tenuis in magna cruditate esse consuevit; & sæpè, antequam spatio maturescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius permanet periculum mortis ostendit.

Surditas & urinæ non confidentes, valdè rubicundæ, innatantes, mentis emotionem portendunt. His morbo regio corripit malum est. Prædict lib. 1. art. 32. Et *Hipp.* lib. coac. art. 198. idem docet aliis tamen non nihil verbis : accedente, inquit, ægritudine surditas & urina subrubicunda subsidentiam non habens, sed id quod in medio innatat, mentem emouet. Morbo regio corripit in his malum est.

Circa

Circa morbi initia, inquit *Martianus* 435., surditas cùm urina subrubra, quæ non subsideat, sed œneorema tantum habeat futurum delirium indicat. Vide eundem.

Cum præscriptæ urinæ coctione penitus careant nihil criticum & salutare posse apparere ostendunt: unde sequitur morbum Regium symptomaticè necessariò apparere, signumque esse internæ inflammationis.

Si verò urina subrubra fuerit & subsidentia subrubra & levis, diuturniorem quidem hæc morbum quàm prior (quàm illa scilicet quæ pura miçta fuerit subsidentiam verò lævem ac albam habens) significat, sed valdè salutarem. *Hippocrates* lib. de iudicat. art. 18.

Et si ex iudicatione factâ urinam rubicundam, rubram subsidentiam habentem mixerint, etiam his recidiva febris fit eadem die: & pauci ex hac servantur. *Ibidem* art. 32.

Si sudore suborto morbus deficiat, & urina fulva albam subsidentiam habens conspiciatur: his eadem die recidiva febris fiet, atque hæc quinta die citra periculum iudicatur. *Ibidem* art. 3. Item art. 31. ubi etiam adjungit: hæc recidivas quinto die iudicari extra periculum

Mala etiam est valdè rubicunda ex his, (quas scilicet modo posuit) florulentiam æruginosam continens. *Coac.* 579.

Florescentia æruginosa dicitur contineri, dum apparet quasi quid efflorescere viridis. Vide *Duret.* fol. 521.

Urina crassa & subrubra ac si tale fuerit sedimentum diuturniores morbos efficit & sanabiles. *Theophilus* fol. 95.

Quid significat crassa rubra? Talis urina in febribus continuis & acutis paulatim fusca periculum significat. *Ibid.*

In pthificis sive hectica febre urina sæpè conspicitur intensè rubra cum sedimento crasso & copioso: ipsò scilicet succò nutritiò per attritum majorem ex poris partium expressò & cum urina eductò. *Willis* sese eandem in arthritide observasse dicit.

Elegans est *Baglivi* de urina intermittentium locus, dignissimus qui hic referatur: in febribus, inquit, intermittibus urina est intensè rubra & colorem lateritium æmularur, estque urina taliter colorata signum ferè pathognomonicum & maximè familiare talibus febribus. Si urina profunda rubedine tincta est & aëri exposita sedimentum lateritium deponit pro certo habeas morbum illum, sub quacunque specie appareat, à fermento febrium intermittentium originem suam ducere, ut pluries atque pluries, inquit, observavi.

Rubris & supra modum tinctis existentibus urinis cave chin chin præscripseris. *Idem* prax. lib. 1. §. de urin. fol. 71.

Confer. *Hoffm.* locô paulò antè citatô §.

17.

In scorbuto diuturno ait *Willis* de urinis c. 4. fol. 161. urinæ liquor sæpè ità intense rubescit ut non magis in febre ardente. In scorbutò, inquit *Moebius* pag 333. confirmato, urina non raro intensius rufa est, etiam citra febrilem æstum. In oris septentrionalibus urinam rubram crassam propriam esse scorbuticis nos docet *Eugalenus* in doctissimo suo libro de morbo scorbuto & imprimis fol. 18. Dum urina, inquit, crassa & rubra redditur, quæ crassa sedimento rubro aut subfusco & furfuraceo in matulæ fundum subsidat suaque substantia superiore supra sedimenta eminente crassa nihilominus visitur & conturbata, certum habes & indubitatum hujus morbi argumentum, in quo tuto aquiescere possis : siquidem plerisque omnibus ab hoc symptomatè (puta vomitu scorbutico de quo agit) ægrotantibus, cum his urinis, quantum memoriâ mecum repetere possum, morbum hunc advenisse memini. Talis enim urina pharmacopæi *Hamburgensis* fuit; talis mercatoris *Augustani*; talis rustici & aliorum quos ab hac affectione correptos scio. Certius verò & infallibile signum erit talis urina secundum eundem authorem, si reddatur ab eo, cui vix ulla vel modica est sitis, aut vix molestans caloris sensus.

lensus. Nam quorum, inquit fol. 155. in urina majora putrefactionis signa sunt, quàm foris fitis & æstus ostendunt, morbo lento existente, & nulli veterum morbo suis signis & symptomatibus accedente, magnum imò certissimum hujus morbi argumentum habere usus monstrat.

Verùm quidem est, quòd ex eodem auctore addiscamus; urinas scorbuticorum aliter nonnumquam esse constitutas: verùm docet idem author id tantùm contingere ex peculiari ægri constitutione, victûs ratione, aut quòd morbus nondum sit confirmatus; ita ut pauci numero sint scorbutici, qui in decursu & progressu istius morbi urinam crassam rubram &c. non reddant.

Cum autem rem hanc præ cæteris magis elucidaverit dignissimus qui legatur author, operæ pretium mihi apparet, ea, quæ de scorbuticorum urina memoriæ prodidit, huc transferre.

Sunt, inquit fol. 23., urinæ eorum, qui à scorbuto ægrotant, variæ pro temperamentorum ægrotantium diversitate & varia humorum putrescentium morbique natura. Nam si levior putredo & morbi initium fit, utinæ quandoque citrinæ & tenues, quandoque crassæ & albæ visuntur, quales reddi in omni cruditate solent: ex quibus nihil certi de hoc morbo constitui potest: cres-

crefcente verò putrefactione & morbo, non numquam tenues & rubræ intensæ rubedinis, sed ad fuscum declinantis apparent, similes iis (nisi quod obscure livefcant.) quæ in ardentibus febribus redduntur *Cum quibus, si nulla aut nullius momenti fitis, putrefactionis, quas urina habet, notis non correspondens, conjuncta fuerit, certissimum hujus morbi, sicuti non semel experti sumus, indicium habet; maximè si obambulantibus & omnia vitæ munia sine offensione administrantibus, tales reddantur.*

A P H. XLVIII.

URinæ virides vel nigræ, quæ ejusdem, pejoris tamen sunt naturæ, indicant humores atrabilarios. Bilem, inquam, ipsam degenerem, ut porraceam, æruginosam, itatodem, ustulatam quasi mordacem acerrimamque. Seu potius istius naturæ cruditates in primis viis, constrictionesque circa hæc partes spasticas violentiores atræ bilis promos condos; vel sanguinis destructam crassim per vehementiorem partium trituram; uti ejusdem summum fluorem, resolutionem, exaltationem ac tandem quasi adustionem; vel sanguinem denique foecatam & residens qui diu stagnatus sæpè sub morbis his finientibus inopinatò solvitur forasque vel solitariè vel cùm aliis humoribus excrementitiis

mentitiis prorumpit vel educitur. Portendit itaque vel summum in morbis malitiæ gradum, ut in acutis gangrænam, ventriculi erosionem; in febribus malignis & peste necrosim generalem, vel morbi chronici solutionem.

S C H O L.

Urinas virides nigrasve reddi ab atra bile non solum unanimis est omnium veterum Medicorum, sed & recentioris cujusdam non infimi subsellii sed Nobilissimi & Doctissimi pariter Medici *Boerhaavii* sententia. Viridis, inquit institutionum Aph. 1006., colore urina unà cum sedimento crasso significat. 1. Temperiem atrabiliariam. Ejusque materiam jam solutam. 2. Adeoque anxietates ad præcordia, perturbationes alvi, dolores iliacos. Præfagit talis urina materiam atrabiliariam solutam motamque raptum iri in cruorem & viscera, undè infinita & acuta sæpè mala, quæ ex historia atræ bilis sic dispositæ peti debent.

Hanc verò historiam traditam habemus ab eodem authore Aph. 88. Bilis, inquit, flava, vitellina porracea, æruginosa, ista tudes solo motu, convulsione, animi affectu sæpè nascitur, causâ vix explicatâ hæctenus; producit autem multos malosque morbos, nauseas, horrorem contra cibos, anxietates, singul-

ſingultus, cardialgias, vomitus, dolores iliacos, colicos, tormina, flatuſ, borborygmoſ diarrhæaſ, dyſenteriaſ, acutoſ morboſ, febreſ, convuſſioneſ. Bilis autem, atra dicta à colore ſuo & bilis vocata à ſede ubi colligitur & undè excernitur, aliquando ſapore acerrimi aceti, quandoque verò putrefacti cruoriſ rodit, urit, eliquat, inflammationeſ, gangrænaſ, ſphaceloſ, doloreſ atrociffimoſ efferveſcentiaſ enormeſ excitat. Triplex quidem talis in cauſiſ morborum deſcribitur :

1. Mitiffima ex ipſa materie ſanguiniſ nimis moti, hinc exuſti dicti.
2. Ex hac prima magiſ magiſque exacerbata.
3. Ex bile corrupta, exaſſata; quæ ſi exflava, vitellina, porracea, æruſinoſa, iſatode orta fuerit, poſterior ſemper peior eſt.

Color viridiſ fit in tranſitu ad nigrum & quoddam veluti principium nigri. Nam ſi morbuſ malignuſ fuerit & vomitibuſ & alvi excrementiſ & uriniſ viridibuſ poſtmodum nigræ ſuperveniunt *Galen. lib. 1. de criſ. Cap. 12.*

Ad nigram urinam, inquit *Duretus fol. 524.*, de viridi tranſituſ eſſe ſolet, ut bilis æruſinoſæ in atram, quando ad ultima ventum eſt ſinceri liquoris urinam fundentiſ & peruſtorum corporum quæ intra urinam ſunt ſpectabilia.

Sed ad rem. Urina viridiſ, docente *Avi-*

cenna, spasmus in pueris significat, aut venenum in potu sumptum, & si fuerit in ea hypostasis spes erit vitæ: alioquin metum incutit. Cujus loci cùm memor foret *Forestus* inspecta viridi urina suspicatus est & conjecturâ assecutus quod res erat; venenum scilicet assumptum. Vide C. 28. lib. 18.

Urina fusca instar cerevisiæ denotat pathemata hypochondriaco-hysterica. Item fusca tenuem cerevisiam æmulans cum sedimento furfuraceo aut squammoso, fluorem album cum angustiis præcordiorum hypochondriaco-flatulentis indicat. *Nenter* fundamentorum *Medicinæ Theoretico practi-*corum fol. 205.

Meminit *Engalennus* fol. 150. cujusdam scorbutici, cujus urinæ crassæ, conturbatæ, cùm obscura nigredine virides erant.

Urinæ atræ dolorem nephriticum præcedunt non numquam. Vide *Pisonem* de morbis à ferola colluvie. Sect. 4. cap. 11. fol. 313.

Omnes nigræ urinæ statim etiam crassæ, omninò perniciosæ sunt. Rarò enim aut numquam invenitur tenuis & nigra. *Actius Tetr.* 11. ferm. 1. cap 44.

Lethaliores autem & sunt urinæ & foetidæ & aquosæ. At tum in viris tum in mulieribus nigræ urinæ pessimæ sunt: in pueris autem aquosæ. *Hippocrates* prognost. art.

33. §. 11. vers. 14. Talis, inquit *Theophilus* fol. 99., urina in febribus acutis cum foetore proveniens, vesicâ non laborante, mortis est nuntia.

Omnia quidem, inquit *Duretus* fol. 524. deterrima est nigra urina, quam facit ardor febris perurendo serum & sanguinem: ac tunc ad ultima ventum est humorum incendiô conflagrantium, ut in propinquo sit ipsa naturæ alienatio. Sed tamen in pueris urina aquosa proptereaquè tenuis longius abest à natura eorum quam nigra urina virorum atque mulierum; ac propterea peior censenda est in illis quam nigra in cæteris. Scitum est illud *Galenii* ad hoc prognosticum lib. 1. de cris. c. 11.: urinæ naturalibus maximè contrariæ pessimæ.

Malæ sunt & in acutis viridantis palloris, non existentes in colore. Perniciosa est & urina nigram subsidentiam habens & nigra. Coac. art. 580. *Duretus* vertit nec superficialitenuis. Hoc est quòd urina toto liquore virore perfusa sit. Vide fol. 523. 524.

Periculosa est, & quæ ex nigra in tenuem biliosam transmutatur. Coac. 578. Vide *Duretus*. fol. 519. Si scilicet febris nullatenus mitescat significat particulas excrementitias aliò versas.

In turbatis vigilantibus urinæ decolores nigrae, innatantes in sudoribus phreniticæ.

Lib. I. prædict. art. 1. vers. 4. Docet ait *Duret* fol. 531. quomodo ex urinis de futura phrenitide sit prædicendum. Si ergo in conturbatis vigilantibus urinæ sint coloris expertes ut aquosæ, cum œneorematis nigris, etiamsi æger sudet, phreniticus fiet.

Lethalis est item in pleuriticis brevi *præsina* (*Duretus* vertit porracea) nigram subsidentiam habens aut furfuraceam. Coac. art. 581. Vide *Duret*. 526.

Docet *Sanctorius* mortis esse signum urinam nigram quoad substantiam non quoad contentum, quia hæc mala non est. Nigra quoad substantiam fuit lethalis in *Heraclide*, *Oprophane* & *Melidia*.

Pessima est igitur omnis urina denigrata, adeò ut neminem umquam servatum viderim ex iis qui talem urinam minxerunt. Minus verò perniciofa, si solùm id quod subsidet nigrum fuerit: atque hæc adhuc minus, si solùm id quod in medio jacet: ac multò etiam minus si nebula. *Galen*. lib. I. de cris. c. 12. Tom. 2. c. 4.

In acutis morbis, ait *Aetius Tetr.* II. ferm. 1. cap. 44., perniciosissima est omnis urina denigrata & præsertim quum & graveolens fuerit, & crassa & nigram subsidentiam habuerit. Fieri enim non potest ut servetur æger ex acuto morbo qui talem urinam minxit, & si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est: si verò ic

quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum; aut non similiter malum. Si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius & non similiter malum.

Urina nigra, inquit *Martianus* fol. 483., siue substantiâ siue contentô perniciofa communiter censetur, non adeò tamen quin cum urina nigra aliquis evadat. Nam 3. epidem. sect. 3. legimus ægrotum undecimum, mulierem scilicet illam morosam cum urinis nigris servatam esse. Imò per urinas nigras quartanæ febres non rarò judicantur.

Nos tamen, inquit *Plempius* fundam. lib. 5. sect. c. 5. fol. 339., ætatulâ nostrâ aliquot servatos vidimus, sed præsertim pueros. Contingit porrò urinam nigram salubriter emitti potissimùm per crisim in malignis morbis, aut in declinatione februm quartanarum vel in solutione delirii melancholici.

In æstate anni 1729. vidi ego hic Lovanii duorum ægrorum, qui adhuc superstites sunt, urinam per plures dies atram valdè cum sedimento quoque nigro.

Scire operæ pretium est, inquit *Aetius* locò mox citatò, quòd & in febris quartanæ declinatione & in melancholici delirii solutione urinæ apparent nigræ & crassæ. Splenicis autem ut plurimùm talis urina mingitur quando debilis fuerit splen.

Urina nigra non semper est malum signum, sed morbis chronicis imprimis ex acido oriundis superveniens concoctionis optimæ, hoc est excrementorum præcipitationis ex massa sanguinea, & sic cum urina separationis est indicium. Et hoc imprimis usu venire solet in morbis ex splene ortis vel cum ejus affectu conjunctis. Sic *Schenkius* lib. 3. observationum de liene, refert quemdam lienis tumore laborantem per quindecim annos annuatim bis vel ter per urinæ profluvium instar atramenti convaluisse. *Et-muler.* mihi fol. 58.

Valesius exercitatione in caput 40. *Hollerii* refert se novisse religiosum, cui ter aut quater in anno maxime vere & autumno lien intumescebat, dolore hypochondrii tum manifestus, qui sublividus fiebat toto corpore, tandem profusis urinis atramento simillimis per 5. aut sex dies sanus evadebat.

Hoffmannus meth. medendi lib. 1. c. 12. id à nobis quoque, ait, annotatum in juris consulto quodam eximiè lienoso, cui per intervalla excretio urinarum atramento colore & consistentia simillimarum accidebat. Quam juvabamus emulsionibus diureticis.

Morbum Regium febris expertem & obstructorum Bilis meatuum symptomaticum, sæpe urina tota liquore virescens atque etiam nigra exfolvit. *Duret.* fol. 523.

Quid

Quid significat crassa nigra? Hæc etiam complexio datur & humoris melancholici evacuationem declarat, uti in quartanæ febris declinatione, & melancholici morbi solutione. *Theophilus* fol. 97.

Dum urinæ interfluere conspicitur materia feminalis filamentosa non nihil viridescens, & urina coloris etiam viridis est, signum id est gonorrhææ malignæ, portenditque periculum luis veneræ. *Eygel.* 270.

Ex urina turbida, liuido-nigra, achores seu favos atque ejusmodi capitis & faciei exulcerationes haud incertò eventu præfagire ausus est *Zuingerus padojatreia. obs.* 125.

A P H. XLIX.

URina, quæ nec à cibis & assumptis, nec à pure & potissimum è vesica prodeunte, sed spontè præter morem foetet ac pessimè olet, notat salia & olea attenuata, soluta, ferè putrefacta, putredinosamque tam solidarum quàm fluidarum partium necrosim: adeoque discrimen summum tam in chronicis quàm acutis, nec facilem sanationem indicat.

S C H O L.

Fœtor ergò urinæ sanæ individuus, oleo attenuato putrido hinc, & volatili, non salivolatili alcalino debetur. Sapor amarus in-

gratus falsus, sali lotii composito & oleo simul debetur, tum sali marino qui plerumque adest. *Boerb. chem. Tom. 2. proc. 92. vide Aph. XVI. XVII.*

Ab alio foetoris contracti in urina meminit *Hippocrates* lib. VI. de morbis.

Experientia quotidiana docet ab asparago & aniso assumptis urinam excerni foetidam: terebintinam urinae non solum conciliare suum odorem, sed & eandem colore tingere violaceo.

Si quis sanguinem & pus & squammulas cum urina fundat, gravilque odor adsit vesicae exulcerationem significat. *Hipp. sect. 4. Aph. 81.*

Odorem gravem putrefactionis esse effectum docet *Galenus* lib. I. de cris. c. 12.

Lethaliores sunt, inquit *Hippocrates* lib. prognost. Art. 33. & foetidae & aquosae & nigrae & crassae. Talis enim, inquit, urina in febribus acutis cum foetore proveniens vesica non laborante mortis est praenuntia.

Nec verò decipiat te, inquit *Hipp.* eodem lib. art. 35. si vesica morbum aliquem habens ejusmodi urinas reddiderit non enim totius corporis signum est, sed ipsius per se vesicae.

Omnis verò odoris expers non minus quandoque mala est. Inter signa enim mortis *Sanctorius* ex *Avicenna* refert urinam nullum habentem odorem.

A P H. L.

Superfunt urinæ contenta (Aph. XIX. & sequen.) examinanda : quæ non minori consideratione digna sunt, ac reliquæ omnes urinæ variationes simul junctæ. Cum sedimentum urinæ optimum censeatur esse illud, quod nec sit nimis paucum, nec nimis multum sed mediocre; album deinde, læve & æquale omni tempore (Aph. XXIV.) sequitur quòd sedimentum minus bonum sit censendum, quod in uno horum vel pluribus modis convertitur.

A P H. LI.

PEccat ergo sedimentum vel in defectu vel excessu; in colore; in substantia seu potius forma; consistentia, figura; loco & tempore.

A P H. LII.

BOni autem & laudabilis sedimenti præsentia indicat assumptorum coctiones omnes in corpore animali ritè perfici & absolvi, seu potius motum attritûs peragi naturaliter, debitè, & convenienter; tubulos renales suum habere tonum; succos nullibi esse irretitos aut cumulatos, nusquam abreptos; vel si fuerint, jam liberos & expeditos in circuitûs ordinem esse redactos.

SCHOL.

S C H O L.

Lotium optimum est, inquit *Theophilus* fol. 105. quando sedimentum album fuerit læve & æquale omni tempore. Vide Aph. XXV.

Optima verò est urina, quum fuerit Alba subsidentia & lævis & æqualis, per totum tempus donec judicatus fuerit morbus. Significat enim & securitatem & morbum fore brevem. *Hippoc.* prænot. art. 29 §. 11. vers. 1.

Idem iisdem ferè verbis docet lib. de crifibus seu judicationibus art. 3. Urina autem optima est, inquit, quæ habet albissimam subsidentiam & lævem ac æqualem per totum tempus donec judicatus fuerit morbus. Significat enim securum ac brevem fore morbum.

Urina, inquit *Boerhaave* Institut. Aph. 1016., quæ habet sedimentum album, leve, læve, æquale, cito subsidens, turbinatum, vix odorum, toto morbi tempore usque ad crifim, est optimi indicii & præfagii.

Quæ bene coloratæ sunt & subsidentias habent albas & læves & æquales aut nebulas quasdam aut suspensa similia omnes urinas bonitate præcellunt: maximè autem in quibus subsidentia lævis fuerit: secundùm bonitatis obtinent locum in quibus suspensa talia sunt: tertium in quibus nebulæ. Hæc igitur

igitur coctionis signa sunt. Reliqua verò omnia partim cruditatem partim perniciem portendunt. *Galenus* lib. 1. de cris. l. 12.

Urina in febre albam habens & lævem subsidentiam firmatam, significat celerem dimissionem. *Hippoc.* Coac. art. 575.

Quibus urina citò subsidentiam habet, hi citò judicantur. *Ibid.* art. 597.

Ex urinis siquidem quod mictum fuerit purum fuerit, subsidentiam verò albam ac lævem habuerit, diuturnior fit morbus, & minùs quàm optima secura est hæc urina. *Hipp.* de Cris. art. 18.

A P H. LIII.

DEfectus sedimenti indicat materiæ alibilis seu succi nutritii defectum: ut contingere solet in sanis post longam inediam, immodicos labores, sudorem copiosum &c. vel secundum Veteres viscera aut coctioni imparia, aut fortius coquentia: & secundum nostram sententiam; motum attritùs debilio-rem quàm ut succus nutritius elaborari possit. 2. Motum attritùs validissimum, quò succi omnes summè attenuantur, in salia & olea maximè volatilia resolvuntur, filamenta succi nutritii (ex quibus sedimenta laudabilia potissimùm constare debent) descerpuntur, ita ut imposterum coire & ad fundum secedere nequeant. 3. Strictam sanguinis com-

pagem, arctamque principiorum ejusdem cohaesionem. 4. Materiam morbosam seroso-excrementitiam à viis suis naturalibus aberrantem, abalienatam, aliò versam ac sæpe in partes interiores depulsam. 5. Tubulos renales strictiores. In sanis igitur diu subsistens sæpe denotat imminentis morbi periculum. Sub morbis magnam eorundem portendit cruditatem; crises difficiles & periculosas; vel alias futuras evacuationes, vel suboriturum abscessum.

S C H O L.

Sanis, inquit *Galenus* lib. 1. de cris. Cap. 21. qui multum laborant & pauciori cibo vescuntur sunt urinæ biliosiores sine sedimento.

Urina tenuis & ruffa non subsidens, alba tenuis aquosa; aurea tenuis aquosa; aurea tenuis constans, non turbata, turbida perpetuò nec subsidens, notat in morbis valde acutis coctionem impeditam, cruditatem magnam, crisin difficilem, morbi longitudinem, summum vitæ periculum; sed in acutissimis inflammatoriis ferè certam portendit mortem; denique in acutis moderatis designat longum molestumque morbum, deinde abscessum fore varium, aut metastasim mali variam. *Boerb. instit. Aph. 1016.*

Quemadmodum verò boni ominis signum

num, ait *Frid. Hofman. M. R. T. 3. lect. i. Cap. XII. de iudicio in morbis ex urina §. XVII.*, si urinæ febricitantium crassiores fiunt & sedimentum ponunt : ità contrà quæ in febribus intermittentibus extra paroxysmum nullam exhibent subsidentiam & pellucidæ diu stillant, nec frigoris accessu in fundum quid dejiciunt, peioris sunt notæ. Inprimis crebriori experientiâ compertum habeo, quando in tertiana vel quartana febre, finitô paroxysmô, urina non turbatur & crassamentum rejicit, pessimi esse prælagii, præsertim si ab imperitis Medicis improvidè tractetur iis remediis, quæ motus febriles intempestivè supprimunt & sufflaminant. Non semel enim sed aliquoties hâc ratione in pueris ingruente paroxysmo lethalem epilepticum insultum accessisse vidi : senes autem non facilè convalescunt, sed demum viribus fractis, sub frigore & spasms, nullo succedente calore intereunt. Quod si porro in febribus inflammatoriis, pleuritide, peripneumonia, inflammatione ventriculi, mesenterii, uteri, urina vel tenuis perspicua & purpurei coloris, vel bruno & austero colore imbuta exit, cum spuma, sine omni sedimento, non faustum præbet signum. Antiquissimum hanc in rem *Hippocratis* est testimonium *prænot. §. XI.* ita differentis : *sc*
in

in febris urina fulva est & tenuis, materiam incoctam significat, si vero diuturna fuerit talis, periculum est, ut homo sustinere possit, nisi concocta fuerit. Pariter id etiam perpetuum est, turbidam in febre continua urinam, quæ nec igne, nec quiete clarescit, aut sedimentum ponit, multum periculi minari: malum tamen etiam est indicium, quando in continuis urinæ primis diebus crassescunt, reliquis vero & maxime criticis, tenues & sine sedimento manant.

Rationem verò cur sedimenti defectus ita fit malus vide paragrapho prænotatum proximè subsequente.

Tenuis & biliosa, & vix tenuem ac exiguam subsidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturna est. Hæc autem diutius consequens, aut temporis diuturnitate circa iudicationem trahente, periculò non vacat: Coac. 575.

In hydropicis siccis urinæ stillicidia, mala. Malæ etiam urinæ parvas subsidentias habentes. Ibid. 453.

In tertianis exquisitis & in diariis febribus nubecula sola aut illud in medio pendens ad morbi solutionem sufficit: aliquando verò etiam urinam solùm boni coloris factam esse. *Aetius Tetr. II. serm. I. C. XXX. fol. 125. apud Principes Medicos.*

A P H. LIV.

Copiosiora vero sedimina indicant, reliquiarum succi nutritii, vel succorum excrementitiorum abundantiam. 2. Motum attritus nonnumquam prægressum validiorem. 3. Materiæ morbosæ & excrementitiæ coctionem. Hoc est; laxiorem jam redditam sanguinis compagem; succos excrementitios extricatos, expeditos, ac versus renes copiosius determinatos; vel succos antè abalienatos & devios jam ad proprias sedes reductos suisque singulos secretoriis restitutos. Et 4. denique tubulorum renalium motum tonicum liberum & integrum.

S C H O L.

Disputatur & potissimum apud Veteres, an sedimentum ægrorum sit idem quod sedimentum sanorum; reliquiæ scilicet chyli ultimò elaborati fortè superfluæ & excrementitiæ. (Vide Aph. XXIII.) an verò quid aliud distinctum ab hoc?

Communis ab omni seculo, *Galenii & Avicennæ* sententia est, inquit *Ficinus* fol. 349. sedimentum ægrorum specie esse distinctum à sedimento sanorum, adeoque non esse partem reliquiarum chyli, sed humoris morbifici putridi in venis contenti febrem v. g. facientis jam coctam & maturatam plus minusve

nusve pro ratiōe temporis morbi etiam cum sero expulsam. Quid, inquit *Avicenna*, est sedimentum nisi humor, qui febrem facit, qui jam coctionem est affecutus?

Inficias quidem ire non possumus quin materia morbifica per urinas nonnumquam criticè educatur. Seu potius admittendum est, sedimentum quod in morborum declinatione & solutione apparet aliquando esse portionem succorum excrementitiorum antè in corpore retentorum, qui jam copiosius educantur: adeoque tali in casu sedimentum ægrorum aliud esse quàm sanorum. Nostra tamen fert sententia, sæpius sedimentum, quod in declinatione vel solutione morborum apparet, idem esse specie cum sedimento sanorum: nempe quod tunc apparere incipit cum motus attritus naturalis incipit. redintegrari & restitui.

Sedimentum igitur apparere non est ideò semper bonum, ait *Fienus* fol. 356. quòd sedimentum sit pars humoris putridi concocti, sed quia, quando sedimentum apparet in urina, indicium est, quòd calor natus & facultates naturales incipiant benè habere; utpotè quæ incipiant redire ad statum sanitatis, & ea iterum facere quæ faciunt in sanitate

Conjecturare verò licebit sedimentum esse legitimum, quod conspiciuntur produci, sicuti docuimus Aph. XXI. produci in uri-

na sanorum : si sedimentum , inquam , in
urina antè instar nubis volitaverit aut vi-
tium fuerit fuisse suspensum. Vide *Fienum* fol.
363.

Sed ad Rem. si colorem exquisitè serva-
verit , subsidentiam verò albam & lævem &
æqualem & multam fecerit , sic quidem etiam
signum exquisitum fuerit : plus autem de
humore qui crudus nominatur evacuari de-
monstrat. *Hippocrates.*

Prætereà & in pueris omnibus ferè & per-
fectam ætatem habentibus , qui otiosam vi-
tam degunt aut quòvis aliò modò repleti sunt
satis multam habent subsidentiam Hæc
quoque causa est , ut iis qui ex otio & reple-
tione febricitant , si sanitati restitui debent ,
necessariò plurimùm subsideat : contra iis ,
qui ex inedia & labore rufæ quidem & bi-
liosæ urinæ sunt (solvitur enim morbus
priusquam aliquid subsideat plerumque) suf-
ficit enim in his & nebula alba & suspensio
bona : talis autem est alba & lævis & æqualis :
nam ex ipsis sanis , qui multum laborant &
pauciori cibo vescuntur , sunt urinæ biliosio-
res. *Galenus* lib. 1. de Cris. cap. 12.

Et *Rhases* quoquè memoriæ prodidit ob-
servari in ægris , quòd otiosi & pingues plus
habeant in urinis suis , cum ægrotant , sedi-
menti.

Urina multam subsidentiam habens à men-

tis emotione liberat. Qualis erat *Dexippi. Hippocrates lib. 6. epid. lect. 6. vers. 22.*

Urina multa, alba, stranguriosa cum sedimento copioso alboque critico tempore emissisa, sanat & abscessus tollit. Urina die indice critico copiosior cum sedimento albo vel rubello, copioso levante, notat die critico sanationem fore integrâ crisi. *Boerb. inst. Aph. 1016.*

A P H. LV.

Sedimentum in qualitatibus suis naturalibus, puta in colore, crassitie, forma, vel etiam materia conversum, (ut si fuerit rubrum, flavum, viride, nigrum, vel nimis crassum, aut asperum, divulsam, non acuminatum, sed planum, vel etiam alterius materiae) in genere significat motum attritus depravatam; succos, inquam, malè tritos & tubactos ac aliò quòvis modò perversos ac corruptos; vel saltem insolita, extranea & hæterogenea corpuscula unâ cum urina eliminari.

S C H O L.

Si fuerit urina subrubra & subsidentia ipsius similis & lævis, diuturniorem quidem hæc morbum quam prior significat; sed valde salutarem. *Hipp. prænot. §. XI. vers. 6. Item lib. de cris. vers. 2. Quæ sit illa urina*

prior,

prior, de qua hîc meminit, vide versus immediate præcedentes hîc annotatos.

At subrubra & subsidentiam subrubram habens & lævem, siquidem ante septimum diem prodeat, septima die liberat: post septimam verò tardiùs aut omninò post tempus aliquod diuturnius. Et quæ in quarto die nubeculam subrubram habet, septimò liberat, si reliqua juxta rationem habeant. Coac. art. 575.

Quibus morbi septimâ die judicantur, iis nubeculam rubram urina die quartâ continet, & alia secundùm rationem. Aph. 71. sect. 4.

Pulchrè ad hæc loca commentatur *Duretus*: certa, inquit fol. 513. & cita est crisis ad ægri salutem quam colorata bellè urina denuntiat, habetque hypostasim albam & lævem: sic in subrubra cum pari conjuncta hypostasi multum quidem est securitatis; sed tamen ut ea celeriùs feriviùsve apparet, sic brevioris aut longioris est morbi. Et fol. 514. ait: est quarti diei magna vis ad indicandum & inde septimi magnæ vires ad judicandum, præ omnibus aliis qui sunt de numero dierum criticorum.

Quibus verò biliosæ subsidentia, ab initio verò tenues, acutum morbum significant. Aph 32. sect. 7.

In pleuriticis urina subrubram habens læ-

vem subsidentiam securam judicationem significat. Coac. art. 586.

Nubeculæ, quæ feruntur in urinis albæ, quidem bonæ sunt, nigræ verò malæ. Hipp. lib. prænot. art. 30.

In acutis perniciofa est urina nigram subsidentiam habens & nigra. Coac. 580.

Lethalis est item in pleuriticis brevi præfina, nigram subsidentiam habens aut furfuraceam. Ibidem art. 581.

At in febribus erroneis nigræ nubeculæ quartanam indicant. Ibidem 582.

In tertianis cum horrore veluti nubeculæ nigræ horroris inconstantis indicia sunt. Coac. 584.

Nubeculæ in urinis albæ quidem & infernè commodæ sunt. Rubicundæ verò & nigræ & lividæ difficiles sunt. Coac. 577.

Periculosa est quæ ex compactis quibusdam innatantibus subsidentiam habet sublividam limofam. Coac. art. 578.

Sedimentum metum quoque adfert finistri exitûs ipsò locò, quem occupat, & suâ divulsione.

Periculosa est quæ ex subsidentia divellitur. Coac. 578.

Urina in febre habens densitatem divulsam recidivam aut sudorem significat. Coac. 593.

Quodnam dicatur sedimentum divulsum

tum addisci potest ex Icholio aph. XXIV.

Sunt hæ urinæ, inquit *Duretus* in hunc locum fol. 541., recidivis crebræ; ab inchoata crisi, cujus perfectio sperari nequit cum tali urina. Tum inde fudor expressus finem non adfert morbi, nec ejus remissionem: quia est soboles oppressionis.

Quibuscumque disparatæ urinæ sunt, his vehemens turbatio in corpore est. *Hippocrat.* sect. 7. aph. 33.

Pleuriticis Urina cruenta, caliginosa cum subsidentia varia indiscreta lethalis est pleuricumque in quatuordecim diebus. *Coac.* 581.

Si id quod subsidet discerptum floccorum instar per ambitum liquoris dispersum est, prodit id catharros & morbos ex lymphæ vitio oriundos secundum *Walsmid.*

Non tamen si etiam mediocriter crassa fuerit & breve quidquam quod subsideat habuerit, jam cocta erit. Si enim vel farinæ hordei crassiori vel squammis vel fufuribus similes subsidentiam habuerint, vel nigras vel virides vel lividas vel fætidas; præter id quod quæcumque tales sint, cruditatem habent, etiam aliquæ sunt perniciosæ; nam farinæ hordiaceæ crassiori similes duarum sunt dispositionum indicia, grandis scilicet colliquationis, & caliditatis æstuosæ, quæ sanguinem adurit. At quæ squammas repræsentant, sunt vasorum partes superficia-

les, quæ scilicet omnino resolyuntur & colliquantur. *Galen. lib. 1. cap. 12. de crisibus.*

Conformis fere est medicorum recentiorum opinio, qui statuunt sedimenta squammosa, furfuracea indicare prægressum motum attritûs vehementissimum, vasa laxa, vasculorum attritionem, debilitatem, destructionem &c. A motu enim illo attritionis vehementissimo fibrillæ sanguinis, seu filamenta succi nutriticii disrumpuntur ac in partes globulares effinguntur.

Juvat hic ex *Actuario* describere quæ dicantur hypostasés orobæ, furfuræ &c.

Orobus inter legumina globosus est & rubeus. Hinc urina *Oroboides*, quòd contenta hisce similia appareant.

Furfuræ hypostasés sunt quæ videntur similes furfuri bene moliti tritici.

Lamineæ similes sunt laminis, sed non per longitudinem (hæc enim potius videntur dissimiles) sed similes sunt specie. Laminas vero novimus appellatas esse, quæ & longitudinem & latitudinem habent, non attentâ latitudine.

Alia est hypostasis, quæ accepit nomen à *Simila*. Similas novimus omnes vocatas esse, quæ ex malè molito frumento hordeove videntur furfures. Quæ namque furfuribus sunt pleniora, hæc simillæ vocantur, non ut furfures sed ut tripliciter spaciata. *Actuarius* de urinar different Cap. XV. fol. 51.

Sed ad rem. Quibuscumque febricitantibus in urinis subsidentia crassiores farinae partes referentes fiunt, longum morbum significant. *Hipp. sect. 7. aph. 31.*

At subsidentia in urinis crassiores farinae partes referentes pravæ sunt. His autem peiores sunt laminosæ. Albæ verò & tenues valde malæ sunt. Verùm his deteriores sunt furfuraceæ. *Lib. prænot. art. 29. §. XI. vers. 8. Vide Heurnium fol. 146.*

Urina alba aquosa, subsidentiam crassas farinae partes referentem, fulvam habens dolorem & periculum significat: & quæ cum virore pallida est fulvam crassas farinae partes referentem subsidentiam habens tempus & periculum significat. *Coac. 586. Vide Duret. 537.*

Docet equidem experientia urinam rubram, in qua subsidet lateri rubro trito simile sedimentum prodere morbos diuturnos, ut scorbutum, futuram atrophiam, hydrophem, febres intermittentes &c.

Tale imprimis sedimentum rubrum farinae simile scorbutum lymphamque depravatam indicat secundum *Hofmannum*.

Mæbius verò docet rubrum sedimentum instar boli armenæ in febribus vel scorbuto ab adusto sanguine provenire.

Ut ut sit, sedimentum tale lateritium sæpè effectus est criseos particularis & febribus
inter-

intermittentibus proprium, ut docuimus
APH. XLVI.

Elementorum *Pitcarinii* author asserit, hoc sedimentum æquè esse proprium febre intermittente laborantibus, ac album læve & æquale bene valentibus.

Quamquam multa arte, inquit *Morton* c. 4. de febribus fol. 47. genium suum aliquando dissimulent febres intermittentes, certò certius tamen ex urina (quæ jam multum tincta est, contentis saturatur & sedimentum præcipitat colore plus minùs lateritiô, ut verè intermittentibus ferè semper fit) deprehendi & cognosci potest.

Hic autem commemorare libet, inquit *Sydenham* in Epistola prima responsoria, quòd sub primos hujus constitutionis annos symptoma quoddam insigne febribus intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum paroxysmi non cum rigore & horrore, quas postea febris excipit, invadebant, sed æger iisdem planè symptomatis tentabatur, ac si apoplexia vera laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcumque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa febris caput impetens, ut ex aliis signis, ità ex colore urinæ satis liquebat; quæ in intermittentibus ut plurimum rubore saturato exstat, qualis cernitur in urina eorum qui ictero laborant, etsi non adeo intensè rubet, & pariter sedimentum
deponit

deponit pulverem laterum ferè referens.

Quæ sputo similes subsidentias aut limo-
fas habet rigorem indicat. *Hippocrates Coac.*

582

Quibus in urina arenosa subsident his ve-
fica calculo laborat. sect. 4. Aph. 79.

An arenulæ in renibus generatæ in ma-
tula factæ sint inde constat, inquit *Walaus*
fol. 81. si lineamento impositæ adhæreant,
sunt in corpore generatæ, si verò non ad-
hæreant, coagulatae sunt in matula.

Suprà quoque cum de analysi urinæ na-
turalis actum fuit, ait *F. Hofmannus M. R.*
Tom. 3. sect. 1. C. 13. §. 23., mentio fa-
cta est, quòd sal acidum cum alcali, sive
fixo mixtum sive neutrum sive tartariforme
ordinarium sit urinæ ingrediens, quod du-
bio procul ab excessivo acido per alimenta
ingesto & in sanguine contento oritur. Hoc
autem sale tartareo si urinæ nimium refertæ
sint, quòd cognoscitur, quandò matulæ pa-
rietes & fundus copioso tartaro incrustan-
tur, indicium est dispositionis ad calculum
renum & vesicæ. Majoris periculi est, ubi
crassum, rubrum & friabile sabulum, mox
emissâ urinâ, fundum petit, quippe quod
morbum nephriticum adesse plane evincit.
Vide Autorem.

Arenulas, inquit *Etmuller* institutionum
semeiotices Cap. 2. fol. 59., sæpe cum uri-

na

na excerni notum est, sed bene est observanda earum varietas. Veræ enim arenæ *Dura & tactui resistentes*, nec friabiles calculi sunt prodromi. Sæpe autem cum urina excernuntur arenosa: hæc ubi paululum steterit, lateribus vasis se affigunt arenulæ, vel sabulum rubrum & copiosum idque facilè friabile; & hoc scorbuticis ferè proprium videtur & quasi ejus infallibile signum est. Vide *Hoffer. Hercul. Med. pag. 180. Horstium* manu duct. ad *Med. pag. 191. Eugalenum* de scorbut. fol. 213. Quæ scorbuti suspicio eò magis confirmatur, si supernatet urinæ crusta quædam quasi pinguis vel oleosa.

In scorbuticis, inquit hic autor, urinæ non numquam rubrò quòdam sedimentò furfuraceò & rotundò subsident, quod Medici aliqui perperam calculi recrementum putant: cum manifestè inter se differant hæc sanguinis recrementa ab arenosis corporibus, si *Matheo de Gradibus* celebri olim Medico credimus, qui hanc ponit differentiam, quòd ista sanguinis recrementa mollia sint & digitis cedentia, calculi verò dura & renitentia.

Crassior pituita instar mucii narium matulæ fundo inhærescens cum dolore emiccta, vesicæ calculum aut cervicis sordidum ulcus significat. *Fernelius* fol. 236.

Quando

Quandò cum urina mucus multus, spissus, mucidus, turbulentus, tenax & confusi coloris excernitur, qui mox post evacuationem decidit; aut quandò spissior semifurfuracea & squammosa substantia in urina conspicitur, tunc labes quædam vesicæ ulcerosa præsumenda est; quæ tunc tantò magis affligit, quò copiosius hæc materia excernitur. *Albertus semeiologiæ fol. 62.*

Urina, inquit *Boerhaave* institut. Aph. 1015. pallida, tenuis cum sedimento mucoso, tenaci fassamenta putrida spirans fere semper notat calculum vesicæ.

Si ergo cum urina excernatur quantitas non minima materiæ cujusdam mucosæ, viscidæ summè tenacis ac glutinosæ, quæ postquam urina aliquandiu quievit, residens in fundo matulæ aut vitri ouroscoopi ei tam firmiter agglutinetur ac tenaciter adhæreat, ut nec post urinæ effusionem vehementi concussione excuti valeat, *Riverius* præxeos suæ libri fol. 422. docet, hanc materiam prædictis conditionibus stipatam semper & certissimè indicare calculi vesicæ præsentiam. Hoc usus, inquit, nos docuit quod à nullo authore hæctenus est animadversum.

Quin ipse in calculo & ulcere vesicæ, inquit *Hofmannus* locò mox citatò, sæpius lotium tam tenax vidi, ut instar albuminis ovi cohæserit, nec guttatim aut per vices potuerit

potuerit effundi, sed inclinatâ matulâ, omne simul massæ instar elapsum sit. Eamdem quoque in rem facit notabilis observatio in M. N. C. Dec. 3. An. 8. Obs. 11 consignata, de urina crassa glutinosa, quæ ad ulnæ longitudinem potuit extendi, & filtro imposta ne guttulam transmisit.

Mucosum tamen, inquit *Bonetus* Medicinæ septentrionalis Tom. 2. fol. 714, urinæ contentum non soli, nec omni renum aut vesicæ ulceri convenit, adeoque etiam ex superioribus partibus derivatur. Experientia enim contrarium docet. Ita *Sennertus* vidit ejusmodi sedimentum tenax & mucosum renibus & vesicâ illæsis. Idem bis observavit *Prevotius*. Primum in Domino *Petro Genaro* Presbytero, qui ante sexennium suæ valetudinis causâ *Patavium* accessit, postquam triennium ischuria laborasset cum urinæ ardore & summa difficultate ac gravitatis sensu in vesica veluti plumbei ponderis ut non nisi cruribus elatis meiet. Sedimenti mucosi ea erat tenacitas ut à fenestris cubiculi in alto siti ad terram continuè pertingeret. Id quotidie ad libras tres prodit, certò argumentò non fuisse à renibus aut vesica, cum tandem eæ partes à tanta excrementi copia colliquatæ fuissent. Hic tandem urinæ suppressione *Patavii* sublatus. In ejus cadavere nihil præter naturale inventum,

præter

præter mucum in renibus ureteribus & vesica. Alteram observationem vide sis locô prænotatô.

Quibus in urina crassa existente furfuracea simul minguntur, his vesica scabie laborat. Sect. 4 Aph. 77.

Vera tum adest illius desquamatio, quâ detrita illius substantia intereâ adunata malè eò appellens, aut assimulata minùs nutritiâ lymphâ in squamulas aut furfures secedit. *Hecquet in Aph. Hippocratis.*

Quibus in urina crassa existente, carunculæ parvæ ac veluti pili unâ exeunt, his de renibus excernitur. *Hipp sect. 4. Aph. 76.*

Qui sponte sanguinem meiunt iis à renibus venæ ruptionem significat. Sect. 4. Aph. 78.

Si quis sanguinem mingit & grumos & stranguriam habeat, & dolor incidat ad hypogastrium & perinæum, partes circa vesicam laborant. *Ibidem Aph. 80.*

Nota quòd micturiendo reddatur qui à vesica venit aut partibus adjacentibus sanguis: Deindè qui à vesicæ parietibus venit paucior est & dolore sævior, acrimoniâ pungens, rosione lancinans, locorum urinæ vitia prodens aut promens offensas. *Hecquet. in Aph. Hippocratis.*

Febriles in dorsum distensiones, urinæ genituræ similes solvunt. *Hippocrates Coac. art. 363.* Quibus-

Quibuscumque arenosa aut tofi in urinis subfident, his initio tubercula circa crassam venam enata sunt, & suppurata: postea verò tuberculis non citò effractis, tofi ex pure coaliti sunt, qui per venam foras exprimuntur unà cum urina in vesicam. Quibuscumque verò cruentæ urinæ sunt his venæ laborant. Quibuscumque autem in urina crassa existente carunculæ parvæ capilliformes simul prodeunt, eas à renibus prodire nosse oportet, & ab arthriticis. Quibus vero pura urina est, & aliàs atque aliàs velut furfures in urina innatant, horum vesica scabiosa existit. *Hipp. de natura humana, Art. 86. & 87. §. 26.*

A P H. LVI.

INter aliena urinarum contenta oleum & pinguedo enumerantur. Pingue in urinis, si corpus integrum se tueatur, plethorici habitûs indeque redundantis nutritii succi ut ut cocti laudabiliter signum est. Si verò emacrescat corpus, colliquationis fit indicium. *Hecquet in Aphorismis Hippocratis ad mentem ipsius expositis. Comment. in Aph. 35. sect. 7.*

S C H O L.

Pinguis apparens urina inquit *Boerhaave. Instit. Aph. 1010.*, plerumquè gerit arenulas

las minimas viscidô quôdam nexas, & sic effingentes speciem membranulæ oleosæ; tum notat abundantiam terræ & salis hebetioris in sanquine; præfagit hinc scorbutum, calculos, & similia. Et aph sequenti. Urina autem verè pinguis & oleosa varia certè, si observaretur unquam, notaret. Vasa attrita per majorem motum, hinc soluta, cruori mixta & cum urina excreta pinguis 2. Humores acres: & ideo minabitur pthifim & atrophiam.

Nonnumquam redduntur urinæ copiosa materiâ pingui imbutæ sive oleosæ ait *Hoffmannus* M. R. T. 3. sect. 1. cap. 31. de judicio in morbis ex urina §. 22. quæ sine strepitu mittuntur, in superficie cutem variegati maximè cærulei plerumque coloris exhibent, ac vitri urinalis parietibus tam firmiter adhærescunt, ut non nisi lixivioso liquore detergi possint. Origo harum procul dubio calori interno nimio ipsam pinguedinem colliquanti tribuenda, quæ liquefacta & postea in sanguinem recepta sese miscet cum sanquine & sero, ac humore falso muriatico demum dissoluta, per renum colatorium in urinam defertur. Annotavit *Sylvius* exemplum feminæ juvenulæ, cujus urinæ tam copiosa innatavit pinguedo, ut in perfrigeratæ superficie butyri instar aut olei frigidi concreti comparuerit. Et memorabilis

rabilis quoque est *Fernelii lib. III. cap. 2. de urina* historia, de bibulo quodam optimi corporis habitûs, qui diebus circiter octo, ex ingenti corporis mole ad summam gracilitatem, citrà ullam morbi vim, traductus est. Potissimùm tamen tales pinguiusculæ urinæ in consumptione corporis, atrophîâ, phthisi, hecticâ observantur; quinimmò in omnibus febribus, urinæ, quando profluunt crassioris substantiæ, multum pinguedinis secum evahunt, quæ eò copiosior est & diutius durat, quò corpus est pinguius.

Non conveniunt Authores qualis sit urina oleaginosa. *Galenus* tertiô epidemiorum refert urinam oleaginosam quibusdam dici, cui innatat pinguedo, quæ mala est, quia colliquationem significat. Aliæ oleaginosæ dicuntur, quæ colore & consistentiâ oleo sunt similes, quas refert *Galenus* se vidisse nullô ægri detrimentô, imò cum coctionis signis redditas; quas tandem statuit non esse revera oleosas, cum pingues non sint, nec periculum portendant. Aliæ autem urinæ, quæ propriè sunt oleaginosæ, pingues sunt olei instar, fiuntque ex colliquatione adipis aut carnis, & ideò indicant fervorem maximum carnes colliquantem vel totius corporis vel renum.

Et sanè, inquit *Primerosius* apud *Bonetum* in *Thesauri Medico-practici* tom. 1. fol. 39.

etsi heclicas plurimas haecenus viderim, huiusmodi tamen urinam pinguem numquam observavi, quæ in aliis quam pluribus affectibus sese mihi obtulit, qui tamen ab heclica febre erant longè alienissimi. Arabes quidem docuerunt in heclica urinas excerni pingues & oleaginosas. In principio tamen quidem vix à naturali statu diversa est, quia calor extraneus non multum naturæ limites excessit; in secundo verò gradu urinæ sunt pingues & instar telæ aranæ, adeps innatat liquori; in tertia verò urinæ sunt oleaginosæ.

Pulchrè hæc discutit *Cardanus* commentans in Aphorismum *Hippocratis* 35. sect. 7. *Actuarius* meminit, inquit, trium urinarum, quæ sunt in suprema superficie pingues. Prima quæ habet velut telam aranæ continuam sed virgulis quibusdam crassioribus rectis distinctam, ut etiam sunt telæ araneæ. Hanc, tantum abest, ut non viderim, ut singulis diebus in urina mea jam quadraginta annis sine ulla noxa, tum in aliis pluribus videam. Fitque cum tenuis est ex quodam humido admodum tenui colliquato, pingui tamen, ut nunc docebo. Secunda est, in qua apparent & in medio & in circulo ut olei puncta & granula, aliquando plura, aliquando pauca: aliquando majora vel minora, & splendent & sunt coloris au-

rei ut oleum : diceret olei pauculum infusum. Sed oleum infusum supernatat & diffunditur, hoc in granula colligitur & non supernatat, nisi media & superiore parte. Hoc bis vidi, nec in quibus morbis satis memini. Est tamen res rara & mira. Tertia est cum colligitur quod à græcis vocatur *γραιῶν* & est ut crustula pinguedinis velut in lebetibus cum jus concrevit à frigore. Et hoc sæpe vidi & in magnis colliquationibus hecticarum. Est tamen advertendum, quòd in his quæ conturbantur & concrevunt, quia refrigerantur, non solum in suprema superficie, sed in tota urina & urceo adhærens apparet hujusmodi tela crassa pinguis sine ulla significatione hecticæ : si tamen contingat sine concretionem urinæ, vidi non apparere nisi in colliquantibus febribus. Ergo de hoc intelligenda sunt verba *Hippocratis* in prognosticis non de prima, cum dixit : si pingue desuper natans araneorum speciem referat, damnandum est, significat enim consumptionem. Unde *Galenus* in comment : quale pinguioribus jusculis refrigerantibus supernatat, vocata à multis crustula, tale in urina ex consumptione existit. Indè admonet nos, ut caveamus ne vesicæ vitio decipiamur. Manifestum est ergo, non de telis illis tenuissimis intelligendum *Hippocratem*, quæ forsan in vesica fieri consueverunt, sed de

de pinguedine concreta. Quartum genus urinae pinguis est, cum substantia talis est: nec est perspicua, sed juri similis. Et hoc sæpius vidi in heceticis & pthificis, in quibus quamvis nihil supernataret, proximi tamen erant morti. Et est quasi deterior urina omnibus. Assuesce igitur videre jusculum in vitro, ut etiam hujusmodi urinas deprehendas. Urinarum autem oleacearum *Actuarius* in primo de judiciis urinarum cap. 19. tres facit species: quæ olei speciem refert, quæ similis est oleo colore; & quæ ipsâ substantiâ. Quæ oleo similis est colore, tantum in principio febrium colliquantium accidit: quæ splendorem refert olei, ac plenè colorem in incremento: quæ verò oleo prorsus assimilatur & ideo, ut dixi, minùs perspicua est, hæc in vigore talium febrium mingitur. Et singulæ harum specierum etiam renum vitio contingere possunt. Tunc repentina fit ad illas mutatio, & cum calore ac dolore & renum lassitudine. At si ex febre, sensim & sine renum læsione ulla. Hactenus *Cardanus*. Tom. 8. fol. 556.

Hæc sufficiant ut facilius intelligantur quæ *Hippocrates* de urinis oleaginis memoriam prodidit.

Quibus autem pingue est & confertum quod supernatat, his affectiones nephriticas & acutas significat. *Hippocrates* Aph. 35. sect. 7.

Sensus est : si urina sit oleosa, seu potiùs, si ejus superficies tecta sit crustâ adiposâ seu pinguedinis. Si reddatur confertim, hoc est cum copiosa pinguedine in magna quantitate & brevi tempore, affectiones nephriticas easque acutas significat.

At quæ emittitur urina pinguedinem habens in subsidentia, febrim significat. Coac. 582.

Mala est quæ ante rigorem oleosa mingitur. Ibidem art. 579.

Celerem febris demissionem significat ea, quæ ex indiscreta pinguedinem quamdam habens, exaquescit. Coac. art. 575.

Lib. 3. epid. sect. 3. *Parius* ægrotus 1. febre detentus continuâ, & ut videbatur acutâ, sexto die minxit oleosam, & obiit centesimo & vigesimo die.

Sed & pinguedines supernè instantes araneorum similes damnare oportet, sunt enim colliquationis signa. *Hip* prognost. Art. 35.

Quæ aranei telis similes subsidentias habet, colliquationem indicat.

De bullis superstantibus vide Aphorismum 34. sect. 7 & *Hollerii* explicationes.

De corona vero *Martinii* Anatomiam urinæ fol. 222.

A P H. LVII.

URinarum contenta, utcumquè materiâ & aliis qualitatibus videantur esse bona, peccant tamen aliis etiam nonnumquam modis; puta si non appareant certò ordine, debitò locò, constanter ac determinatò tempore.

Indicant autem hæc vitia motum attritûs præposterum, variûm, mutabilem, non satis sibi constantem, infidum, infidiosum ac minùs tutum, communiterque erraticos paroxyfinos.

S C H O L.

Constantis est experientiæ bonum esse signum, dum tempore morbi in urinis antè tenuibus primò ante omnia apparet nubecula; vel, quod præstat, suspensum, cum ordinariè hanc subsequatur quantociùs hypostasis; quo in casu ægri salus prædici potest. Sin verò in morbis hæc contentorum series ità se non habeat, ut v. g. dum priùs sedimentum mox nubecula, inde suspensiones, inde iterum nubecula ac rursus sedimentum, cui succedant suspensiones vel quæcumque alia perversi ordinis, tum rem semper in ancipiti versari judicandum est. Similiter nubecula sub initium apparens, inde evanescens, nullis aliis contentorum succedentibus,

contumacem morbum atque periculosum indicabit.

Considerare verò convenit, inquit *Hippocrates* prænot. art. 35. § 12., in urinis, in quibus nubeculæ sunt an supernæ aut infernæ sunt : & quales habeant colores. Et quæ quidem deorsum feruntur cum coloribus relatis eas bonas esse putare ac laudare, quæ verò sursum feruntur cum coloribus relatis malas esse & tales damnare.

Hoc verò etiàm in subsidentibus contemplari oportet, si non modò alba sint & levia, sed si omninò æqualia, & quia in nulla parte divulsa sint, & quia omni tempore talia sint. Nam si alternatim mingatur pura in subsidentibus, semicoctum esse morbum ostendit. De hisce igitur omnibus admirabilis *Hippocrates* primus omnium, quos scimus, optimè docuit. *Galenus* lib. 1. de cris. c. 12.

Urina autem optima est, ait *Hippocrates* de cris. art. 3., quæ habet albissimam subsidentiam & levem & æqualem per totum tempus donec judicatus fuerit morbus. Significat enim securum ac brevem fore morbum.

Si intermiserit (sedimentum) & aliquandò quidem pura mingatur, aliquandò verò subsidet album ac læve, diuturnior fit morbus & minùs securus. *Hippocrates* prognost. art. 29.

Secur-

Secundum locum, inquit *Heurnius* in commentatione super hunc locum, habet ea urina, quæ non perseverantem bonam hypostasim gerit.

Urina si quandoque pura miçta fuerit, quandoque subsidentiam lævem & albam habens, diurnæ tales sunt, & minùs securæ quàm optima urina. *Hippocrates* de cris. art. 21.

Urina bonam habens subsidentiam, repente non habens, dolorem (alii dicunt laborem) & mutationem significat. Coac. 585.

In febre aliàs aliarum urinarum miçtiones morbum producant. Coac. 595.

In febribus si mutationes habeat urina, diurnitatem temporis significat. Et necesse est ægrotum mutari & ad deteriora & ad alteram partem. *Hippocrates* de cris. art. 22.

Si mutationes habent urinæ temporis diurnitatem significant: & necesse est ut morbus & ad deterius & ad melius, inæquâlitatem permutet. Cæterùm inconstantes febres finire oportet, donec constiterint. *Hippocrates* de vict. acut. art. 40. §. 46. vers. 4.

Notat, *Avicenna* c. 3. doct. 3. 2. prim., quod signa mala in urina debeant esse permanentia.

Et *Galenus* 2. præfag. 9. com. 26. docet hæc verba loquendo de optima urina: si inter coctas urinas nulla cruda incidit, ea optima est.

Concoctiones urinarum paulatim maturascentes, si in iudicatoriis diebus concoctæ fuerint, morbum solvunt. *Hippocrates* de cris. art. 14.

Urinæ quæ derepente citra rationem paulatim (hoc est dum illa coctio est exigui temporis. Id enim significat *επολιγον.*) concoquuntur malæ sunt : & in summa quæ citra rationem matura est in morbo acuto mala est. Coac. art. 579. Vid. *Duret.* fol. 520.

Urinæ quæ in his qui juxta aures abscessus habent, citò & modicè (hoc est paulatim) concoquuntur, malæ sunt. *Hippocrates.* prædictor. lib. 1. art. 153.

Ad quam sententiam, inquit *Duretus* in Coacas fol. 520., *Galenus* hæc fuit logica observatio : Quod in hac oratione dictum fuit particulatim universali subjacet huic sententiæ : quòd scilicet quovis in morbo quæ citò & paulisper coctæ sunt urinæ sinistri aliquid præ se ferant.

At peripneumonice perniciosa est, quæ in principio quidem cocta est, post quartum verò diem attenuatur. Coac. 580.

Monendi autem hic estis ut quæcumque de hypostasi dicta sunt, eadem de enæoremate & nube dicta reputetis. Situ enim, inquit *Theophilus* 113. hæc solummodò differunt, adeo ut ex loco nihil amplius colligamus quàm significatorum mensuras.

Liceat

Liceat quoquè coronidis locò duas *Hippocratis* sententias, quamvis ad rem non spectantes, quòd alibi aptè inferi nequeant, hìc apponere.

Quibus urina clandestinè elabitur ad pudendum, exolvuntur desperati. Coac. art. 474.

Urinæ quæ minguntur à non recordantibus nec commonefactis perniciosæ. Nùm his minguntur velut si subsidentiam conturbasses? *Hippoc. Prorrhetic. seu prædictor. lib. I. art. 29.*

A P H. LVIII.

UT vero ouroscopus ouromantesque secundùm jam traditam doctrinam rectè ex urina judicet, oportet ut sequentes observet cautiones ac regulas.

A P H. LIX.

Nemo ex sola lotii inspectione iudicium ferat, multò minùs medicinam faciat.

S C H O L.

Nemo ergò ex urina dumtaxat conjiciat, neque umquam, nisi præsentè ægrò vel patèfactâ per litteras aut nuntium morbi historîâ, aliquid de morbi natura & exitu prædicat aut remedia præscribat.

Incertam & plerumque dubiam mercedem refert, qui periclitatione medicos tamquam *Vates* augurari coget. Consultor verò prudens & fidelis sani consilii fructum percipiet,

cipiet. *Fernelius* fol. 241. *Malum enim consilium consultori pessimum, ut est. in proverbio.* Huc etiam collimant verba celebris *Wedelii*: præstat ex urina judicare interrogando, quàm decidendo. Vide ejus *Theor. Med. part. 3. sect. 2. n. 55.*

A P H. LX.

URina potiùs in ædibus infirmi, quàm peregrè allata à Medico conspiciatur.

A P H. LXI.

OUromantes numquàm non accuratè inquirent in rationes ætatis, sexûs, temperamenti ejus cujus urinam inspicit; consideretque constitutionem & anni & temporum, vitæ genus, rerumque non naturalium usum; morbi deindè tam prægressa quàm præsentia, & denique adhibitorum medicamentorum naturam perpendat. In summa noscat discernere singulares circumstantias secundum quas urina immutari & variare solet.

A P H. LXII.

CUm igitur variant urinæ secundum diversitatem prænotatorum, necesse est Medico ex urina judicanti cognitæ habere singulas & diversas constitutiones & variationes in urina induci solitas à singulis eorum.

S C H O L.

Noscat ergò imprimis oportet quæ & qualis

His urina propria fit singulis ætatibus, quomodò variet eadem secundùm sexûs differentiam. Viro bonæ temperiei ac in florida ætate constituto urina esse solet qualem docuimus (Aph. 25.) optimam esse; nempe quæ subfulva sit aut subflava, ut ait *Aetius* Tetr. 11. serm. 1. C. XXVIII. de urinarum notis, & moderatè crassâ, & talis manens; colore qualis miçta fuit, & levem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tempore: copiam verò, potûs ratione. Non enim alteri cuiquam talis obtigerit.

Mulieris verò urina substantiâ apertè crassiuscula est, neque ut viri pura & pellucida, sed aliquantùm turbida & multis innatantibus impura: quorum proportionie hypostasis copiosior quàm viris, crassior & albior. Mulieris, urina, inquit *Walens* instit. libro 2. cap. 6. de urinis, crassior; & aliquid continuò fluit per ejus urinam, ut ferè atomi in sole: non debet ad candelam, sed de die videri. Color deindè ex albo livescens non modò cruditatis sed sexûs præcipuè index. Qui sæpe, inquit *Fernelius* fol. 230. & sedulò maris & foeminæ urinas inter se contulerit, eas tandem internoscet oculorum consuetudine.

Infantum & puerorum urina albior quidem, sed crassior & copiosiore sedimento, quàm ætate florentium. *Fernel.* De urin. C. 10.

Senum alba tenuis, hypostasi pauca, cruditatis

ditatis & imbecillæ concoctionis nuntia. Idem docuit *Actuarius* de urinar. judic. c. 5. fol. 59.

Urinæ impuberum crassiores sunt, senum verò aquosæ & dilutæ. *Helmontius* de Lithiasi cap. 4. mihi fol. 680.

Dubitant plures num ex urina possit dignosci an mulier utero gerat? Nec immeritò.

Potest dignosci urina gravidæ, inquit tamen *Walaus* institutionum lib. 2. cap. 6. de urinis, à non gravida (verum non quando ægrotat mulier & habet sedimentum contra naturam, sed quando non ægrotat & habet sedimentum naturale) sedimentum gravidæ est instar carptæ lanæ & sunt parvæ particulæ paulò minùs quàm dimidium pisi; & magis candicat quàm ordinarium sedimentum: sed carptæ lanæ proprii sedimenti sunt majores particulæ & filiosiores.

Summa cautela opus est, inquit *Rosinus Lentilius* in miscellaneis medico-practicis, §. Circa inspectionem urinæ monita quædam. Fol. 331. in pronuntiando de puellarum urinis quæ mensium obstructionem causantur, siquidem & Expertissimis Medicis aliquando turpiter imponant. Ego quidem hætenus vix errare consuevi, si urina puellæ fuerit sanorum planè similis, at cum *eneoremate*, instar *Lanæ Carptæ*, divulso, ipsa vultu roseo prædita, non difficulter anhelans, non laffa, probe appetens &c. *Mensium* tamen
suppres-

suppressione laborans, eam gravidam suspicando, accedentibus imprimis causis quibusdam moralibus, & quæstiunculis captiosis semetipsas instar soricum haut difficulter produunt.

Horum exemplò minimè arduum sit conijcere, qualis esse debeat uniuscujusque temperamenti, & quantum ab optima quæque distet. Itaque cujuscumque urinam propositam, ex sexu, temperamento, & ex ætate conjiciendum & æstimandum est, qualisnam ea debeat esse naturalis: ut si quando offeratur alia, recordatione illius planum sit & in promptu, eam præter naturam sit, quantumque à naturali absit. *Fernelius* de urin. Cap. 10.

Antequam ex urina judicetur, æstimandum quod quis vitæ genus paulò antè sit secutus. Nam exercitatio vehemens, vigilia, animi excandescencia, inedia, calidiorum ciborum esus urinas coloratiores reddunt ac tantum non inflammant cum paucis contentis. Quemadmodum & aër vel à regione, vel ab æstate, vel ab alia quacumque causa exæstuans. Contrà verò otium, somnus nimius ac profundus, inertia, crapula, frigidiorum ciborum esus albas crassas urinas contentaque multa atque cruda proferunt: quemadmodum & aër vel à regione vel ex Hyeme vel quavis ex causa frigidior. *Fernel.*

De urinarum varietate secundum anni tempora

pora vide *Actuar.* lib. 1. de urin. judic. fol. 60. cap. 8.

Qui plus quàm par est laborant ac se exercent iis urina subflava, atque etiam ad flavum colorem accedens, apparet; hypostasis quoque his parva atque tenuis subsidet, cujus quoque colorem contingit alterari. Quin imo in urina ejusmodi hominum interdum innatare apparet liquamen &c.

Eorum vero, qui in otio & quiete vitam agunt, urinæ ad albedinem vergere spectantur, in quibus hypostasis & major & crassior & asperior subsidet. *Actuar.* de urinarum jud. lib. 1. Cap. 7. fol. 59.

Sine horum animadversione parum firma futura sunt de urinis judicia, nec quæ sanorum, ab iis quæ ægrotantium sunt, facile queunt internosci.

Inquirere tamen potissimùm oportet in victûs rationem, examinandumque sedulò semper est, num is, cujus urina inspicienda est, usus fuerit vel cibo vel potu vel medicamentis vi quâdam singulari lotium immutandi præditis. Urina, inquit *Hippocrates*, concolor cibo & potui, & qualis intûs est humidi colliquatio. Lib. 6. epid. sect. 5. vers. 14.

Potus immoderatio præsertim aquæ aut vini albi tenuis copiosiore urinam profundit, nec partium nec humorum affectiones

nec

nec qualitates expressas exquisitè refert. Urina deinde cibi & potus colorem subinde refert, interdum & odorem. Namque experientia docuit Rhabarbarum, Crocum; Rad. Curcumæ flavum; pulpam Cassiæ nigrum; falsamenta atrum; olera viridem seu prasinum; Betam vinaque rubra rubrum suum colorem, & graveolentia, ut Allium, Terebintinam odorem suum urinæ impertivisse: quin imò usu rerum calidarum & fumô induratarum colorem urinæ intendi, & usu Thurionum Asparagi & aliorum urinam non numquam turbulentam fieri, quamvis corpus fuerit integrum. *Barchusen collect. Medicin. pract. cap. 7. de excrementis §. 18.*

Quid? Quod summa contingat mutatio à sola urinæ excretionem, quæ citius vel tardius fit à pastu. Vide Schol. Aph. XXV.

Quàm plurimum denique confert ad ouromantiam reddendam certiore accuratius attendere an urinæ oblatae præsens alteratio à medicamentis ingestis accesserit an verò ab ipso morbi statu pendeat?

A P H. LXIII.

NImium ne confidito urinæ neglectis aliis signis: enim verò antequam ex urina iudicium feratur alterum alteri prius comparandum est signum.

S C H O L.

Si fatendum sit id, quod res est: iudicium

cium quod ex inspecto lotio formari solet conjecturam habet ut summum & rarò probabilem; ordinariè autem incertam prorsus & fallacem, nisi & aliorum signorum accedat consideratio. Præterquam enim quòd urina à levissimis circumstantiis mutabilis facilè fallat; cum etiam variet & diversimodè sit constituta secundùm diversitatem temperiei, habitûs &c. uniuscujusque hominis, ut certum aliquod ex ea sola posset ferri judicium oporteret ferè, ut Medicus notam haberet uniuscujusque subjecti urinæ peculiarem habitudinem & constitutionem.

A P H. LXIV.

QUamvis multum tribuendum sit veterum & potissimùm *Hippocratis* de urina experièntiis & observationibus, ne tamen credito, eas semper in omnibus conformes futuras cùm propriis vel nostratium Medicorum experièntiis: adeoque cave illas promiscuè confundere. Differunt enim excreta quoad colorem, consistentiam, contenta, ratione nationum, regionis, cœli constitutionis &c.

A P H. LXV.

SUNT quædam etiam alia, leviora quidem, quæ tamen ab uroscopis negligi non possunt, observanda, ut omni cum prudentia & quâ fieri potest certitudine, ex urina judicium feratur.

Urina

Urina ergo imprimis, quæ inspicitur, sanguinis fit non potûs. (Vid. Aph. VII.) Hunc in finem excipiatur urina à somno prima, & expletâ concoctione cibi.

A P H. LXVI.

U Rina excipiatur uniuersa; quòd pars nulla dilucidè possit notas omnes exprimere. Eaque fit unicâ vice reddita, nec cum alia urina aut excretis commixta atquè confusa. S C H O L.

In puerperis verò & menses patientibus, si urinæ indicium requiratur, exiguò artificiò natura collumque matricis detergi possunt, atquè ità urina colligi impolluta. *Martinus anat. urinæ fol. 272.*

A P H. LXVII.

U Rinale album fit, pellucidum, nitidum; oblongum, ne diuulsam hypostasim exhibeat; omnisque urinæ continendæ capax. S C H O L.

Urinalis figuram vide apud *Aëtuar lib 1. de urin. different. cap. XIII. fol. 50.*

Urinæ fætor haut raro è solis matulis contrahitur, quas Rusticorum sordidior gens interdùm intra spatium totius anni defricare obliuiscitur; istæ præcipuè figulinæ matulæ quarum deterrimus sæpe est foetor.

Urina sæpè lactea offertur, quam si Medicus conspicit, odore priùs explorare conueniet, sæpè enim numero in lagunculis istis Oleum Olivarum antè seruatum fuit: alioquin

quin de renum vel vesicæ quodam affectu vel de lumbricis &c. pronuntiantes deciperentur. *Lentilius* locô antè citatô. . .

A P H. LXVIII.

Obturetur deinceps procul à sole, à frigore & à flatu, ne vel turbetur vel crassescat urina: quæ deindè nullâque agitatione resideat, dum sensim refrixerit.

S C H O L.

Si fortè vel frigoris vi vel sponte sua crassescat turbeturque lotium igne leni dissolvatur atque perlucidum fiat, nullâ agitatione, ne dissipetur hypostasis, quam ne ignis quidem extenuare aut colliquefacere solet.

Nec mihi, inquit *Lentilius* ibidem, mos eorum placet, qui aut omnes urinas in urinale effusas in aquam calentem immergunt aut nullas: urina enim si omninò clara offertur, frustranea est illa immersio, si verò turbida, maximè necessaria, si quid ex lotio cognoscere velis. Hyemali tempore urinæ prope modum omnes sunt turbidæ, præter aqueas tennes mixturâ salium planè orbatas: hinc in aquam non tam tepidam quàm haut raro probè ferventem, ut clarescant, immergendæ.

A P H. LXIX.

URina inspiciatur recens & non nimis vetusta; nec ultra sex horas asservetur, ne quam corruptionem subeat.

A P H. LXX.

URinæ inspectio in loco fiat nec obscuro nec nimium lucido, nec solis radiis col-

lustrato ; splendorque luminis in urinale
desuper potius quàm transversim incidat.

A P H. LXXI.

URina morborum nuntia ab ingestis ali-
mentis vel Medicamentis colorem odo-
remque communicantibus non sit alterata, ex-
tranearumve rerum permistione inquinata,
sed omni earum qualitate carens.

A P H. LXXII.

CAveat denique uroscopus, ne alium li-
quorem pro urina inspiciat.

S C H O L.

Contingit, inquit *Barchusen* in collectis
Medicinæ practicæ fol. 271. non rarò, ut
Medici dolò decipiantur, dum iis ab aliquo
sannione vel urina quadrupedum vel liquor
alterius generis mittitur. At enim verò ut
talem malevolentium dolum ac ludibrium
devitent, hæc præcepta ab aliquibus data,
quibus urinam hominis ab aliis rebus, aiunt,
discerni posse. Nempè hominis urinam pro-
pè conspectam videri spissiore at procul
visam tenuiorem : cum e contrario aliusmo-
di liquores quòquò pacto conspecti, unius-
modi faciem præse ferant, vel contrariò modò
se habeant ; scilicet quò proprius conspician-
tur eo clariores, quò longius eò spissiores
videri. Deinde urinam quadrupedum esse
admodùm turbulentam carêreque circulo :
alios autem liquores carêre hypostasi, excepto
Ficum decocto ; hujus hypostasim verò
moveri instar aquæ, & non in medio sed ad

latera vitri subsidere. Ovis quidem & Capræ urinam pallidam urinæ hominis interdum similem esse, verum illam nec substantiam habere nec subsidentia : & si quæ habeat subsidentia, ea tum vel oleo vel amurcæ non dissimilia esse. Hydromeli spumam tandem esse citrinam, quam in talis coloris, ut Hydromeli est, urina non inveniri.

Urina jumentorum humanâ pondere gravior existere dicitur, adeoque cerumen aurium in eam injectum supernatare, in humana subsidere ; hinc deprehendi posse fraudem maleficatorum, qui Medicum in examen artis vocaturi tales urinas offerunt. Periculum rei numquam feci, ait *Lentilius* in *Miscellan* fol. 8.

Ut ut sit, certa urinæ ab aliis liquoribus signa distinctiva duo sunt : 1. contentum, quod urinæ proprium secus quàm aliis liquoribus, 2. odor virosus (*Sch. Aph. 17.*) qui tamen in brutorum urinis intentior. Reliqua signa proponi solita sunt fallacia, nequè enim sola urina eminèns perspicua est & cominèns turbida : cum idem in vino deprehendatur.

F I N I S.

A P P O B A T I O.

Hic quoque Tractatus posterior Clar. D. Rega Med. Doct. & Prof. Prim. utiliter edetur in lucem. Datum Lovanii die 8. Maii 1733.

P. L. DANES S. Th. D. Prof. Reg.
Libr. Censor.

3

l

